

Konjunkturläget
Oktober 2018

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi varje år de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier, Working paper, PM** och som remissvar.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken och prognoserna hittar du under www.konj.se/statistik.

Förord

I Konjunkturläget oktober 2018 presenteras en prognos för den ekonomiska utvecklingen 2018–2019 i Sverige och i omvärlden. Därtill gör Konjunkturinstitutet ett scenario för utvecklingen 2020–2027, varav 2020–2022 beskrivs i rapporten. Scenariot för hela perioden 2018–2027 och mer detaljerade prognoser finns att hämta i Konjunkturinstitutets [prognosdatabas](#).

Sist i sammanfattningen jämförs den nya prognosen med den prognos som presenterades i Konjunkturläget juni 2018.

Arbetet med Konjunkturläget har letts av prognoschef Ylva Hedén Westerdahl. I beräkningarna har inkommande statistik beaktats till och med den 4 oktober 2018.

Stockholm i oktober 2018

Urban Hansson Bruswitz
Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning.....	7
Prognosrevideringar 2018–2019.....	12
Internationell konjunkturutveckling.....	15
Prognos för 2018–2019.....	15
Scenario för 2020–2022.....	23
Konjunkturen i Sverige 2018–2019.....	27
Efterfrågan och produktion.....	27
Arbetsmarknad och resursutnyttjande.....	34
Löner och inflation.....	40
Scenario för svensk ekonomi och ekonomisk politik.....	47
Scenario för svensk ekonomi 2020–2022.....	47
Ekonomisk politik 2018–2022.....	50
Offentliga finanser.....	53
Prognos för offentliga finanser 2018.....	53
Offentligfinansiella förutsättningar 2019–2022.....	54
Finanspolitik 2019–2022.....	55
Utvecklingen för offentliga inkomster och utgifter 2018–2022.....	60
Osäkerhet i prognosen.....	63
Osäkerhet i prognosen för omvärlden.....	63
Inhemsk osäkerhetsfaktorer.....	65
Prognosfelens storlek.....	67
RUTOR	
Nya villkor för handeln med USA.....	17
Finland har lämnat krisåren bakom sig.....	20
Brexit-förhandlingarna intensifieras under hösten.....	21
Stor sysselsättningsökning krävs i kommunsektorn för att bibehålla personaltätheten.....	36
Effekten av dåliga skördar på konsumentpriserna.....	44
Skuldstockar visar en aspekt av finansiell ställning.....	58
FÖRDJUPNINGAR	
Direkta effekter av högre räntor på statens inkomster från kapitalskatt.....	69
Konjunkturterminologi.....	75
TABELLBILAGA	
Tabellbilaga.....	81

Sammanfattning

Högkonjunkturen i den svenska ekonomin når sin topp i år och nästa år bromsar BNP-tillväxten in. Trots den starka konjunkturen är arbetslösheten fortsatt hög bland utrikesfödda. De stora matchningsproblemen på arbetsmarknaden innebär att arbetslösheten håller sig kvar på över 6 procent både i år och nästa år. Högkonjunkturen talar för att löneökningarna tar lite mera fart framöver och att företagen höjer priserna snabbare. KPIF-inflationen har pendlat kring 2 procent sedan förra året. För att förhindra att KPIF-inflationen stiger för mycket framöver bedöms Riksbanken inleda en serie av styrräntehöjningar i februari nästa år. Det oklara parlamentariska läget gör att det är högst oklart hur budgeten för 2019 kommer att se ut. Den föreliggande prognosen baseras på antagandet att finanspolitiken i stora drag ges en neutral inriktning nästa år.

Högkonjunkturen i Sverige fortsatte att förstärkas det första halvåret. Det andra kvartalet steg BNP med 0,8 procent (se diagram 1). Hushållens konsumtion ökade med hela 0,9 procent, mycket som en följd av kraftigt ökade bilköp inför höjningen av fordonsskatten på nyregistrerade bensin och dieseldrivna bilar från och med juli i år. Månadsstatistik indikerar att bilförsäljningen minskar drastiskt det tredje kvartalet, vilket får en viss återhållande effekt på BNP-tillväxten via framför allt en minskad tjänsteproduktion i fordonshandeln. Samtidigt fortsätter bostadsinvesteringarna att falla tillbaka. Därför bedöms BNP-tillväxten dämpas något det tredje kvartalet i år, trots att Konjunkturbarometern indikerar att optimismen är stor i näringslivet och exporttillväxten tar mera fart.

Även på arbetsmarknaden är tongångarna positiva. Sysselsättningen fortsatte att öka det andra kvartalet, om än inte riktigt lika starkt som de närmast föregående kvartalerna (se diagram 2). Olika indikatorer för arbetsmarknaden, som till exempel företagens anställningsplaner, och månadsstatistik pekar på att sysselsättningen fortsätter att öka i samma takt det tredje kvartalet. Sysselsättningen ökar därmed ungefär lika snabbt som arbetskraften, till vilken inflödet av främst utrikesfödda är fortsatt högt. Sammantaget innebär det att arbetslösheten ligger kvar på strax över 6 procent det tredje kvartalet i år.

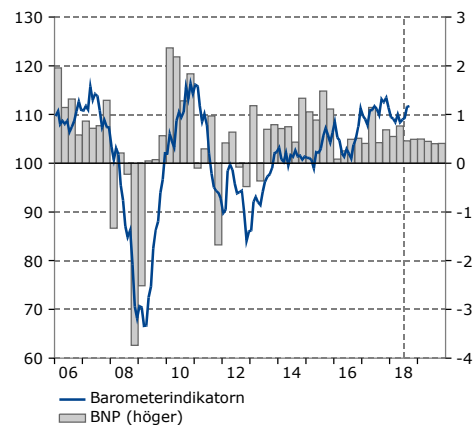
STARK OMVÄRLDSKONJUNKTUR DRIVER PÅ SVENSK EXPORT

Den svenska exporten utvecklades svagt det första halvåret i år som en följd av en svacka i den globala varuhandeln och en svag utveckling av importefterfrågan i för Sverige viktiga handelspartners.

Företagens svar i Konjunkturbarometern ger dock bilden av att optimismen spirar inom den svenska exportnäringen. Bland

Diagram 1 Barometerindikatorn och BNP

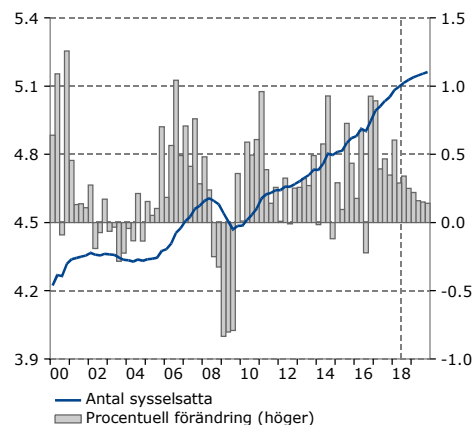
Index medelvärde=100, månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 2 Sysselsättning

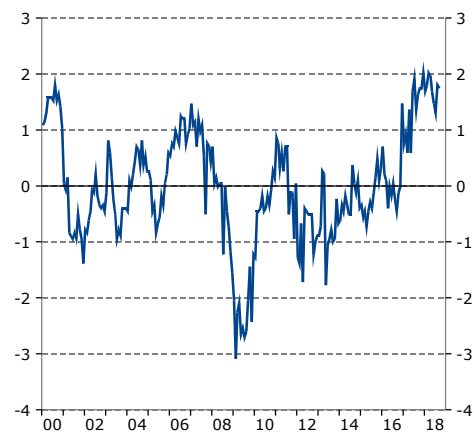
Miljoner personer respektive procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 3 Industrins omdöme om exportorderstocken

Standardiserade avvikelser från medelvärde, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

annat ligger omdömet om exportorderstocken i industrin mycket högt (se diagram 3). Tillsammans med tillgänglig månadsstatistik gör det att exporten bedöms öka snabbare det andra halvåret i år. En faktor bakom optimismen är den svaga kronan som har stärkt den internationella konkurrenskraften för företag i Sverige. Tillväxten i omvärlden fortsätter samtidigt att vara relativt stark och Konjunkturinstitutets bedömning är att den svenska exportmarknaden ökar med närmre 4 procent 2019, efter en något svagare utveckling i år.

I USA råder högkonjunktur sedan en tid tillbaka. Förtroendeindikatorer för både hushåll (se diagram 4) och företag ligger fortsatt betydligt högre än normalt. Det pekar på att konjunkturen fortsätter att förstärkas i närtid och BNP bedöms öka med i det närmaste 3 procent i år. Den expansiva finanspolitiken och en stark investeringskonjunktur bidrar till att tillväxten fortsätter med oförminskad styrka även nästa år (se diagram 5). I euroområdet som helhet har återhämtningen efter finanskrisen inte kommit lika långt som i USA, men en högkonjunktur är nu på gång att inledas. Även i euroområdet ligger förtroendeindikatorer för hushåll och företag allmänt betydligt högre än normalt. Bakom optimismen ligger bland annat ECB:s fortsatta lågräntepolitik och en något expansiv finanspolitik. Tillsammans med ett högt kapacitetsutnyttjande i näringslivet medför detta att investeringarna ökar jämförelsevis snabbt i år och nästa år.

Den starka investeringskonjunkturen i USA och euroområdet är goda nyheter för den svenska exportindustrin som i hög grad är inriktad mot investerings- och insatsvaror. Den svenska exporten bedöms bland annat därför öka något snabbare än den svenska exportmarknaden nästa år och exporten ger då ett stort bidrag till BNP-tillväxten i Sverige (se diagram 6).

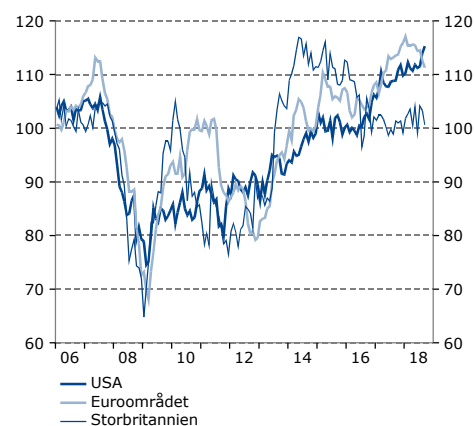
Högkonjunkturen i USA har bidragit till att inflationen har börjat ta fart. Under sommaren uppgick inflationen till knappt 3 procent, delvis som en följd av snabbt stigande energipriser. Men även kärninflationen, där bland annat energipriser bortses ifrån, har stigit på senare tid och ligger för närvarande väl över 2 procent. Det relativt höga inflationstrycket består framöver och Federal Reserve bedöms därför fortsätta att höja spannet för styrräntan i år och nästa år (se diagram 7). I euroområdet har inflationen inte stigit lika mycket och kärninflationen är fortsatt betydligt lägre än ECB:s mål för inflationen. ECB bedöms därför avvakta med att höja styrräntan tills hösten 2019. Samtidigt börjar interbankräntan, eonia, som för närvarande är tydligt negativ, att stiga och den ökar därefter ungefär i takt med att styrräntan höjs.

RISK ATT DEN GLOBALA HANDELSKONFLIKTEN ESKALERAR

Även om tillväxtutsikterna i de utvecklade ekonomierna i allmänhet är ljusa finns det en rad osäkerhetsfaktorer. Det hårda tonläget inom den globala handelspolitiken innebär en risk för att den pågående handelskonflikten mellan USA och stora delar

Diagram 4 Konsumentförtroende i USA, euroområdet och Storbritannien

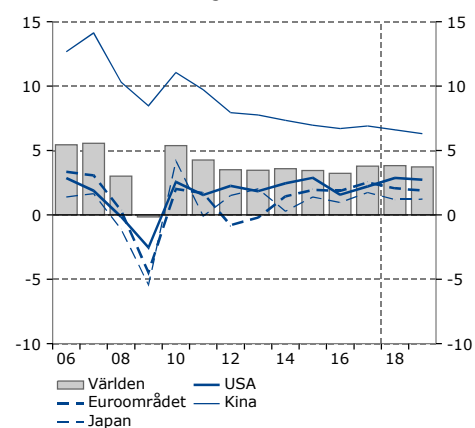
Index medelvärde=100, månadsvärden

Källor: Conference Board, Europeiska kommissionen och Macrobond.

Diagram 5 BNP i valda länder

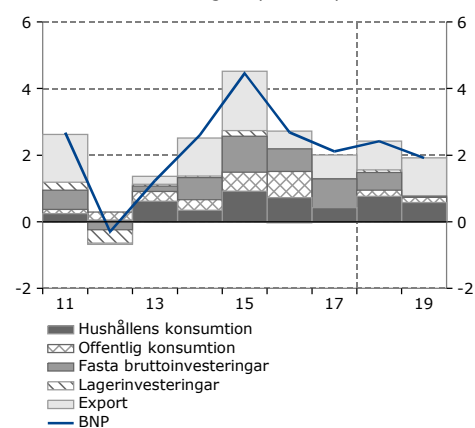
Procentuell förändring

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 6 Bidrag till BNP-tillväxten i Sverige

Procentuell förändring respektive procentenheter

Anm. Importjusterade bidrag.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

av omvärlden trappas upp ytterligare, även om det nya handelsavtal som förhandlats fram mellan USA, Mexiko och Kanada skickar positiva signaler. De handelshinder som införts den senaste tiden av USA, och de motåtgärder som bland annat Kina har vidtagit, äventyrar i sig inte den pågående globala konjunkturuppgången. Skulle spiralen av nya handelshinder och motåtgärder fortsätta finns det dock en risk att uppgången bryts. Den svenska ekonomin skulle därför påverkas negativt även om handelshindren inte riktas direkt mot svensktillverkade produkter.

En annan betydande osäkerhetsfaktor är brexit. Risken för en brexit där Storbritannien lämnar EU i mars nästa år utan att något nytt avtal med EU kommit på plats har ökat successivt under året. Detta då det blivit allt tydligare att de inblandade parterna står mycket långt från varandra. Skulle Storbritannien helt lämna tullunionen och den inre marknaden, eller till och med lämna EU utan ett nytt avtal, kan det få betydande effekter på den svenska ekonomin eftersom Storbritannien är en viktig handelspartner för Sverige och andra länder i EU. Dessutom riskerar en sådan utveckling att skapa turbulens på de finansiella marknaderna, med ytterligare negativa konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen som följd.

HÖG INVESTERINGSNIVÅ I DEN SVENSKA INDUSTRIN

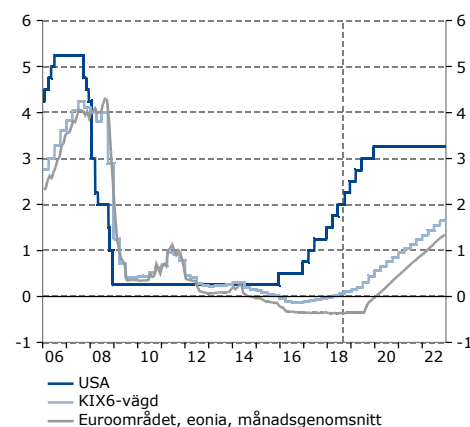
Uppsvinget i exporten det andra halvåret i år och nästa år bidrar till att industriproduktionen fortsätter att öka i god takt under perioden. Kapacitetsutnyttjandet i industrin har stigit gradvis de senaste åren och ligger nu på en historiskt hög nivå (se diagram 8). Det indikerar att det finns ett relativt stort behov av att bygga ut produktionskapaciteten. Det är därför naturligt att industrins investeringar har ökat snabbt i förhållande till förädlingsvärdet de senaste kvartalen så att också den nu ligger på en historiskt hög nivå. Den höga investeringsandelen indikerar att produktionskapaciteten nu stiger relativt snabbt och behovet av att öka investeringarna ytterligare är därmed inte lika stort som tidigare.

Investeringarna i bostäder har ökat mycket snabbt de senaste åren. Som andel av BNP är de nu på den högsta nivån sedan början av 1990-talet. Det andra kvartalet föll dock bostadsinvesteringarna tillbaka något i kölvattnet av det prisfall på bostäder som tog sin början under hösten i fjol. Även om priserna nu förefaller ha bottenat bedöms bostadsinvesteringarna fortsätta att minska under resterande delen av 2018 och 2019 eftersom det tidigare prisfallet minskat lönsamheten av nyproduktion. Nedgången blir dock begränsad, bland annat eftersom efterfrågan på nya bostäder är fortsatt hög. Det finns dock en inte obetydlig risk att bostadspriserna faller ytterligare framöver. Om det sker ett markant prisfall kan det få märkbara återhållande effekter på hushållens konsumtion och bostadsinvesteringarna, och därmed på konjunktoren i Sverige.

Inbromsningen i investeringstillväxten i industrin och i bostäder bidrar till att investeringstillväxten i ekonomin som helhet

Diagram 7 Styrrentor

Procent, dags- respektive månadsvärden

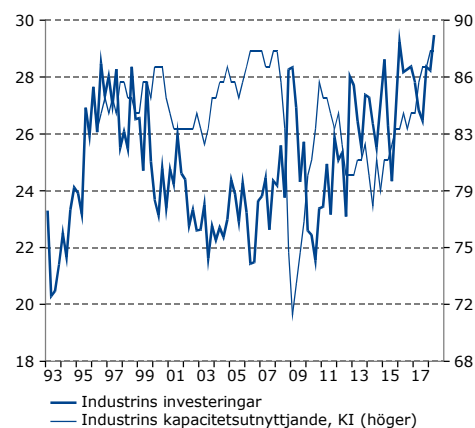

Anm. Styrrentan i USA avser den övre gränsen i Federal Reserves toleransintervall.

Källor: Bank of England, Bank of Japan, ECB, Federal Reserve, Norges Bank, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 8 Industrins investeringar och kapacitetsutnyttjande

Procent av förädlingsvärde i industrin, kvartalsvärden respektive procent, säsongsrensade kvartalsvärden

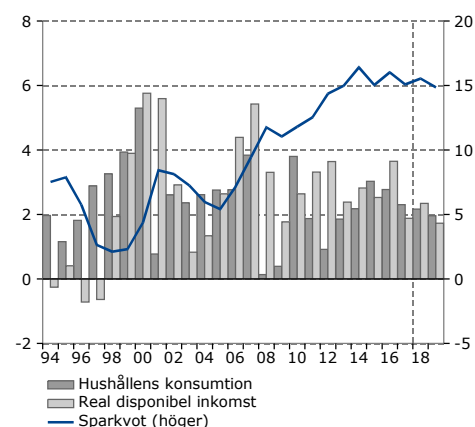

Anm. Avser investeringar och förädlingsvärde i industrin (B05-C33) exkl. bransch C26. Data för 2014kv4, 2015kv4 och 2016kv3 är sekretessbelagda pga. omklassificeringen av Ericsson AB.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 9 Hushållens konsumtion, real disponibel inkomst och sparkvot

Procentuell förändring respektive procent av disponibel inkomst

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

minskar markant 2019. Investeringarnas bidrag till BNP-tillväxt blir därmed mycket litet nästa år (se diagram 6).

Tabell 1 Nyckeltal

Procentuell förändring om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BNP till marknadspris	2,1	2,4	1,9	1,9	1,9	1,8
BNP per invånare	0,7	1,3	0,9	1,0	0,9	0,9
BNP, kalenderkorrigerad	2,4	2,5	1,9	1,7	1,8	1,8
BNP i världen	3,8	3,8	3,7	3,6	3,5	3,5
Bytesbalans ¹	3,6	3,3	3,8	3,8	3,8	3,9
Arbetade timmar ²	2,1	1,8	0,9	0,4	0,3	0,3
Sysselsättning	2,3	1,7	0,9	0,5	0,4	0,4
Arbetslöshet ³	6,7	6,3	6,2	6,2	6,4	6,7
Arbetsmarknadsgap ⁴	0,4	1,1	1,1	0,8	0,5	0,1
BNP-gap ⁵	0,9	1,5	1,3	0,9	0,5	0,1
Timlön ⁶	2,3	2,6	2,9	3,3	3,6	3,6
Arbetskostnad per timme ^{2,7}	2,5	3,6	2,6	3,3	3,6	3,6
Produktivitet ²	0,3	0,8	1,1	1,3	1,4	1,5
KPI	1,8	2,0	2,5	2,5	2,7	2,7
KPIF	2,0	2,1	2,2	2,0	2,0	2,0
Reporänta ^{8,9}	-0,50	-0,50	0,00	0,50	1,25	2,00
Tioårig statsobligationsränta ⁸	0,7	0,7	1,0	1,6	2,2	2,7
Kronindex (KIX) ¹⁰	112,9	117,8	117,3	114,9	112,5	110,0
Offentligt finansiellt sparande ¹	1,6	0,7	0,7	0,8	0,6	0,5
Strukturellt sparande ¹¹	0,7	0,2	0,1	0,5	0,5	0,5
Maastrichtskuld ¹	40,8	37,2	35,1	34,4	33,3	32,5

¹ Procent av BNP. ² Kalenderkorrigerad. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ⁶ Enligt konjunkturlönestatistiken. ⁷ Avser anställdas timmar. ⁸ Procent. ⁹ Vid årets slut. ¹⁰ Index 1992-11-18=100. ¹¹ Procent av potentiell BNP.

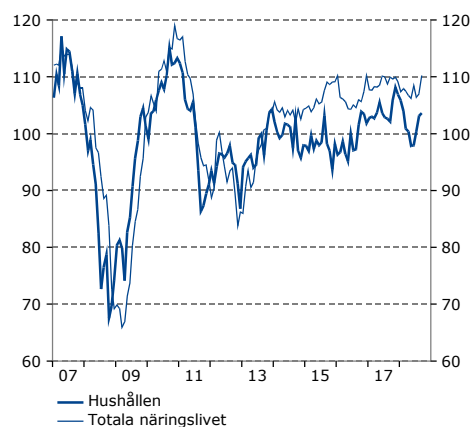
Källor: IMF, Medlingsinstitutet, Riksbanken, SCB och Konjunkturinstitutet.

HUSHÅLLEN GYNNAS AV DEN STARKA ARBETSMARKNADEN

De senaste åren har sysselsättningen ökat snabbt och den starka utvecklingen fortsätter i år (se tabell 1). Tillsammans med sänkta skatter och ökade transfereringar bidrar detta till att hushållens disponibla inkomster ökar i en ungefär normal takt i år (se diagram 9), trots en dämpad löneökningstakt. Hushållens konfidensindikator föll under senare delen av förra året och det första halvåret i år (se diagram 10) trots den starka arbetsmarknaden, sannolikt som en följd av turbulensen på bostadsmarknaden. Sedan dess har dock konfidensindikatorn återhämtat sig en del och den är nu något högre än det historiska genomsnittet. Hushållen väntas därmed öka konsumtionen i paritet med inkomstförstärkningen i år. Nästa år ökar de disponibla inkomsterna långsam-

Diagram 10 Hushållens och näringslivets förtroendeindikatorer

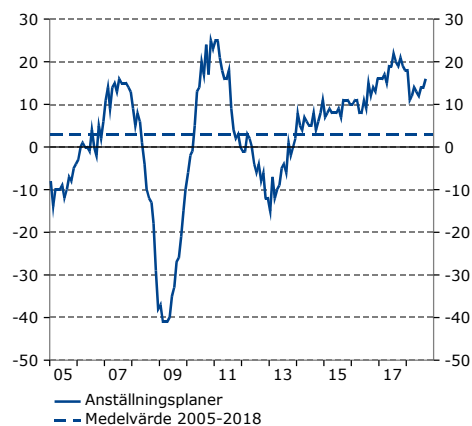
Index, medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 11 Anställningsplaner i näringslivet

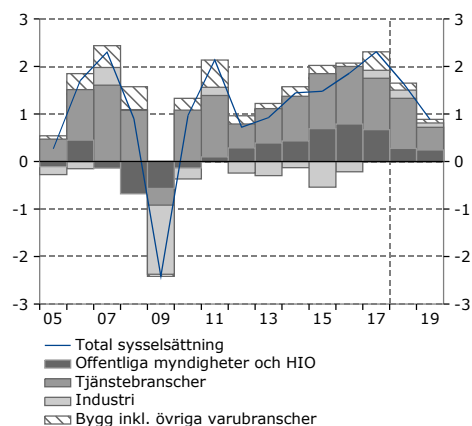
Nettotal, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 12 Bidrag till sysselsättningstillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter

Anm. HIO avser hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

mare, främst som en följd av att sysselsättningsstillväxten bromsar in. Konsumtionstillväxten dämpas dock något mindre eftersom hushållen drar ner en del på sitt höga sparande.

Finanspolitiken är expansiv i år och det finansiella sparandet minskar mellan 2017 och 2018 trots att högkonjunkturen förstärks. Enligt Konjunkturinstitutets bedömning blir det strukturella, det vill säga det konjunkturjusterade, offentliga finansiella sparandet i år 0,2 procent som andel av potentiell BNP. Detta är något lägre än vad som krävs för att vara i linje med det nya överskottsmålet som gäller från och med 2019. Osäkerheten om budgeten för 2019 är i nuläget mycket stor som en följd av det oklara parlamentariska läget. Konjunkturinstitutet gör bedömningen att det mest sannolika är att finanspolitiken ges en i stora drag neutral inriktning 2019. För åren 2019–2022 bedöms utrymmet för ofinansierade finanspolitiska reformer uppgå till knappt 120 miljarder kronor. Det motsvarar i stort sett den utgiftsökning som uppkommer om personaltätheten i offentligt finansierade verksamheter bibehålls under perioden samtidigt som standarden ökar i linje med det historiska mönstret.

ARBETSLÖSHETEN BOTTNAR NÄSTA ÅR

Även om företagens anställningsplaner har minskat en del sedan toppen 2017 är de fortsatt betydligt högre än normalt (se diagram 11). Nedgången i anställningsplanerna ligger väl i linje med den inbromsning i sysselsättningsstillväxten som noterades det andra kvartalet i år (se diagram 2). De minskade bostadsinvesteringarna innebär att behovet av att öka personalstyrkan i byggsektorn minskar i år och nästa år. Samtidigt faller sysselsättningsstillväxten tillbaka markant i offentlig sektor när personalbehovet relaterat till asylsökande och nyanlända minskar. Sysselsättningsstillväxten i ekonomin som helhet fortsätter därför att bromsa in framöver. Nästa år drivs uppgången i huvudsak av de privata tjänstebranscherna (se diagram 12).

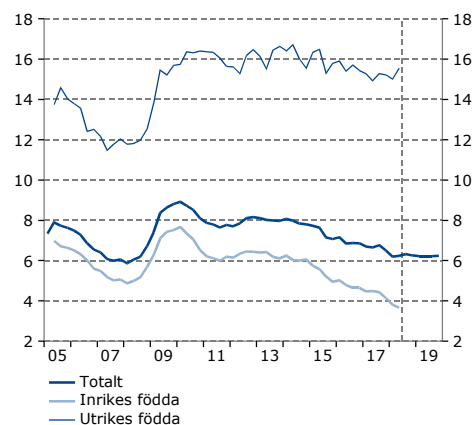
Arbetslösheten har minskat de senaste åren i takt med att konjunkturen har förstärkts, i synnerhet för inrikes födda (se diagram 13). För utrikesfödda är dock arbetslösheten fortsatt mycket hög. Nedgången i sysselsättningsstillväxten innebär att arbetslösheten pendlar kring en nivå på strax över 6 procent under resten av innevarande år och nästa år. Kombinationen av stor brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens (se diagram 14), ett mycket stort antal lediga jobb och mycket hög arbetslöshet bland utrikes födda, pekar på att det finns betydande matchningsproblem på arbetsmarknaden och att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden nu är högt. Detta avspeglas i Konjunkturinstitutets bedömning att det så kallade arbetsmarknadsgapet är positivt (se diagram 15).

LÖNERNA ÖKAR SNABBARE NÄSTA ÅR

Det höga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden har ännu inte resulterat i att löneökningarna i näringslivet har tagit fart särskilt

Diagram 13 Arbetslöshet bland inrikes och utrikes födda

Procent av arbetskraften, säsongrensade kvartalsvärden

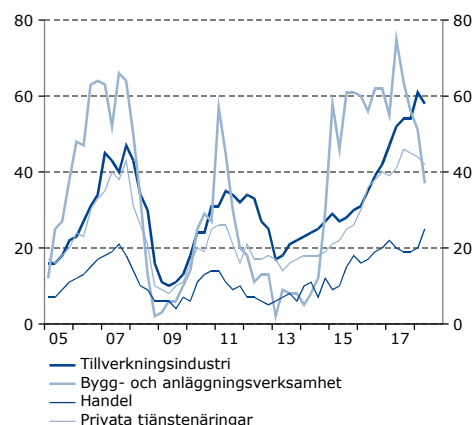

Anm. Konjunkturinstitutet gör inte prognoser uppdelat på utrikes och inrikes födda.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 14 Brist på arbetskraft i olika delar av näringslivet

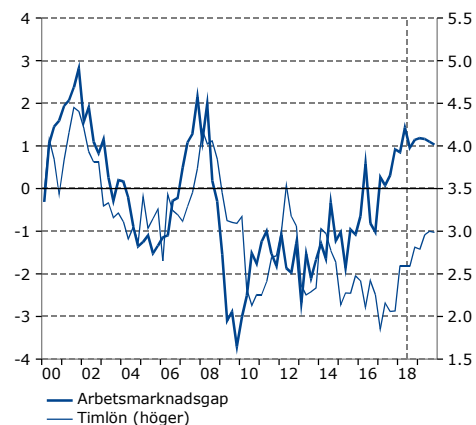
Andel ja-svar, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 15 Arbetsmarknadsgap och timlön i näringslivet

Procent av potentiellt arbetade timmar respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

mycket, även om de stigit något de senaste kvartalen (se diagram 15). Det höga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden och den fortsatta stora bristen på arbetskraft med efterfrågad kompetens medför att löneökningstakten fortsätter att öka framöver, vilket bidrar till att kostnadstrycket i företagen stiger något.

KPIF-inflationen har pendlat kring 2 procent sedan förra året (se diagram 16). Det beror dock i hög grad på att energipriserna har ökat snabbt under senare tid och om energipriserna exkluderas är inflationen betydligt lägre. Uppgången i energipriserna väntas dock bromsa in framöver. Samtidigt talar högkonjunkturer för att företagen börjar höja priserna snabbare. I delar av handeln har dessutom lönsamheten försvagats den senaste tiden, delvis som en följd av försvagningen av kronan som medfört ökade priser på importerade produkter. Detta har tagit sig uttryck i att prisförväntningarna bland företagen i detaljhandeln nu ligger på en relativt hög nivå, särskilt i livsmedelshandeln (se diagram 17). Konjunkturinstitutets sammantagna bedömning är att KPIF-inflationen hamnar strax över 2 procent i år och nästa år (se tabell 1). Exklusive energipriser blir KPIF-inflationen betydligt lägre i år men den stiger till 2 procent nästa år.

Konjunkturinstitutet gör bedömningen att Riksbanken kommer att genomföra en första höjning av reporäntan med 0,25 procentenheter i februari nästa år. Detta är i linje med Riksbankens senaste prognos och det ligger nära marknadens förväntningar mätt med så kallade RIBA-terminer (se diagram 18). Reporäntehöjningarna fortsätter sedan gradvis men uppgången blir utdragen och den reala, det vill säga inflationsjusterade, reporäntan förblir negativ ända till senare delen av 2022.

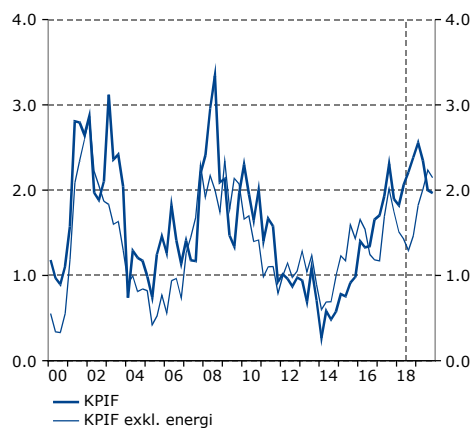
Prognosrevideringar 2018–2019

Den nya information som tillkommit sedan prognosen i juni har endast föranlett smärre revideringar jämfört med juniprognosen (se tabell 2). Nedan kommenteras kort några av de mer betydande revideringarna.

- BNP-tillväxten för 2018 har inte reviderats, men produktionsökningen uppnås i oktoberprognosen med en 0,3 procentenheter starkare tillväxt i antalet arbetade timmar och en svagare produktivitetstillväxt.
- Tillväxten i svensk export och import har reviderats ner både för 2018 och 2019 som en följd av att utvecklingen nu ser ut att bli betydligt svagare det tredje kvartalet i år än vad som antogs i juniprognosen.
- Tillväxten i timlönerna är något nedreviderad för både 2018 och 2019. Bakom revideringen ligger framför allt att timlönerna ökat långsammare än väntat de senaste månaderna.

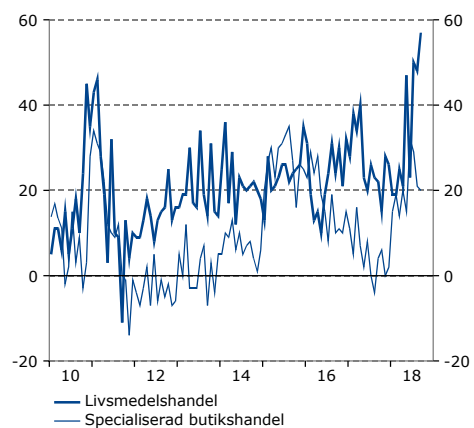
Diagram 16 Konsumentpriser

Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

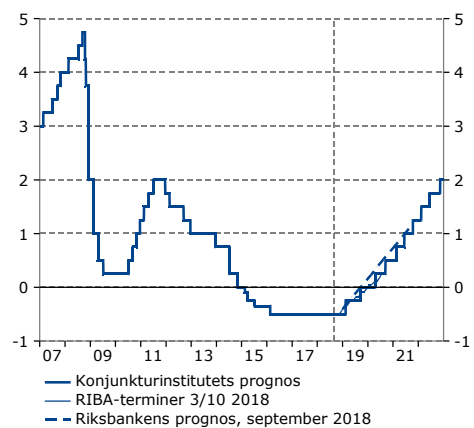
Diagram 17 Företagens prisförväntningar på tre månaders sikt
Nettotal, månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 18 Reporänta

Procent, dags- respektive kvartalsvärden

Anm. Riksbankens prognos avser kvartalsvärden.
Källor: Nasdaq OMX, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

- Priset på råolja (i dollar) har reviderats upp något för helåret 2018 och betydligt mer för 2019 som en följd av den internationella prisuppgången de senaste månaderna.
- KPIF-inflationen har reviderats upp med 0,1 procentenhet 2018 till följd av att energipriserna stiger snabbare än vad som antogs i juniprognosen (se diagram 19). För 2019 har KPIF-inflationen reviderats upp med 0,3 procentenheter. Då bidrar förutom energipriserna även en snabbare uppgång i varupriserna än vad som förutsågs i juniprognosen. Det senare är delvis en följd av att kronan nu bedöms bli något svagare än vad som antogs i juniprognosen.

Diagram 19 KPIF

Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 2 Nuvarande prognos och revideringar jämfört med prognosen i juni 2018

Procentuell förändring respektive procentenheter om inget annat anges

	2018			2019		
	Oktober	Juni	Diff	Oktober	Juni	Diff
Internationellt						
BNP i världen	3,8	3,9	0,0	3,7	3,8	-0,1
BNP i OECD	2,4	2,5	0,0	2,2	2,3	-0,1
BNP i euroområdet	2,1	2,2	-0,2	1,9	2,0	-0,1
BNP i USA	2,9	2,8	0,1	2,7	2,6	0,1
BNP i Kina	6,6	6,6	0,0	6,3	6,3	0,0
Federal funds target rate ^{1,2}	2,5	2,5	0,0	3,3	3,0	0,3
ECB:s referänta ^{1,2}	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,0
Oljepris ³	75,8	73,4	2,5	81,1	73,9	7,2
KPI i OECD	2,5	2,4	0,2	2,4	2,3	0,2
Försörjningsbalans						
BNP, kalenderkorrigerad	2,5	2,5	0,0	1,9	1,9	0,0
BNP	2,4	2,4	0,0	1,9	1,9	0,0
Hushållens konsumtion	2,1	2,3	-0,2	2,0	2,1	-0,1
Offentlig konsumtion	0,9	0,8	0,1	0,7	0,6	0,1
Fasta bruttoinvesteringar	3,4	4,0	-0,6	1,2	1,1	0,1
Lagerinvesteringar ⁴	0,2	0,0	0,2	-0,1	-0,2	0,1
Export	3,2	3,6	-0,3	4,3	4,7	-0,3
Import	3,1	3,6	-0,5	3,1	3,4	-0,2
Arbetsmarknad, inflation, räntor, med mera						
Arbetade timmar ⁵	1,8	1,5	0,3	0,9	0,9	0,0
Sysselsättning	1,7	1,6	0,1	0,9	0,7	0,1
Arbetslöshet ⁶	6,3	6,2	0,1	6,2	6,2	0,1
Arbetsmarknadsgap ⁷	1,1	0,9	0,2	1,1	1,0	0,2
BNP-gap ⁸	1,5	1,4	0,1	1,3	1,1	0,2
Produktivitet ⁵	0,8	1,1	-0,4	1,1	1,1	0,0
Timlön ⁹	2,6	2,8	-0,2	2,9	3,1	-0,2
KPI	2,0	1,8	0,1	2,5	2,2	0,3
KPIF	2,1	2,0	0,1	2,2	2,0	0,3
Reporänta ^{1,2}	-0,50	-0,50	0,00	0,00	0,00	0,00
Tioårig statsobligationsränta ¹	0,7	0,8	-0,1	1,0	1,2	-0,2
Kronindex (KIX) ¹⁰	117,8	116,6	1,1	117,3	115,1	2,2
Bytesbalans ¹¹	3,3	3,7	-0,4	3,8	4,2	-0,4
Offentligt finansiellt sparande ¹¹	0,7	0,5	0,2	0,7	0,7	0,0

¹ Procent. ² Vid årets slut. ³ Brent, dollar per fat, årsgenomsnitt. ⁴ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁵ Kalenderkorrigerad. ⁶ Procent av arbetskraften. ⁷ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁸ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ⁹ Enligt konjunkturlönestatistiken. ¹⁰ Index 1992-11-18=100. ¹¹ Procent av BNP.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan nuvarande prognos och prognosen i juni 2018. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Internationell konjunkturutveckling

I år och nästa år växer global BNP med knappt 4 procent per år, vilket är något mer än genomsnittet de senaste 20 åren. USA befinner sig i en högkonjunktur och i euroområdet tar den utdragna lågkonjunkturen slut i år. Fortsatt fallande arbetslöshet och snabbare löneökningstakt gör att hushållens konsumtion växer snabbare än normalt, samtidigt som investeringsnivån är fortsatt hög. Tilltagande handelshinder och finansiell oro i vissa tillväxtländer bedöms inte få någon större inverkan på utvecklingen av världsekonomin. Ett ansträngt resursutnyttjande 2020–2022 kommer leda till att inflationen i omvärlden tar fart. Detta medför högre räntor vilket dämpar den globala tillväxten.

Prognos för 2018–2019

ÖKANDE SKILLNADER I TILLVÄXT 2018–2019

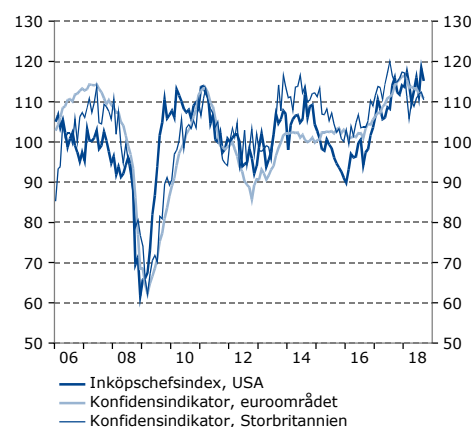
Återhämtningen från finanskrisen är nu fullbordad i både USA och euroområdet och högkonjunktur råder i USA och Tyskland. Efter ett första kvartal som var svagare än väntat i USA, euroområdet och Storbritannien, skedde en återhämtning av tillväxten det andra kvartalet i år. Förtroendeindikatorer för hushåll och företag i USA har stigit den senaste tiden och ligger nu betydligt högre än normalt (se diagram 20 och diagram 21). I euroområdet är utvecklingen annorlunda och förtroendeindikatorerna har fallit under 2018, även om de fortfarande ligger betydligt högre än normalt. Detta avspeglas i BNP-prognosen där tillväxten i den amerikanska ekonomin stiger i år medan tillväxten i euroområdet dämpas något (se diagram 22).

Tillväxten i de utvecklade ekonomierna drivs främst av ett uppdämt investeringsbehov understött av en expansiv penningpolitik. Arbetsmarknaderna i många ekonomier utvecklas positivt med ökande sysselsättning och fallande arbetslöshet (se diagram 23). Lönetillväxten stiger därmed. Tillväxten kommer därför till en något högre grad att drivas av ökad privat konsumtion 2018–2019.

Trots den goda internationella ekonomiska utvecklingen har världshandeln utvecklats svagare än väntat under första halvan av 2018. Detta avspeglas i både lägre export- och importtillväxt i flera ekonomier. Till viss del kan denna nedgång förklaras av ökad osäkerhet om villkoren för internationell handel, främst i form av de tullar som USA infört på importvaror från Kina. Även osäkerhet kring det brittiska utträdet ur EU och villkoren i det nya handelsavtalet USMCA mellan USA, Kanada och Mexiko, som ska ersätta NAFTA, spelar roll (se blårutan ”Nya villkor för handeln med USA”). Världshandeln väntas återhämta sig

Diagram 20 Förtroendeindikatorer för tillverkningsindustrin i USA, euroområdet och Storbritannien

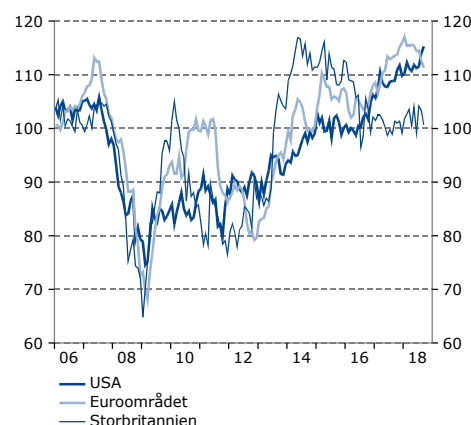
Index medelvärde=100, månadsvärden

Källor: Institute for Supply Management, Europeiska kommissionen och Macrobond.

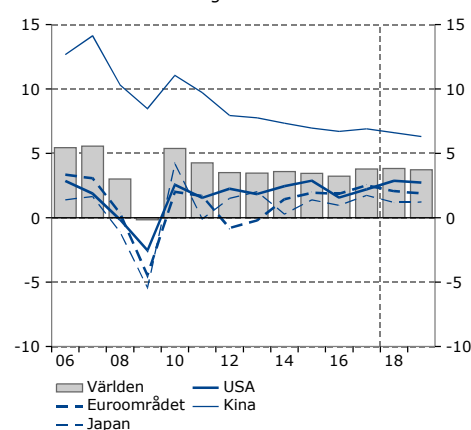
Diagram 21 Konsumentförtroende i USA, euroområdet och Storbritannien

Index medelvärde=100, månadsvärden

Källor: Conference Board, Europeiska kommissionen och Macrobond.

Diagram 22 BNP i valda länder
Procentuell förändring

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

under andra halvan av 2018 och fortsätter att växa ungefär i linje med den globala BNP-tillväxten 2019.¹

Inflationen i OECD-länderna stiger i takt med att återhämtningen från finanskrisen nu fullbordas (se diagram 24). I OECD-länderna bedöms inflationen bli 2,5 procent 2018 och 2,4 procent 2019. En stor del av den senaste tidens uppgång beror på snabbt stigande energipriser. Energiprisernas bidrag till inflationen kommer minska framöver då oljepriset väntas falla tillbaka. Detta dämpar inflationen något nästa år. Uppgången av inflationen i OECD-länderna drivs främst av USA, Storbritannien och en rad mindre ekonomier utanför euroområdet.

Global BNP växer med strax under 4 procent per år 2018 och 2019. Den starka utvecklingen i USA kompenserar för den något svagare utvecklingen i euroområdet. Men eftersom svensk export i högre grad går till euroområdet än till USA är det mindre gynnsamt för svensk exportnäring.

BRED UPPGÅNG I USA

Efter ett något svagt första kvartal växte amerikansk BNP med 1 procent i kvartalstakt det andra kvartalet 2018. Detta är den högsta kvartalstillväxten sedan 2014 (se diagram 25). Uppgången berodde dels på en stark tillväxt i konsumtionen, dels på fortsatt hög investeringstillväxt. Bakom denna utveckling ligger bland annat en expansiv finanspolitik med sänkta skatter för hushåll och företag. Förtroendet för ekonomin bland hushållen ligger på historiskt höga nivåer (se diagram 21). Även i näringslivet är förtroendet högt. Investeringskonjunkturen har varit stark 2017 och första halvan av 2018. Investeringarna fortsätter växa jämförelsevis snabbt under resten av 2018 och 2019 (se diagram 25).

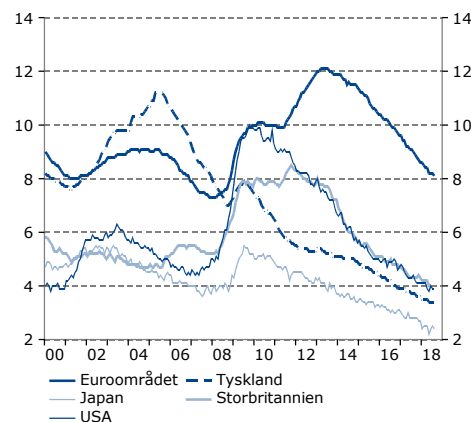
Den amerikanska inflationen uppgick till knappt 3 procent under sommaren (se diagram 26). Den relativt sett höga inflationen är till stor del en följd av snabbt stigande energipriser men även kärninflationen, det vill säga inflationen exklusive energi, livsmedel, alkohol och tobak, är på väg uppåt. Oljepriset väntas minska något framöver, vilket leder att inflationen faller tillbaka något. En viss prispåverkan kan också ske av de tullar som införts på varor från Kina samt det nya handelsavtalet USMCA som USA slutit med Kanada och Mexiko (se blårutan ”Nya villkor för handeln med USA”).

I takt med att konjunkturen stärks sjunker arbetslösheten och sysselsättningsgraden stiger (se diagram 27). Arbetslösheten når 3,5 procent i slutet av 2019 vilket är den lägsta nivån sedan slutet av 1960-talet. Den låga arbetslösheten för med sig stigande löner och att fler får en arbetsinkomst. I USA steg lönerna bland privatanställda med 2,9 procent i årstakt i augusti, vilket är den

¹ Tillväxten i världshandeln har minskat de senaste åren. Perioden 1997–2017 växte världshandeln med i snitt 5 procent per år. Perioden präglades av en omfattande globalisering där stora delar av världen integrerades i de globala värdekedjorna (det vill säga att olika steg i en produktionsprocess utlokaliseras till olika länder). Detta kan exemplifieras av Kinas inträde i WTO 2001 och de östeuropeiska ländernas medlemskap i EU under 2000-talet.

Diagram 23 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Macrobond.

Diagram 24 Konsumentpriser i OECD

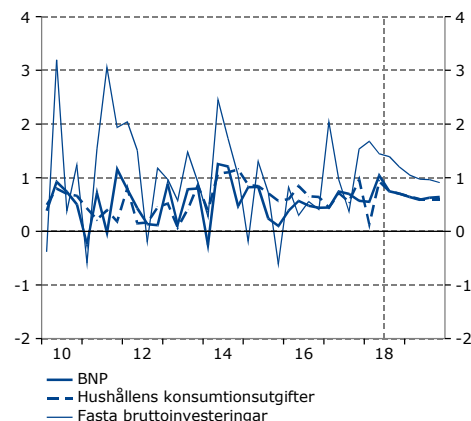
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: OECD och Macrobond.

Diagram 25 BNP och efterfrågan i USA

Procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: Bureau of Economic Analysis, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

högsta tillväxttakten sedan 2009. Då inflationen väntas falla tillbaka något medan löneökningstakten stiger leder det till ökad reallönetillväxt. Sammantaget höjer detta hushållens inkomster och konsumtionen växer snabbare i år och nästa år än genomsnittet för perioden 2000–2017.

Nya villkor för handeln med USA

Under augusti och september 2018 utvidgade president Trump tullarna på import från Kina. Varor till ett värde av 50 miljarder dollar är nu belagda med tull om 25 procent medan ytterligare varor om 200 miljarder dollar omfattas av tull på 10 procent.²

Kina har svarat med att införa tullar på amerikansk export men omfattningen är mindre.³ Tullbelagda varor om 250 miljarder dollar motsvarar knappt hälften av den amerikanska importen från Kina under 2017. Kina var det land som exporterade mest till USA under 2017. Kinesisk export motsvarade 15 procent av den sammanlagda importen till USA och uppgick till totalt drygt 500 miljarder dollar. Värdet på tullarna gentemot Kina utgör ca 1 procent av den sammanlagda amerikanska importen 2017.^{4,5}

Tullarnas syfte är att minska det amerikanska handelsbalansunderskottet mot Kina genom att högre priser på de produkter som belagts med tull leder till minskad import. Den goda tillväxten i den amerikanska ekonomin kommer dock upprätthålla efterfrågan på importvaror, även från Kina. Effekten på importen av högre tullar kommer således att motverkas av en högre efterfrågan på importerade varor. Detta betyder att underskottet i den amerikanska handelsbalansen troligtvis inte minskar.

USA är Kinas viktigaste handelspartner. Kina exporterar mer till USA än vad USA exporterar till Kina. I relativa termer omfattas därför en större andel av den amerikanska exporten till Kina av tullar jämfört med den kinesiska exporten till USA.⁶ Detta gör i förlängningen att Kina kan behöva bemöta amerikanska tullar på andra sätt. Exempel på

² Alla tullsatser kommer att uppgå till 25 procent 1 januari 2019 enligt Office of the United States Trade Representative.

³ Import till Kina från USA till ett värde av 50 miljarder dollar är belagt med tullar på 25 procent. Ytterligare import till ett värde av 60 miljarder dollar beläggs med tullar på 5–10 procent som svar på de tullar som USA införde i september.

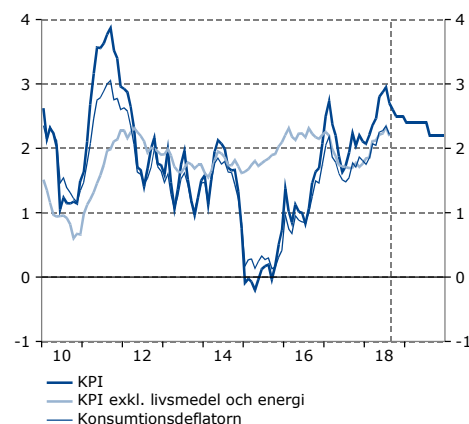
⁴ Tullarna på kinesiska varor som införts av USA under 2018 har ett värde på 32,5 miljarder dollar då $0,25 \cdot 50 + 0,10 \cdot 200 = 32,5$. Den sammanlagda importen till USA 2017 var 3310 miljarder dollar. Detta gör att tullarnas värde som andel av amerikansk import 2017 är $32,5/3310 = 0,01$, eller 1 procent.

⁵ De flesta länder har någon form av tullar på importvaror från utlandet. I USA:s fall har dessa de senaste åren främst rört kläder och skor. De sammanlagda tullarna uppgick 2015 till 1,6 procent av importen till USA, bland de lägsta nivåerna i världen.

⁶ Tullarna är satta i absoluta belopp. De amerikanska tullarna gentemot Kina har ett värde på 32,5 miljarder dollar medan de kinesiska tullarna gentemot USA har ett värde på ca 15 miljarder dollar. Som andel av USA:s import från Kina är de amerikanska tullarnas värde ca 6,5 procent av den sammanlagda importen från Kina medan den motsvarande kinesiska andelen är ca 12 procent.

Diagram 26 Inflation i USA

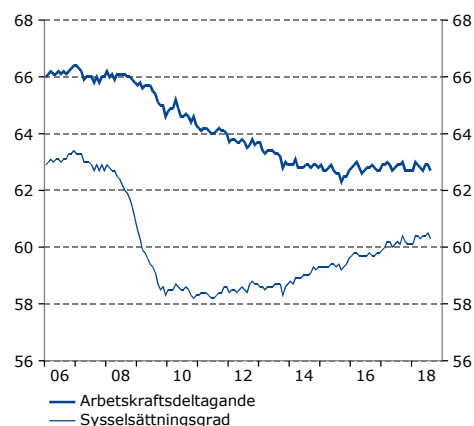
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: Bureau of Labor Statistics, Bureau of Economic Analysis, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 27 Arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad i USA

Procent av befolkningen 16 år och äldre, säsongrensade månadsvärden

Källor: Bureau of Labor Statistics och Macrobond.

detta är att amerikanska företag får svårare att bedriva verksamhet på den kinesiska marknaden.

Det bör dock noteras att Kina importerar en betydande del av de varor som används som insatser för varuexporten till USA. Detta innebär att effekten på kinesisk BNP av de tullar som införts på handeln mellan USA och Kina blir lägre än effekten på exporten eftersom det förädlingsvärde som varuexporten till USA utgör bara delvis uppstått i Kina.⁷ Effekten av USA:s tullar på kinesiska varor fördelas på så sätt både på Kina och på de länder som producerar insatsvaror för den kinesiska exporten till USA. Sammantaget ger detta den kinesiska regeringen möjligheter att i relativt hög utsträckning parera en lägre export med mer gynnsamma lånevillkor och även mer expansiv finanspolitik.

Förhandlingar om det nya handelsavtalet USMCA mellan USA, Kanada och Mexiko har pågått under 2018. USMCA står för United States-Mexico-Canada Agreement och kommer att ersätta NAFTA. Jämfört med NAFTA innebär USMCA bland annat att USA och Mexiko får ökad tillgång till den kanadensiska livsmedelsmarknaden samt att fler insatsvaror till bilindustrin ska tillverkas inom USMCA-området. Det nya avtalet ska börja gälla 2020. Avtalet väntas öka integreringen av handeln länderna emellan men gör det svårare för andra länder utanför USMCA-området, som Sverige, att exportera till den nordamerikanska bildindustrin. Vidare ska 40–45 procent av de anställda i den mexikanska fordonsindustrin tjäna motsvarande hälften av lönen för amerikanska fordonsindustriarbetare. I genomsnitt är lönen i mexikansk tillverkningsindustri för närvarande ca 10–15 procent av lönen i amerikansk tillverkningsindustri. Detta väntas öka priset på fordon i USA.

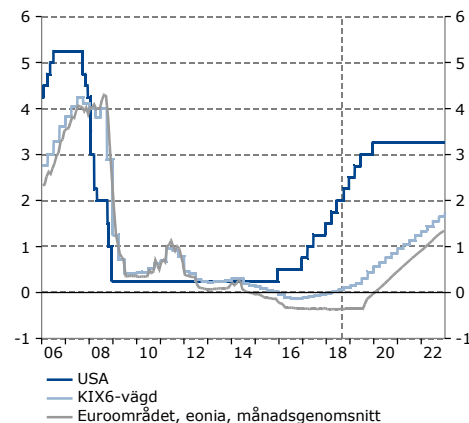
Ett allt högre kapacitetsutnyttjande i den amerikanska ekonomin de senaste åren har lett till att den amerikanska centralbanken, Federal Reserve, successivt har höjt sin styrränta sedan i december 2015. Spannet för styrräntan är nu 2,00–2,25 procent. En allt stramare arbetsmarknad och ett fortsatt högt inflationstryck gör att Federal Reserve fortsätter höja spannet för styrräntan till slutet av 2019 (se diagram 28).

NÅGOT DÄMPAD TILLVÄXT I EUROOMRÅDET

Euroområdet går nu in i en mild högkonjunktur. Den ekonomiska politiken med låga räntor och en något expansiv finanspolitik ger fortsatt stöd åt utvecklingen. Arbetslösheten, som fallit snabbt de senaste åren, fortsätter att minska vilket stimulerar hushållens konsumtion. Tillväxten i euroområdet nådde sin topp

Diagram 28 Styrräntor

Procent, dags- respektive månadsvärden

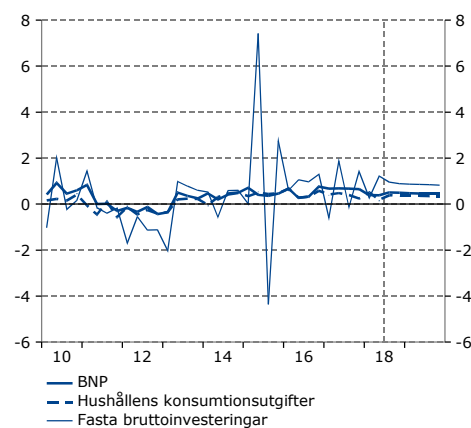

Anm. Styrräntan i USA avser den övre gränsen i Federal Reserves toleransintervall.

Källor: Bank of England, Bank of Japan, ECB, Federal Reserve, Norges Bank, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 29 BNP och efterfrågan i euroområdet

Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

⁷ Exporten till USA uppgick 2017 till ca 4 procent av kinesisk BNP.

2017 när återhämtningen från finanskrisen till stora delar fullbordades. De första två kvartalerna 2018 ökade BNP med 0,4 procent per kvartal vilket kan jämföras med 0,7 procent per kvartal under 2017 (se diagram 29). Förtroendeindikatorerna för hushåll och företag i tillverkningsindustrin har sjunkit under 2018 (se diagram 20 och diagram 21) men nivåerna är fortfarande betydligt över de historiska genomsnitten.

Sammantaget blir BNP-tillväxten något lägre 2018 och 2019, jämfört med 2017 (se diagram 29 och tabell 3), men klart över genomsnittet för 2000-talet.⁸ Euroområdets största ekonomi Tyskland växer kring 2 procent per år 2018 och 2019 medan tillväxten blir lägre i Frankrike och Italien.

Investeringarna har utvecklats starkt i flera euroländer de senaste åren och för euroområdet som helhet är investeringarna, exklusive bostäder, som andel av BNP, i paritet med genomsnittet sedan 1995. Låga räntor, ett positivt företagsförtroende och ett högt kapacitetsutnyttjande gör att investeringarna fortsätter att växa i en god takt 2018 och 2019. Arbetslösheten i euroområdet ligger sedan början av 2017 lägre än genomsnittet för den senaste 10-årsperioden. Skillnaden mellan enskilda länder är dock fortsatt mycket stor (se diagram 30). Dessa skillnader är till stor del att betrakta som strukturella.

I Italien har betydande minskningar av arbetslösheten uteblivit (se diagram 30). Ekonomins utveckling sedan finanskrisen har överlag varit svag, samtidigt som statsskulden är hög. Oro över utvecklingen av den italienska ekonomin och skuldsättningen har lett till höjda statsskuldräntor, särskilt som den italienska regeringen har aviserat en rad reformer som sannolikt kommer öka skuldsättningen ytterligare (se diagram 31). Riskerna förknippade med detta beskrivs i kapitlet "Osäkerhet i prognosen".

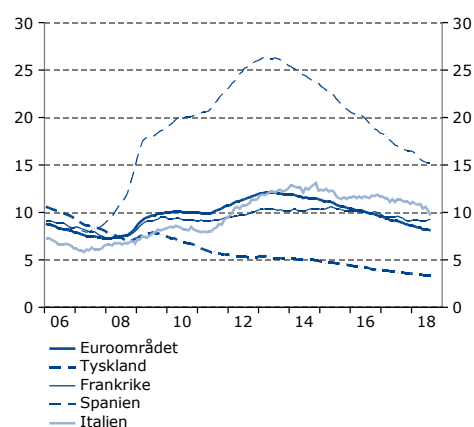
Trots fallande arbetslöshet i euroområdet har lönerna inte ökat i samma utsträckning som under tidigare konjunkturåterhämtningar.⁹ Kärninflationen, inflation rensat för prisförändringar i livsmedel, alkohol, tobak och energi, är bland annat därför fortsatt låg och var i augusti knappt 1 procent (se diagram 32). Ökningen av inflationen som skett på senare tid beror främst på höjda energipriser. Under prognosperioden 2018–2019 kommer den fallande arbetslösheten att skapa ett visst tryck uppåt på lönerna. Stigande löneökningstakt bidrar till att inflationen närmar sig ECB:s mål på nära, men under, 2 procent. ECB väntas därför avsluta nettoköpen av tillgångar i slutet av 2018 och inleda en serie av höjningar av refinansräntan med start hösten 2019. Interbankräntan i euroområdet, eonia, har legat tydligt under refinansräntan och närmare ECB:s depositionsränta på

⁸ Den genomsnittliga årliga tillväxttakten för euroområdet sedan 2000 är 1,4 procent.

⁹ Se *Lönebildningsrapporten*, 2018, Konjunkturinstitutet, för en diskussion om den låga löneutvecklingen i utvecklade ekonomier sedan finanskrisen.

Diagram 30 Arbetslöshet i valda länder

Procent av arbetskraften, säsongsrensade månadsvärden

Källor: Eurostat och Macrobond.

Diagram 31 Ränteskillnad mellan Italien och Tyskland, 10-årig statsobligationsränta

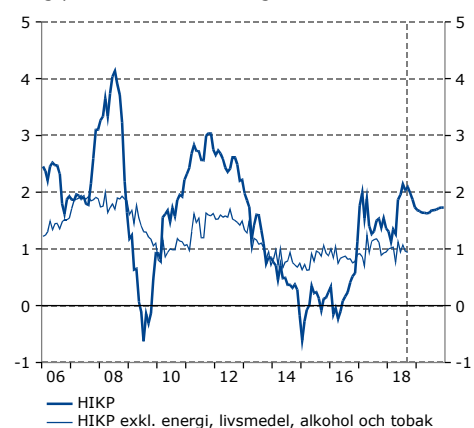
Procent, dagsvärden

Källa: Macrobond.

Diagram 32 Konsumentpriser i euroområdet

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

–0,40 procent det senaste året.¹⁰ Eonia börjar stiga hösten 2019 och fortsätter sedan att stiga ungefär i takt med att referäntan höjs (se diagram 28).

Finland har lämnat krisåren bakom sig

Finland drabbades mycket hårt av den internationella finanskrisen 2008. Först under 2017 hade BNP återhämtat sig (se diagram 33). Finanskrisen innebar att efterfrågan på finska exportvaror minskade kraftigt. Samtidigt var kostnadstrycket högt, delvis som en följd av svag produktivitet utveckling. Dessutom drabbades företaget Nokia av stora problem. De senaste åren har dock BNP växt relativt snabbt. Åren 2016 och 2017 blev tillväxten i genomsnitt 2,6 procent per år. Den höga tillväxten fortsätter i år och BNP blir 2018 något högre än den var före krisen. Resursutnyttjandet i ekonomin som helhet bedöms vara ungefär normalt i år, trots den sammantaget mycket svaga utvecklingen den senaste 10-årsperioden.

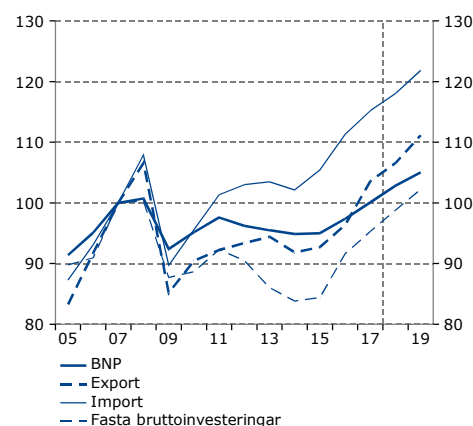
Investeringarna har utvecklats starkt sedan 2016 (se diagram 33). Bidragande till denna utveckling har varit gynnsamma tillväxtutsikter och en bra vinstutveckling för företagen, vilken stimuleras av de låga räntorna och det genomförda konkurrenskraftsavtalet. Detta avtal innebär ökad arbetstid utan extra lön och lägre avtalsenliga lönetillägg. Investeringstillväxten blir relativt stark också nästa år, även om den dämpas något. Nedväxlingen är bland annat en effekt av att de i utgångsläget höga bostadsinvesteringarna minskar.

Även exporten har ökat snabbare de senaste åren efter en mycket svag utveckling åren efter krisen (se diagram 33). En starkare omvärldsefterfrågan och något bättre konkurrenskraft har bidragit till uppgången. Bland annat har omvärldsefterfrågan på skogsprodukter haft en stark utveckling. Dock har den för Finland viktiga exporten till Ryssland fortsatt att utvecklas svagt då den tyngs av de handels sanktioner som EU infört. Exporten till Ryssland uppgick 2017 till 5,7 procent av den totala finska exporten, vilket i det närmaste är en halvering jämfört med före krisen. Bytesbalansen visade underskott 2011–2016, men som en följd av den starka exporttillväxten blev bytesbalansen positiv igen 2017.

Konjunkturuppgången har inneburit att arbetsmarknaden har utvecklats starkt. En snabb sysselsättningsökning har bidragit till att arbetslösheten har fallit hastigt och den

Diagram 33 BNP, export, import och investeringar i Finland

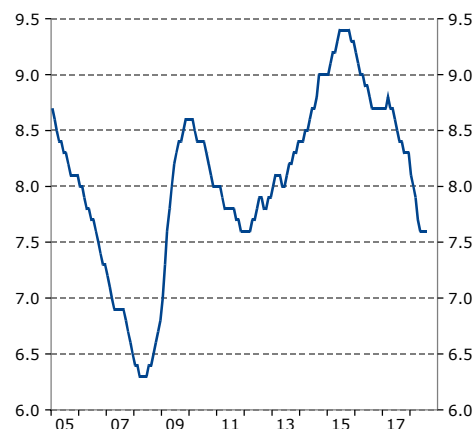
Index 2007=100

Källor: Eurostat och Konjunkturinstitutet.

Diagram 34 Arbetslöshet i Finland

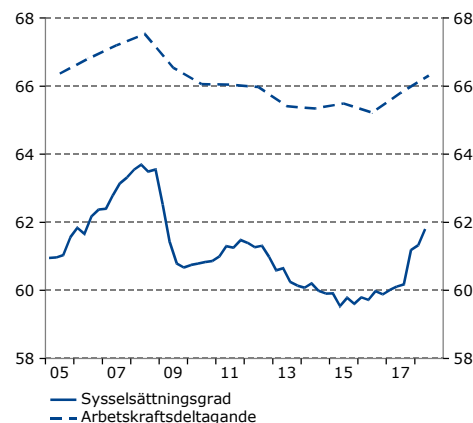
Procent, säsongrensade månadsvärden

Källa: Eurostat.

Diagram 35 Sysselsättningsgrad och arbetskraftsdeltagande i Finland

Procent av befolkningen 15–74 år, kvartals- respektive årsvärden

Källa: OECD.

¹⁰ Eonia är ett viktat medelvärde av effektiva interbankräntor. Dessa räntor gäller lån över natten utan säkerhet mellan banker verksamma i euroområdet. ECB:s stående depositionsränta utgör ett golv för dagslåneräntan mellan banker. Referäntan liknar Sveriges reporänta och amerikansk styrränta. I Sverige och i USA ligger dock dagslåneräntorna mellan banker nära reporäntan respektive styrräntan.

var i augusti 7,5 procent (se diagram 34). Sysselsättningsgraden (15–74 år) har stigit de senaste åren, men är fortfarande lägre än vid konjunkturtoppen 2008 (se diagram 35).¹¹

I Konjunkturinstitutets prognos dämpas BNP-tillväxten från 2,8 procent 2018 till 2,1 procent 2019. Även sysselsättningstillväxten dämpas, men arbetslösheten fortsätter att falla ytterligare något. Värdet av den svenska varuexporten till Finland uppgick 2017 till ca 7 procent av total varuexport, vilket innebär att Finland är Sveriges tredje största exportmarknad. Att finsk ekonomi utvecklas starkt är således viktigt även för Sverige.

STORBRITANNIEN INVÄNTAR BREXIT

Efter ett svagt första kvartal 2018 steg brittisk BNP med 0,4 procent det andra kvartalet (se diagram 36). Hushållens konsumtion och bruttoinvesteringar växte dock inte nämnvärt snabbare jämfört med första kvartalet och exporten föll med 3,6 procent. Importen föll också vilket till viss del förklaras av att det svaga pundet driver upp importpriserna. Importen väntas stiga framöver, men tillväxten blir dämpad (se diagram 37). Då Storbritannien är en av Sveriges största exportmarknader hämmar detta exportutsikterna för svenska företag.

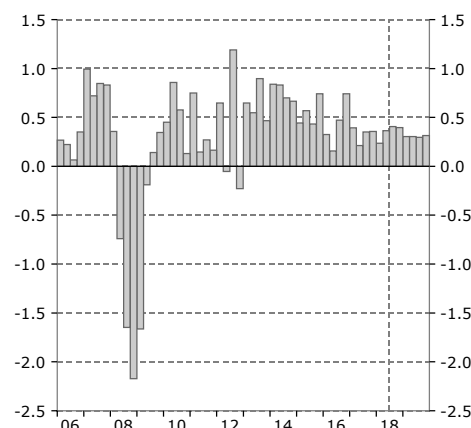
Osäkerheten kring brexit kommer ge avtryck i den brittiska ekonomin tills dess att ett eventuellt avtal godkänns av både EU och det brittiska parlamentet. Det visar sig främst i lägre investeringar och minskad utrikeshandel. Under prognosperioden väntas både investeringar och export att återhämta sig. Trots osäkerheten kring brexit är den brittiska arbetsmarknaden fortsatt stark. Arbetslösheten uppgick i juli till 4 procent, vilket är den lägsta siffran som uppmätts sedan mitten av 1970-talet (se diagram 38). BNP-tillväxten bedöms uppgå till 1,3 procent 2018 för att sedan stiga något till 1,4 procent 2019.

Brexit-förhandlingarna intensifieras under hösten

Under hösten kommer förhandlingarna om det brittiska utträdet ur EU att gå in i en intensiv fas. Avtalet som reglerar det brittiska utträdet ska då förhandlas fram och sedan godkännas av minst 20 de övriga 27 EU-länderna som också ska representera minst 65 procent av befolkningen i de resterande 27 EU-länderna. Efter att EU och den brittiska regeringen har kommit överens ska det brittiska parlamentet rösta om avtalet. Om det godkänns kommer förhandlingarna mellan Storbritannien och EU att fortsätta kring detaljerna om framtida handelsförbindelser. Men om avtalet inte blir av eller röstas ned kommer den brittiska ekonomin att befinna sig i ett mycket oklart läge (se även

Diagram 36 BNP i Storbritannien

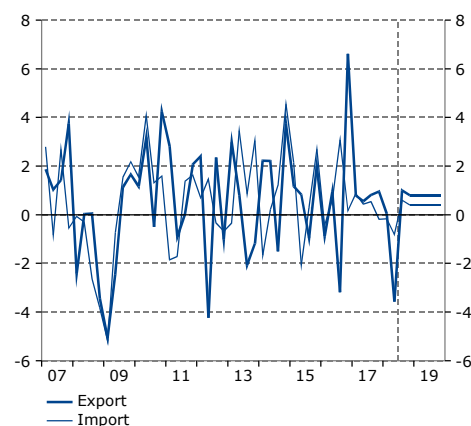
Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: Office for National Statistics, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 37 Export och import i Storbritannien

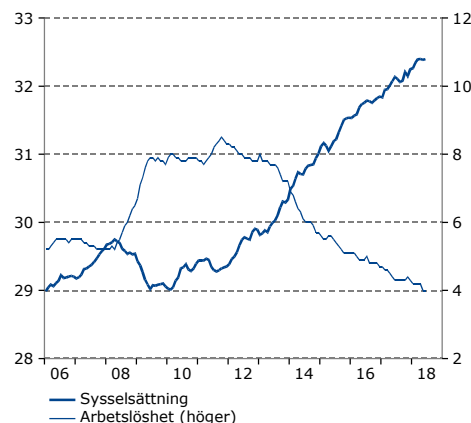
Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: Office for National Statistics, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 38 Sysselsättning och arbetslöshet i Storbritannien

Miljoner respektive procent av arbetskraften, säsongrensade månadsvärden

Källor: Office for National Statistics och Macrobond.

¹¹ Sysselsättningsgraden i åldersgruppen 15–64 år har dock utvecklats starkare och var 71,8 procent i augusti, vilket är högre än 2008.

kapitlet ”Osäkerhet i prognosen”). Prognosen för Storbritannien baseras på antagandet om ett ordnat EU-utträde som leder till en så kallad mjuk brexit, där Storbritannien och EU kommer att ha nära relationer och fortsätta att omfattas av samma regler gällande framförallt varuhandeln.

MER EXPANSIV KREDITGIVNING I KINA

Tillväxten i Kina bromsar in något i år (se diagram 39). Till viss del beror detta på en trendmässigt fallande tillväxt i Kina, som i sig är en följd av ombalanseringen från ökad export till ökad inhemsk efterfrågan. Det finns dock tecken på att den kinesiska regeringen försöker att motverka ytterligare fallande tillväxt genom mer expansiv kreditgivningspolitik. Under våren och sommaren har kassakraven för de kinesiska bankerna sänkts. Den mer expansiva kreditgivningen kan tolkas som ett sätt att motverka negativa effekter av de tullar på kinesisk varuexport till USA som införts av den amerikanska regeringen. Ökad kreditgivning är inte oproblematisk då det finns överkapacitet i delar av den kinesiska industrin, främst inom byggbranschen. Ett mer omfattande byggande kan skapa obalanser på den kinesiska fastighetsmarknaden och leda till en korrigerig nedåt av fastighetspriserna. Risker med en sådan utveckling beskrivs i kapitlet ”Osäkerhet i prognosen”.

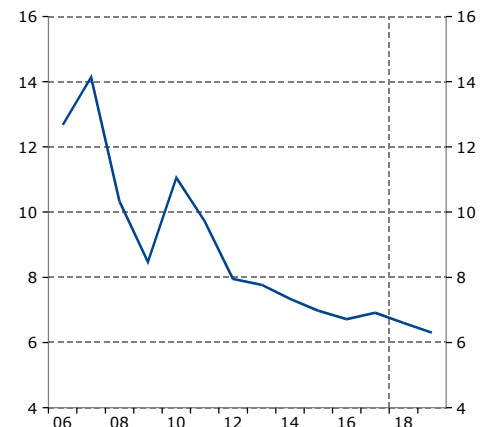
De tullar som USA infört på import från Kina väntas dämpa kinesisk exporttillväxt. Den negativa effekten på den kinesiska tillväxten av den nuvarande omfattningen på handelshindren bedöms dock vara begränsad (se blårutan ”Nya villkor för handeln med USA”).

ARGENTINA OCH TURKIET SATTA UNDER PRESS

De senaste årens positiva ekonomiska utveckling i tillväxtekonomierna fortsätter i stora drag. Dock finns en oro för att en starkare dollar ska skapa problem i länder med stora dollarskulder och negativ bytesbalans. Turkiet och Argentina har redan drabbats av problem då finansmarknadens förtroende för de två ekonomierna påverkats negativt. Länderna har stora skulder i dollar, betydande underskott i bytesbalansen samt hög och snabbt stigande inflation. Oron har till viss del spridit sig till andra tillväxtekonomier (se även kapitlet ”Osäkerhet i prognosen”). Det högre oljepriset stärker oljeproducerande tillväxtekonomier som Ryssland men dämpar utvecklingen i de tillväxtländer som inte själva är oljeproducenter, såsom Argentina.

Diagram 39 BNP i Kina

Årlig procentuell förändring

Källor: National Bureau of Statistics of China, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell 3 BNP och KPI i världen

Procent av köpkraftskorrigerad global BNP respektive procentuell förändring

	Vikt ¹ 2017	BNP ² 2017	2018	2019	KPI ³ 2017	2018	2019
Världen	100	3,8	3,8	3,7			
KIX-vägd³	74,7	2,9	2,7	2,6	1,9	2,1	2,2
OECD	44,4	2,5	2,4	2,2	2,2	2,5	2,4
USA	15,3	2,2	2,9	2,7	2,1	2,5	2,3
Euroområdet	11,6	2,5	2,1	1,9	1,5	1,7	1,7
Tyskland	3,3	2,5	1,9	2,0	1,7	1,8	1,8
Frankrike	2,2	2,3	1,7	1,7	1,2	2,1	1,6
Italien	1,8	1,6	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4
Spanien	1,4	3,1	2,6	2,2	2,0	1,8	1,7
Finland	0,2	2,8	2,8	2,1	0,8	1,1	1,5
Japan	4,3	1,7	1,2	1,2	0,5	1,0	1,2
Storbritannien	2,3	1,7	1,3	1,4	2,6	2,4	2,3
Sverige	0,4	2,4	2,5	1,9	1,9	2,0	2,1
Norge	0,3	2,4	1,7	2,0	1,9	2,7	1,9
Danmark	0,2	2,3	1,2	2,2	1,1	0,9	1,5
Tillväxtekonomier⁴	55,6	4,8	4,9	4,9			
Kina	18,2	6,9	6,6	6,3	1,6	2,1	2,3
Indien	7,4	6,3	7,3	7,5	2,5	4,6	4,5
Brasilien	2,6	1,0	1,6	2,6	3,4	3,6	4,2

¹ Vikterna anger varje lands eller regions andel av världens BNP. KIX-vägd BNP innebär att BNP vägs med hjälp av vikter från KIX-systemet för Sveriges 32 viktigaste handelspartners.

² BNP-siffrorna avser den kalenderkorrigerade utvecklingen uttryckt i fasta priser. Aggregaten beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. I tabellen visas ett urval av de länder Konjunkturinstitutet gör prognoser för. Konjunkturinstitutet gör BNP-prognoser för samtliga OECD-länder och fler tillväxtekonomier än de som redovisas i tabellen.

³ HIKP för EU-länder, inklusive Sverige, och Norge. OECD-aggregatet avser nationella KPI-serier. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat och OECD-aggregatet med konsumtionsvikter från OECD.

⁴ Tillväxtekonomier definieras som länder som inte är medlemmar av OECD.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Scenario för 2020–2022

CYKLISK NEDVÄXLING I GLOBAL BNP-TILLVÄXT

Perioden 2020–2022 kommer att präglas av högkonjunktur i de flesta utvecklade ekonomier. USA och Tyskland kommer haft flera år av högkonjunktur bakom sig. Detta innebär utbudsbe-gränsningar i dessa länder och en avtagande investeringskonjunktur när behovet av nyinvesteringar dämpas. Högt resursutnyttjande och ökat inflationstryck gör att flera centralbanker höjer styrräntorna 2020–2022. ECB höjer referäntan i måttlig takt 2020–2022 samtidigt som balansräkningen minskas långsamt. I USA har styrräntan redan höjts till en normal nivå 2020. Federal

Reserves fortsatta neddragning av balansräkningen bidrar till att de långa räntorna fortsätter att stiga 2020–2022. Omläggningen av penningpolitiken verkar dämpande på BNP-tillväxten som når nivåer under 2 procent i både USA och euroområdet 2020–2022 (se tabell 4).

En nedväxling av BNP-tillväxten är normal i senare delen av en högkonjunktur. Det amerikanska budgetunderskottet väntas bestå och statsskulden växer under perioden 2018–2019 och vidare under inledningen av perioden 2020–2022. Detta innebär att den amerikanska staten kommer behöva lägga en större del av skatteintäkterna på att finansiera statsskuld räntor. Allt annat lika tränger det ut andra offentliga utgifter, såsom transferringar, offentlig konsumtion och investeringar, vilket kan förstärka den cykliska nedgången av tillväxten i USA 2020–2022.

Räntehöjningstakten i Sveriges viktigaste konkurrentländer¹² är långsammare i denna räntehöjningscykel än vad som tidigare varit normalt. Det beror delvis på att realräntornas långsiktiga jämviktsnivå bedöms vara lägre än vad de var före finanskrisen bröt ut. En förklarande faktor till detta är att den potentiella tillväxten i KIX6-länderna numera bedöms vara lägre än tidigare. De historiskt låga reala jämviktsräntorna leder till att de nominella räntenivåerna i slutet på räntehöjningscykeln också är låga i en historisk jämförelse (se diagram 28).¹³

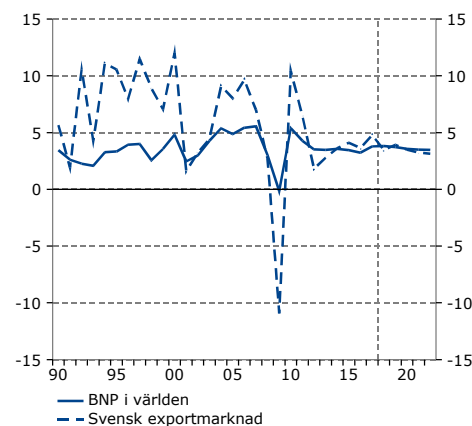
SVENSK EXPORTMARKNAD VÄXER UNGEFÄR I TAKT MED GLOBAL BNP

Efter finanskrisen har utvecklingen av världshandeln försvagats. Detta innebär att svenska företag möts av en lägre tillväxt av exportmarknaden för svensktillverkade produkter. Innan finanskrisen växte världshandeln ungefär dubbelt så fort som global BNP. Efter finanskrisen ser de två tillväxttakterna i det närmaste ut att sammanfalla så att världshandeln växer ungefär i linje med global BNP (se diagram 40).

Perioden från 1990-talets början till finanskrisen bröt ut präglades av en omfattande liberalisering av världshandeln. Detta kan exemplifieras med det fördjupade EU-samarbetet, där inte bara varor utan även tjänster och arbetskraft har kunnat röra sig friare. Vidare innebär Kinas intåg i världshandeln och medlemskap i WTO 2001 samt EU-utvidgningen i Öst- och Centraleuropa och NAFTA-avtalet i Nordamerika att stora nya marknader öppnades upp för friare handel. En liknande takt av liberaliseringen av världshandeln blir mindre sannolik framöver, särskilt då WTO-förhandlingarna i den så kallade Doharundan inte ser ut att leda vidare till fördjupad handel. De importtullar som USA införde under 2018 och andra länder besvarat med liknande tullar

Diagram 40 BNP i världen och svensk exportmarknad

Procentuell förändring

Källor: Macrobond och Konjunkturinstitutet.

¹² I KIX6 ingår euroområdet, USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan. Den KIX6-vägda styrräntan avser ett KIX-vägt genomsnitt av eonia för euroområdet samt styrräntor för USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

¹³ Se fördjupningen "Ny lägre bedömning av realräntor på längre sikt", *Konjunkturläget*, mars 2017.

påverkar också världshandeln negativt. Risken för ökad protektionism och dess effekter på BNP avhandlas i kapitlet ”Osäkerhet i prognosen”.

Tabell 4 Nyckeltal för internationell ekonomi

Procentuell förändring respektive procent

	Utfall		Prognos		Scenario	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BNP i OECD	2,5	2,4	2,2	1,8	1,7	1,7
BNP i euroområdet	2,5	2,1	1,9	1,6	1,2	1,2
BNP i USA	2,2	2,9	2,7	2,0	1,6	1,5
BNP i tillväxtekonomier	4,8	4,9	4,9	4,9	4,8	4,7
BNP i världen	3,8	3,8	3,7	3,6	3,5	3,5
HIKP i euroområdet	1,5	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9
KPI i USA	2,1	2,5	2,3	2,3	2,3	2,3
Refirränta i euroområdet	0,0	0,0	0,3	0,8	1,0	1,5
Styrränta i USA	1,5	2,5	3,3	3,3	3,3	3,3
Styrränta, KIX-vägd	0,0	0,1	0,4	0,9	1,2	1,6

Anm. BNP-aggregat beräknas med hjälp av köpkraftskorrigerade BNP-vikter från IMF. Styrränta avser nivå i slutet av året. KIX-vägd styrränta avser ett genomsnitt av dagslåneräntan eonia för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunktoren i Sverige 2018–2019

Högkonjunktoren i den svenska ekonomin består. Exporten gynnas av en stark omvärldsefterfrågan, men trots det blir BNP-tillväxten lägre nästa år när framför allt investeringarna ökar långsammare. Dessutom börjar utbudsbegränsningar göra sig gällande, inte minst i form av personalbrist. Tillväxten i sysselsättningen saktar in när efterfrågan på arbetskraft dämpas och arbetslösheten bottnar på drygt 6 procent nästa år. Det höga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden medför att löneökningstakten fortsätter att öka, vilket bidrar till att kostnadstrycket i företagen stiger. Inflationen blir något högre än inflationsmålet både 2018 och 2019. Finanspolitiken är expansiv i år och väntas bli neutral nästa år.

Efterfrågan och produktion

Högkonjunktoren i den svenska ekonomin fortsätter och BNP-tillväxten ökade till 0,8 procent det andra kvartalet i år (se diagram 41 och diagram 42). Investeringarna i industrin ökade kraftigt, men inte tillräckligt för att kompensera för fallande investeringar i tjänstebranscherna och i offentliga myndigheter samt fallande bostadsinvesteringar. De totala fasta bruttoinvesteringarna föll därmed något. Exporten steg åter efter nolltillväxt det första kvartalet, men uppgången var måttlig. Hushållens konsumtion ökade starkt. Det mesta av konsumtionsökningen berodde dock på tillfälliga effekter, bland annat en markant ökning av inköpen av personbilar inför fordonsskattehöjningen från och med juli på nyregistrerade bensin- och dieseldrivna personbilar. Dessutom gav lagerinvesteringarna ett ovanligt stort bidrag till tillväxten.

Tabell 5 Utfall och prognoser för BNP

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongsrensade värden

	Utfall 2018 kv. 2	Prognos 2018 kv. 3	Prognos 2018 kv. 4
Konjunkturinstitutets prognos	0,8	0,5	0,5
Bayesiansk VAR-modell		0,9	1,0
Konjunkturbarometermodeller		0,7	

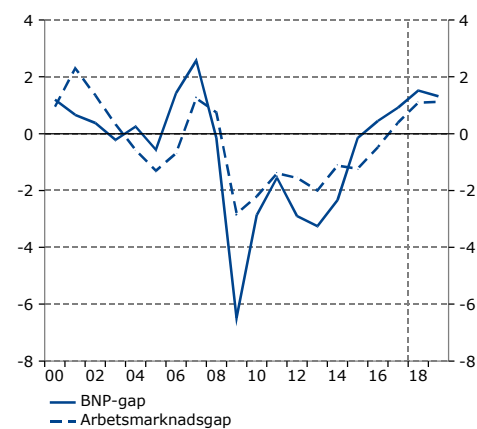
Anm. Se rutan "Modellbaserade skattningar för BNP och sysselsättning för andra och tredje kvartalet i år", *Konjunkturläget*, juni 2015, för en redogörelse av de ekonomiska modellerna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturinstitutets kortsiktsmodeller indikerar att BNP-tillväxten det tredje och det fjärde kvartalet blir ungefär lika hög eller till och med ännu något högre än det andra kvartalets 0,8 procent (se tabell 5). Men eftersom en hel del av styrkan i

Diagram 41 BNP-gap och arbetsmarknadsgap

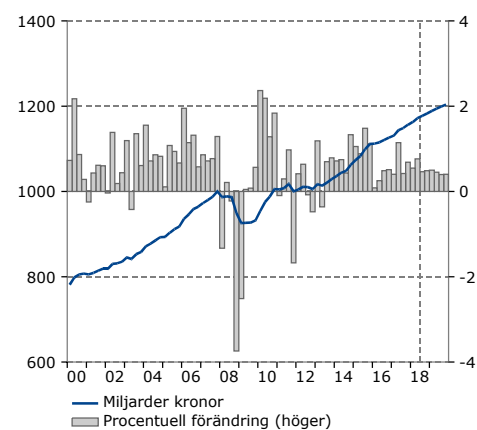
Procent av potentiell BNP respektive potentiellt arbetade timmar

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 42 BNP

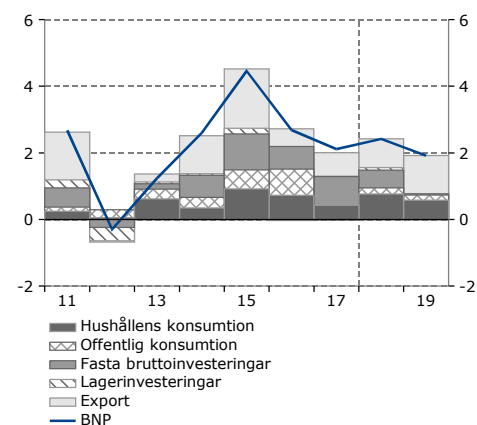
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 43 Bidrag till BNP-tillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter

Anm. Importjusterade bidrag.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

hushållens konsumtion och lagerinvesteringarna det andra kvartalet bedöms ha varit tillfällig, väntas en negativ rekyll framför allt det tredje kvartalet dämpa tillväxten. Ytterligare ett skäl till att prognosen är lägre än modellresultaten är bedömningen att bostadsinvesteringarna kommer att falla den närmaste tiden, något som inte fångas fullt ut i kortsiktsmodellerna.

Prognosen om en tillväxt på 0,5 procent både det tredje och det fjärde kvartalet innebär att BNP-tillväxten (kalenderkorrigerad) helåret 2018 landar på 2,5 procent. Nästa år blir tillväxten 1,9 procent när de fasta bruttoinvesteringarna ökar långsammare än tidigare. Samtidigt motverkas det i viss mån av en fortsatt god efterfrågeutveckling i omvärlden som gör att exporten växer i en god takt (se diagram 43 och tabell 6).

SVAG INLEDNING PÅ ÅRET MEN EXPORTTILLVÄXTEN PÅ VÄG UPP

Förra året avslutades med en stark exportutveckling. I linje med en svacka i global varuhandel och en svag importefterfrågan hos viktiga handelspartners stagnerade den svenska exporten det första kvartalet i år. När global varuhandel och importefterfrågan i omvärlden återhämtade sig det andra kvartalet växte svensk varuexport åter, men fallande tjänsteexport innebar att den totala exporten fortsatte att utvecklas svagt (se diagram 44).

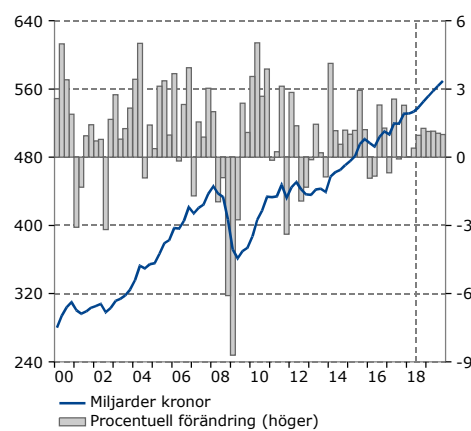
Månadsstatistik tyder på att tillväxten i varuexporten blir lägre det tredje kvartalet. Inbromsningen bedöms dock bli tillfällig (se diagram 45). Enligt diverse enkätsvar är utsikterna för svensk exportindustri goda. Exempelvis är omdömet om exportorderstockens storlek i Konjunkturbarometern på en hög nivå (se diagram 46), samtidigt som exportordergången ser ut att öka i en historiskt sett normal takt. Den globala efterfrågetillväxten förblir relativt hög och den svenska exportmarknaden växer med 3,5 procent i år och ca 4 procent nästa år (se kapitlet ”Internationell konjunkturutveckling”). Dessutom är uppgången i den globala ekonomin investeringsdriven, vilket är positivt för svensk exportindustri som i hög utsträckning producerar investeringsvaror. Den försvagade kronan ger ytterligare draghjälp. Tillväxten i varuexporten hålls uppe även nästa år.

Exporten av tjänster har ökat långsamt de senaste åren (se diagram 47). Det är bland annat företagstjänster som utvecklats svagt. Dämpade investeringar bland telekomoperatörer har också hämmat utvecklingen. Uppgraderingen till 5G tycks ha kommit igång, vilket innebär att IKT-utbyggnaden gradvis tar fart. Bedömningen är att tillväxten i tjänsteexporten stiger tydligt det tredje kvartalet och de närmaste åren, men inte tillräckligt för att den ska nå upp till den genomsnittliga tillväxttakten under åren 2001-2017 på 5,5 procent per år.

Importen ökar betydligt långsammare i år än förra året, trots en endast marginell minskning av efterfrågetillväxten. Det är framför allt tjänsteimporten som utvecklas svagt. En viktig för-

Diagram 44 Export

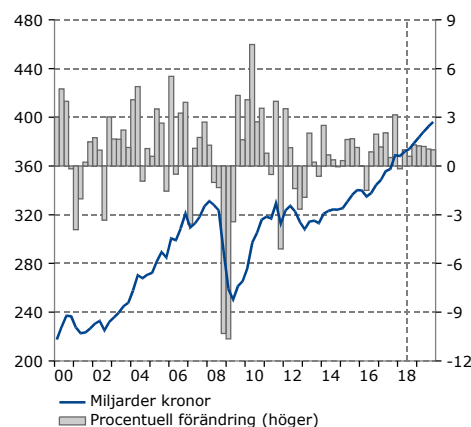
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 45 Export av varor

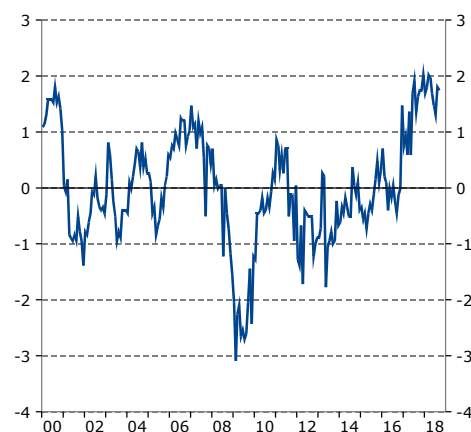
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 46 Industrins omdöme om exportorderstocken

Standardiserade avvikelser från medelvärde, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

klaring är att importen av olika företagstjänster minskade betydligt i slutet av förra året och att dessa därefter inte återhämtat sig. Dessutom har hushållens konsumtion utomlands stagnerat, delvis som ett resultat av den svaga kronan. Förutom att tillväxttakten i importen enligt nationalräkenskaperna gradvis fallit de senaste kvartalen tyder månadsstatistik på att utvecklingen det tredje kvartalet blir än svagare och att importen faller. Det beror till stor del på den markant minskade efterfrågan på personbilar (se nedan). Nästa år växlar efterfrågetillväxten ner något. Importtillväxten för helåret 2019 ligger dock kvar på samma nivå som i år. Givet efterfrågetillväxten är importtillväxten 2018 och 2019 mer dämpad än den varit historiskt. Det är bland annat den svaga kronan som bidrar till att hålla tillbaka importutvecklingen.

Tabell 6 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå				
	2017	2016	2017	2018	2019
Hushållens konsumtionsutgifter	2 041	2,9	2,2	2,1	2,0
Offentliga konsumtionsutgifter	1 196	3,6	0,0	0,9	0,7
Fasta bruttoinvesteringar	1 143	4,2	6,1	3,4	1,2
<i>Inhemsk efterfrågan utom lager</i>	<i>4 379</i>	<i>3,4</i>	<i>2,6</i>	<i>2,1</i>	<i>1,4</i>
Lagerinvesteringar ¹	31	-0,1	0,1	0,2	-0,1
<i>Inhemsk efterfrågan</i>	<i>4 410</i>	<i>3,2</i>	<i>2,7</i>	<i>2,3</i>	<i>1,3</i>
Export	2 077	3,0	3,2	3,2	4,3
<i>Total efterfrågan</i>	<i>6 486</i>	<i>3,2</i>	<i>2,9</i>	<i>2,6</i>	<i>2,3</i>
Import	1 908	4,3	4,8	3,1	3,1
<i>Nettoexport¹</i>	<i>169</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,5</i>	<i>0,2</i>	<i>0,7</i>
BNP	4 579	2,7	2,1	2,4	1,9
BNP, kalenderkorrigerad		2,4	2,4	2,5	1,9
BNP per invånare ²	455	1,4	0,7	1,3	0,9
Bytesbalans ³	166	4,2	3,6	3,3	3,8

¹ Miljarder kronor respektive förändring i procent av BNP föregående år. ² Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser. ³ Miljarder kronor respektive i procent av BNP, löpande priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

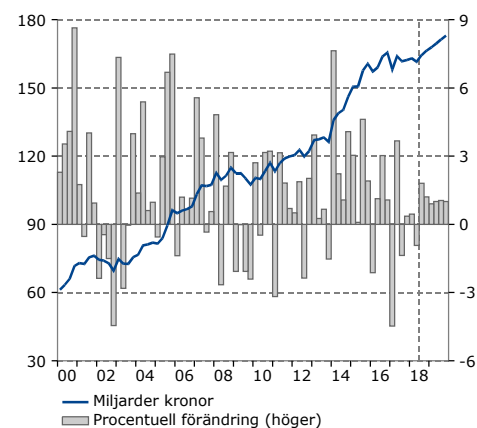
BOSTADSVESTERINGARNA FALLER FRÅN HÖG NIVÅ

Investeringsnivån i näringslivet har ökat snabbt de senaste åren och befinner sig på en hög nivå (se diagram 48 och diagram 49). Uppgången har framför allt drivits av den snabba ökningen av bostadsinvesteringarna. Bostadsinvesteringarna föll emellertid något det andra kvartalet och bedömningen är att de blir lägre de närmaste åren (se diagram 50).

Det andra kvartalet var antalet påbörjade lägenheter fortsatt högt, men från det tredje kvartalet väntas antalet påbörjade lägenheter börja falla tillbaka. Därmed faller antalet påbörjade lägenheter från 64 000 i fjol till 58 000 i år och vidare till 53 000 nästa år (se diagram 51). Det bidrar i sin tur till att den nedgång i

Diagram 47 Export av tjänster

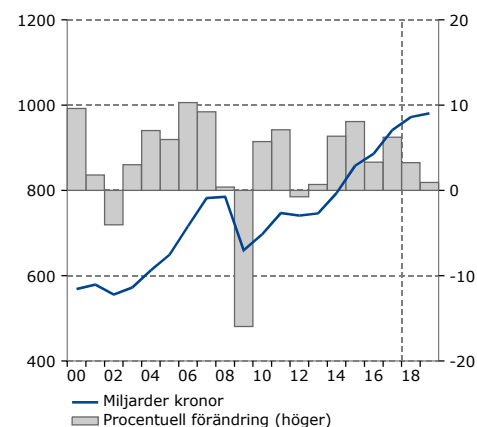
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 48 Näringslivets investeringar

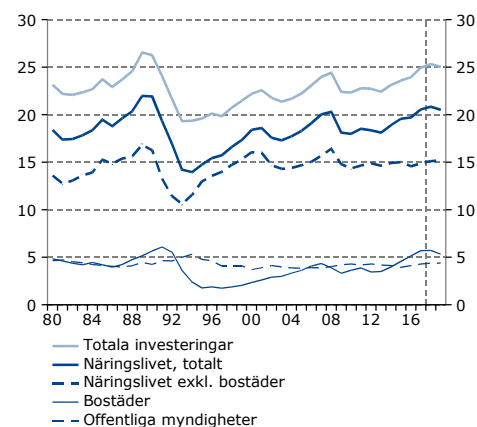
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 49 Fasta bruttoinvesteringar

Procent av BNP, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

bostadsinvesteringarna som noterades det andra kvartalet nu accelererar. De negativa tillväxttalen håller i sig även nästa år (se diagram 50).

En anledning till att bostadsinvesteringarna nu viker är att bostadspriserna under senare tid har utvecklats svagare än vad många aktörer räknat med. En del bostadsutvecklare har haft svårare att sälja nyproducerade bostäder, vilket minskar nybyggnationen. Samtidigt finns det fortfarande en stor efterfrågan på nya bostäder och finansieringskostnaderna är fortfarande låga vilket gör att det fortsätter vara lönsamt att bygga nya bostäder. Bedömningen är dock att byggföretagen framöver bättre kommer att anpassa sig till efterfrågan och i högre utsträckning producera för köpare med lägre betalningsvilja.

HÖG INVESTERINGSNIVÅ I INDUSTRIEN MEN TILLVÄXTEN FALLER

Industrins investeringar har ökat snabbt den senaste tiden och ligger på en hög nivå (se diagram 52). Samtidigt är kapacitetsutnyttjandet högt. Med goda utsikter vad gäller efterfrågan, inte minst från omvärlden, fortsätter därför företagen i industrin att bygga ut produktionskapaciteten. Eftersom investeringarna redan ligger på en hög nivå minskar behovet av att öka dem ytterligare och investeringstillväxten blir klart lägre nästa år (se diagram 53). Det finns tecken på svårigheter att hitta personal med rätt kompetens, vilket kan medföra att en del svenska företag antingen undviker att bygga upp produktionskapaciteten ytterligare eller förlägger investeringar i andra länder.

Inbromsningen i industrins investeringar nästa år motverkas till stor del av att tillväxten i tjänstebanschnernas investeringar exklusive bostäder stiger. Sammantaget blir tillväxten i investeringarna i näringslivet exklusive bostäder visserligen lägre nästa år, men inbromsningen är inte större än att deras andel av BNP stiger något jämfört med i år (se diagram 49).

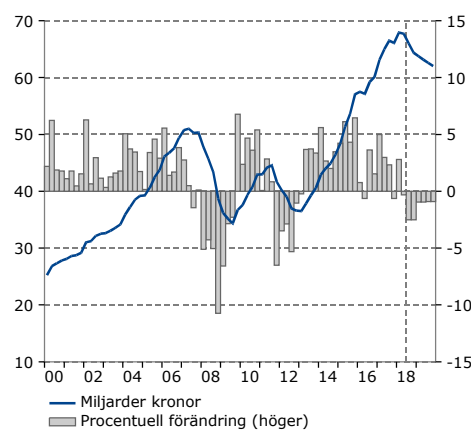
TILLFÄLLIGT UPPIVDEN HUSHÅLLSKONSUMTION DET ANDRA KVARTALET

Hushållens konsumtion ökade med 0,9 procent det andra kvartalet (se diagram 54). Den relativt höga siffran drogs dock upp av tillfälliga faktorer. Hushållens konsumtionsutgifter för personbilar steg med nästan 20 procent och bidrog därmed med hela 0,6 procentenheter till tillväxten av hushållens totala konsumtion det andra kvartalet. Den starka ökningen förklaras av höjningen av fordonsskatten för nya bensin- och dieseldrivna personbilar från och med den 1 juli. Även hushållens utgifter för bensin och diesel ökade med nära 20 procent och bidrog därmed med 0,4 procentenheter till den totala konsumtionstillväxten.¹⁴

¹⁴ Den stora ökningen beror på en metodförändring i primärstatistiken hos SCB, se <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/energi/tillforsel-och-anvandning-av-energi/manatlig-bransle-gas-och-lagerstatistik/>.

Diagram 50 Investeringar i bostäder

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 51 Påbörjade lägenheter

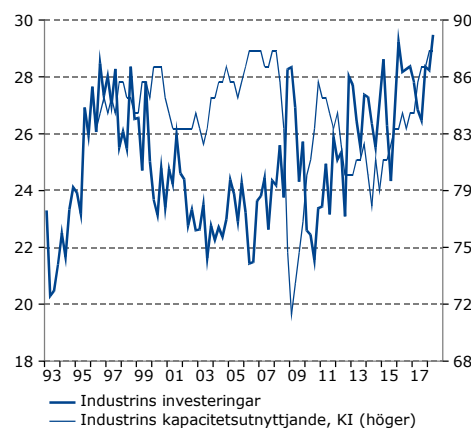
Tusental

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 52 Industrins investeringar och kapacitetsutnyttjande

Procent av förädlingsvärde i industrin, kvartalsvärden respektive procent, säsongsrensade kvartalsvärden

Anm. Avser investeringar och förädlingsvärde i industrin (B05-C33) exkl. bransch C26. Data för 2014kv4, 2015kv4 och 2016kv3 är sekretessbelagda pga. omklassificeringen av Ericsson AB.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

I och med att hushållen i omfattande utsträckning tidigare hade sina bilinköp till det andra kvartalet är det rimligt att vänta sig en markant nedgång i hushållens konsumtionsutgifter för personbilar det tredje kvartalet. Ett brant fall i antalet nyregistrerade bilar det tredje kvartalet ger stöd åt den bedömningen, liksom ett stort fall i importen av bilar. Det andra kvartalets stora ökning av inköp av bränsle bedöms inte heller spegla den underliggande utvecklingen och det uppstår en negativ rekyl det tredje kvartalet. Sammantaget faller hushållens konsumtion något det tredje kvartalet (se diagram 54).

Konjunkturbarometerns konfidensindikator för hushållen steg i september och hamnade något över sitt historiska genomsnitt. Det talar för att hushållens konsumtion, rensat för ovan nämnda svängningar i vissa delposter kommer att öka i en historiskt sett ganska normal takt den närmaste tiden. En anledning till hushållens ökade optimism skulle kunna vara att deras syn på bostadsprisutvecklingen har blivit mer positiv den senaste tiden. Bostadspriserna föll under förra hösten och vintern men har i stora drag varit oförändrade sedan årsskiftet. Prognosen för hushållens konsumtion baseras på antagandet att bostadspriserna stiger långsamt framöver.

Även om konsumtionstillväxten repar sig efter det svaga tredje kvartalet kommer den att bli lite lägre 2018 och 2019 jämfört med vad som har varit fallet de senaste åren (se tabell 6). Det är ett mönster som avspeglas i utvecklingen av hushållens reala disponibelinkomster (se diagram 55). I år stiger dock inkomstillväxten något till 2,3 procent. Det kan jämföras med tillväxttakter över 4 procent i tidigare konjunkturtoppar. Att inkomstillväxten blir högre i år än förra året beror till stor del på att finanspolitiken är expansiv, framför allt på grund av sänkta skatter. Däremot minskar hushållens räntenetto i år och liksom förra året blir avkastningen på hushållens aktieinnehav låg.

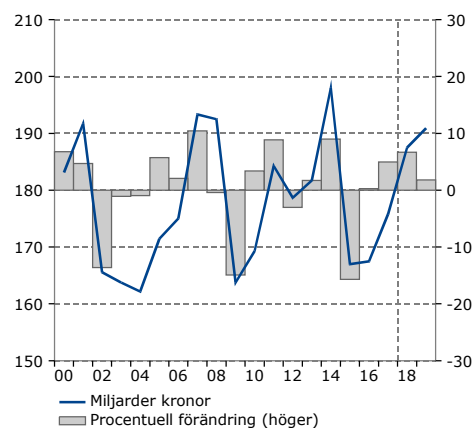
Nästa år väntas effekten av nya finanspolitiska beslut sammantaget vara neutral för hushållens disponibla inkomster. Arbetsinkomsterna utvecklas svagare än i år eftersom sysselsättningstillväxten blir lägre. Dessutom stiger hushållens ränteutgifter. Sammantaget faller tillväxten i de reala disponibelinkomsterna till 1,7 procent.

Det nuvarande låga ränteläget spär på hushållens disponibla inkomster då hushållen har större räntebärande skulder än tillgångar.¹⁵ Detta har bidragit till att hushållens sparande nu är på höga nivåer. När räntorna stiger nästa år väntas hushållen minska en del på detta buffertsparande. Nedgången i konsumtionstillväxten blir därför mindre än nedgången i tillväxten för de reala disponibelinkomsterna (se tabell 6). Sammantaget ökar hushållens konsumtion med ca 2 procent per år både 2018 och 2019, vilket kan jämföras med genomsnittet på 2,2 procent per år under perioden 1993–2017.

¹⁵ Se fördjupningen "Hur påverkas hushållens disponibla inkomster av högre räntor?", *Konjunkturläget*, oktober 2017.

Diagram 53 Industrins investeringar

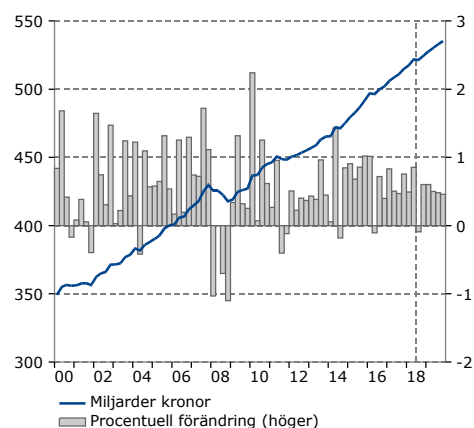
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 54 Hushållens konsumtion

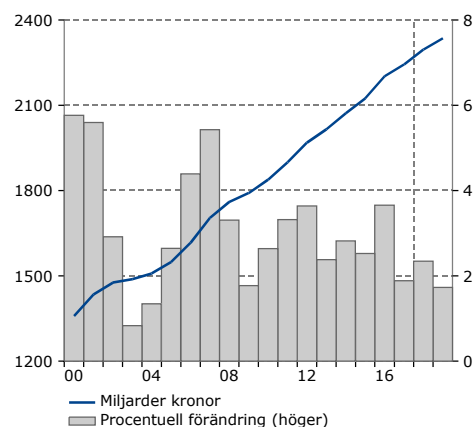
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 55 Hushållens reala disponibla inkomst

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

LÅNGSAM ÖKNING AV OFFENTLIG KONSUMTION

Efter en mycket stark utveckling av den offentliga sektorns konsumtion både 2015 och 2016 stannade tillväxten av 2017. Den tidigare uppgången har främst drivits av det stora flyktingmottagandet. Antalet asylsökanden har minskat kraftigt sedan 2015 vilket har hållit tillbaka framför allt den statliga konsumtionen. De avtagande migrationsutgifterna fortsätter att hålla tillbaka offentlig konsumtion i år. Den demografiska utvecklingen, med allt fler yngre och äldre i befolkningen, bidrar samtidigt till att öka efterfrågan på välfärdstjänster inom vård, skola och omsorg. I budgeten för 2018 och i vårandringsbudgeten genomfördes en del utgiftsåtgärder för att möta det växande behovet. Prognosen bygger på att ytterligare satsningar genomförs för att möta det demografiska behovet 2019. Sammantaget innebär detta att den offentliga konsumtionen i år och nästa år växlar upp jämfört med 2017 (se diagram 56).

OFFENTLIGA INVESTERINGAR UTVECKLAS LÅNGSAMMARE FRAMÖVER

Tillväxttakten i de offentliga investeringarna var hög både 2016 och 2017. Det är kommunala investeringar som har drivit utvecklingen och fortsätter att göra så 2018. Det förklaras av att allt fler yngre och äldre i befolkningen har lett till ett ökat behov av daghem, skolor och andra lokaler. Dessutom pågår flera stora renoveringar av sjukhus och andra verksamhetslokaler. I takt med att investeringsbehovet mätas dämpas också tillväxten.

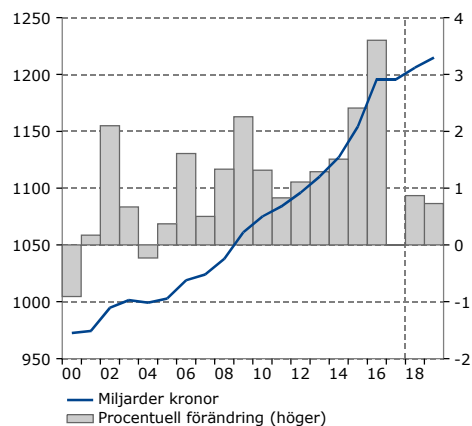
Statliga investeringar utvecklades relativt svagt 2017 och tillväxttakten förblir dämpad 2018. Nästa år medför flera stora infrastruktursatsningar och ökade inköp av ny materiel till försvaret att de statliga investeringarna ökar snabbare. Sammantaget innebär det att offentliga investeringar fortsätter att växa framöver men i avtagande tillväxttakt (se diagram 57).

BYGGPRODUKTIONEN ÖKAR LÅNGSAMMARE

Produktionstillväxten i näringslivet saktade ner det andra halvåret 2017, bland annat på grund av en lägre tillväxt för byggproduktionen. Utvecklingen var starkare det första halvåret i år och både det första och det andra kvartalet uppgick produktionstillväxten i näringslivet till 0,9 procent. Det andra kvartalet var det tjänsteproduktionen som utvecklades starkt, framför allt inom IKT-branschen samt inom parti- och detaljhandeln. Som en följd av skatteförändringar på nyregistrerade bilar vid halvårsskiftet utvecklades motorfordonshandeln starkt det andra kvartalet. Bland varuproducenterna var produktionsökningen dock svag, både inom byggbranschen och tillverkningsindustrin.

Diagram 56 Offentlig konsumtion

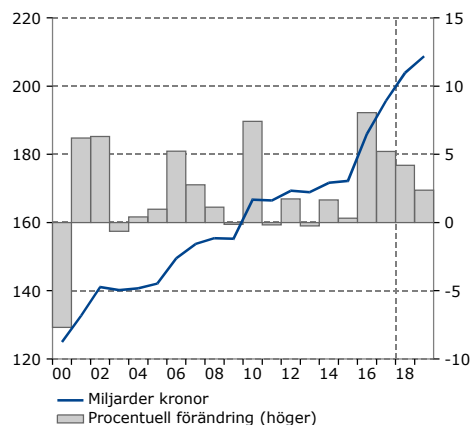
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 57 Offentliga investeringar

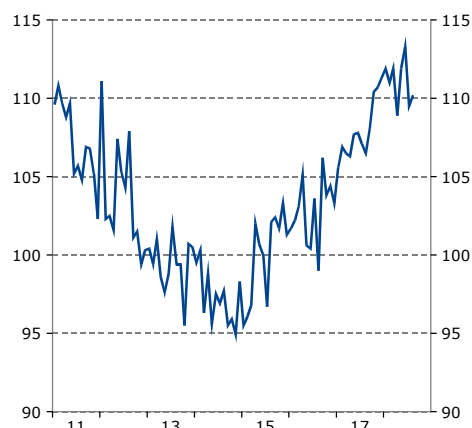
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 58 Produktionsvärdeindex, industri

Säsongrensade månadsvärden

Källa: SCB.

Tabell 7 Produktion

Miljarder kronor, respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	2017	2016	2017	2018	2019
Näringsliv	3 170	2,5	2,8	3,2	2,3
Varubranscher	1 064	0,6	4,1	3,2	2,1
Varav industrin	643	1,5	4,2	3,5	3,0
Tjänstebranscher	2 106	3,5	2,2	3,2	2,5
Offentliga myndigheter	825	1,5	0,9	0,3	0,9
Hela ekonomin ¹					
BNP till baspris	4 049	2,3	2,4	2,6	2,0
BNP till marknadspris	4 579	2,4	2,4	2,5	1,9

¹Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

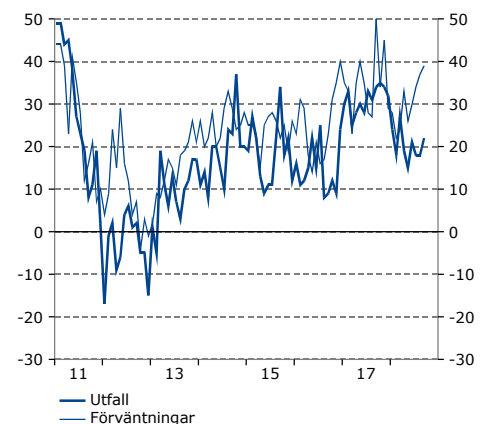
Tillgänglig månadsstatistik tyder på att produktionstillväxten i näringslivet faller tillbaka något det tredje kvartalet. Liksom för hushållens bilinköp väntas en negativ rekyll för motorfordonshandeln det tredje kvartalet. Den bedömningen ges stöd av att försäljningsvolymen i motorfordonshandeln efter en snabb uppgång under det andra kvartalet föll tillbaka markant i juli och augusti. Produktionen i industrin uppvisar ett liknande mönster (se diagram 58) och tillväxten blir dämpad det tredje kvartalet. Därefter ökar industriproduktionen snabbare. Den bilden stöds exempelvis av att såväl produktionen som produktionsplanerna för industrin i Konjunkturbarometern ligger på höga nivåer (se diagram 59). Det är inte minst den goda efterfrågan i omvärlden som fortsätter att vara en drivande faktor. Men även om industriföretagen planerar för en ökad produktion de närmaste månaderna kommer det allt fler tecken på att utbudsbegränsningar börjar bita. Kapacitetsutnyttjandet är högt och många företag uppger att de har svårigheter att hitta personal med rätt kompetens. Sammantaget börjar produktionstillväxten i industrin att långsamt avta från det andra halvåret nästa år och tillväxttoppen är därmed passerad (se tabell 7).

Enligt Konjunkturbarometern är efterfrågeläget inom tjänstebranscherna fortsatt högt (se diagram 60). Det gäller till exempel ekonomiska och juridiska konsulttjänster. Utsikterna för IKT-branschen är också gynnsamma, bland annat på grund av 5G-utbyggnaden. Men även i dessa sektorer är bristen på personal hög, vilket till viss mån begränsar produktionstillväxten.

Den största avmattningen kommer i byggindustrin där produktionstillväxten nästan avstannar nästa år (se diagram 61). Den bilden ges stöd av att framtidsförväntningarna hos byggföretagen har fallit på sistone och är något mer dämpade än normalt. Även om tillväxten faller ska man komma ihåg att byggandet kommer att vara kvar på en historiskt sett hög nivå. Enligt Konjunkturbarometern har orderstockarna ökat en del på sistone och byggföretagen tycks på det hela taget vara nöjda med sin situation (se diagram 62).

Diagram 59 Produktionsvolym i tillverkningsindustrin

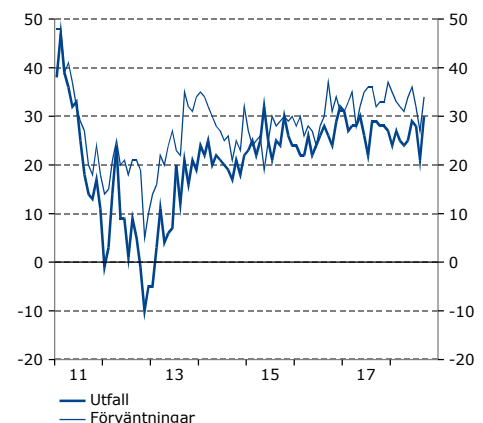
Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 60 Efterfrågan i tjänstesektorn

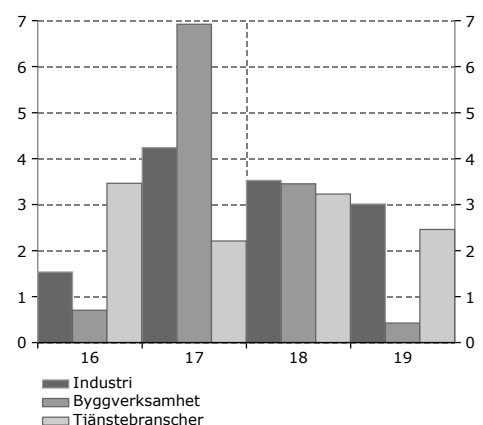
Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 61 Produktion i näringslivet

Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Arbetsmarknad och resursutnyttjande

De senaste åren har den snabba tillväxten i efterfrågan medfört att sysselsättningen utvecklats starkt även om många arbetsgivare har haft svårigheter att hitta arbetskraft med rätt kvalifikationer. Framöver avtar tillväxten i efterfrågan vilket innebär att också tillväxten i sysselsättningen dämpas. Den starka sysselsättnings-tillväxten har möjliggjorts av att arbetskraften ökat jämförelsevis mycket. I år och nästa år fortsätter arbetskraften att växa, men i en långsammare takt än tidigare. Nuvarande högkonjunktur med stark sysselsättningsstillväxt har även medfört att arbetslösheten sjunkit. Nu dämpas tillväxten i efterfrågan på arbetskraft och arbetslösheten bottnar nästa år på strax över 6 procent. En stor del av de som fortfarande är arbetslösa har jämförelsevis svag förankring på arbetsmarknaden, vilket till betydande del beror på att det varit ett stort inflöde av utrikes födda med relativt låg utbildningsnivå till arbetskraften de senaste åren.

FORTSATT STARK TILLVÄXT I SYSSELSÄTTNINGEN OCH ARBETSKRAFTEN DET ANDRA KVARTALET

Sysselsättningen har ökat snabbt sedan 2016 (se diagram 63). Uppgången fortsatte det andra kvartalet 2018 och det var åter utrikes födda som bidrog mest till sysselsättningsökningen. Sysselsättningen fortsätter att öka i ungefär samma takt det tredje kvartalet i år, och något långsammare resten av året. År 2019 mattas tillväxttakten successivt av ytterligare.

Antalet arbetade timmar ökade ovanligt snabbt det andra kvartalet i år (se diagram 64). Det tredje kvartalet 2018 faller tillväxten i arbetade timmar därför något. Den genomsnittliga arbetade tiden per sysselsatt stiger under 2018 som en följd av att efterfrågan på arbetskraft är hög samtidigt som det fortsätter att vara stor brist på arbetskraft med rätt kompetens (se diagram 65). De som redan har ett jobb kommer alltså i genomsnitt att arbeta något mer. Nästa år växer inte produktionen i ekonomin lika snabbt som i år vilket gör att tillväxten i arbetade timmar blir lägre. Den genomsnittliga arbetade tiden per sysselsatt planar därför ut.

Arbetskraften fortsatte att öka något under andra kvartalet och även arbetskraftstillväxten förklaras till stor del av utrikes födda. Bland utrikes födda ökade arbetslösheten till 15,5 procent det andra kvartalet medan den sjönk till 3,7 procent för inrikes födda.

BRISTEN PÅ ARBETSKRAFT HAR BÖRJAT MINSKA

Framåtblickande indikatorer för sysselsättningen är fortfarande på höga nivåer men har överlag sjunkit under inledningen av 2018. Enligt Konjunkturbarometern har bristen på arbetskraft ökat brett över näringslivet som helhet under nuvarande högkonjunktur, men bristtalen ser nu ut att ha planat ut (se diagram 66). Inom industrin sjönk bristtalen något det andra kvartalet (se

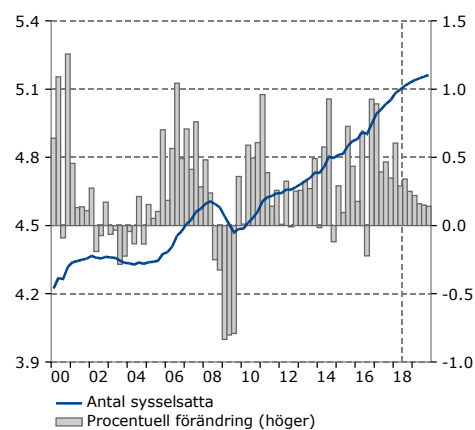
Diagram 62 Konfidensindikator för bygg- och anläggningsverksamhet
Index medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden

Anm. Orderstocksomdöme plus förväntad förändring antal sysselsatta.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 63 Sysselsättning

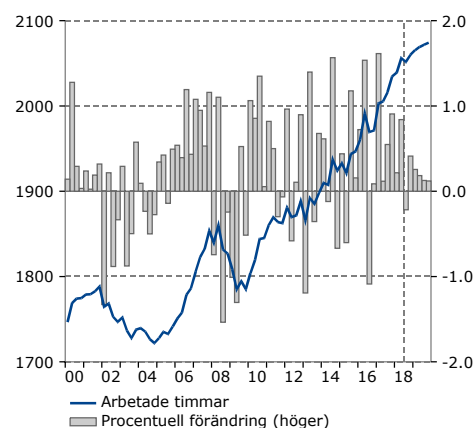
Miljoner personer respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 64 Arbetade timmar

Miljoner timmar respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

diagram 67). Inom byggsektorn har bristtalen varit mycket höga sedan 2014, men under det senaste året har även dessa bristtal minskat successivt.¹⁶

I Arbetsförmedlingens halvårsundersökning om brist på arbetskraft ingår såväl offentlig sektor som näringslivet (se diagram 68). Där framgår att bristen är hög i hela ekonomin men att den ser ut att ha minskat något det första halvåret 2018.

ANSTÄLLNINGSPLANER DÄMPAS FRÅN EN HÖG NIVÅ

Företagens anställningsplaner dämpades något under senare delen av 2017 men de ligger fortsatt kvar på en hög nivå (se diagram 69). Anställningsplanerna är starka inom såväl tjänstesektorn som tillverkningsindustrin och byggsektorn, och pekar på en positiv sysselsättningstillväxt framöver (se diagram 70).

Kortsiktsmodellerna som Konjunkturinstitutet använder som stöd i prognosarbetet indikerar en relativt stark sysselsättningstillväxt de kommande två kvartalen (se tabell 8). Sysselsättningen bedöms öka med 0,3 procent både det tredje och fjärde kvartalet i år, vilket är något lägre än modellprognoserna. Diskrepansen mellan modellprognoserna och den faktiska prognosen förklaras dels av ett mycket svagt sysselsättningsutfall för augusti som inte vägs in i kvartalsmodellerna, dels av något svagare och vikande månadsindikatorer för arbetsmarknaden som inte fångas av de kvartalsmodeller som redovisas i tabell 8.

Tabell 8 Utfall och prognoser för sysselsättning

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongsrensade värden

	Utfall 2018 kv.2	Prognos 2018 kv. 3	Prognos 2018 kv. 4
Konjunkturinstitutets prognos	0,3	0,3	0,3
Bayesiansk VAR-modell ¹		0,5	0,4
Bayesiansk VAR-modell ²		0,6	0,7
VAR-modeller ³		0,5	0,4

¹ Se Raoufinia, K. "Forecasting employment growth in Sweden using Bayesian VAR models", Working Paper No. 144, Konjunkturinstitutet, 2016, för en redogörelse av denna BVAR-modell.

² Se fördjupningen "Modellbaserade skattningar för BNP och sysselsättning för andra och tredje kvartalet i år", *Konjunkturläget*, juni 2015, för en beskrivning av denna BVAR-modell.

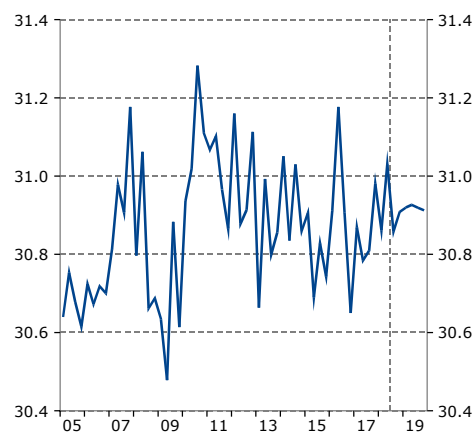
³ Modellprognosen är ett genomsnitt av 21 modeller som inkluderar föregående kvartalsutfall och andra arbetsmarknadsindikatorer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

¹⁶ Till skillnad från övriga bristtal i Konjunkturbarometern mäts bristtalen inom byggsektorn i form av största hindret för ökad produktion. Svartsalternativ på frågan i Konjunkturbarometern om främsta hinder för företagets byggande är efterfrågan, maskinkapacitet/material, arbetskraft, väder, finansiella restriktioner, annat eller inget. För övriga branscher ställs istället frågan om företaget har upplevt brist på arbetskraft.

Diagram 65 Medelarbetstid

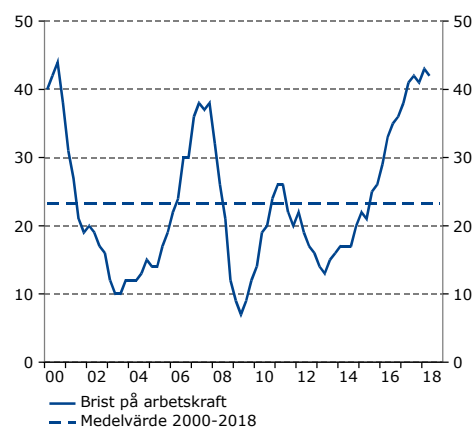
Timmar per vecka, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 66 Brist på arbetskraft i näringslivet

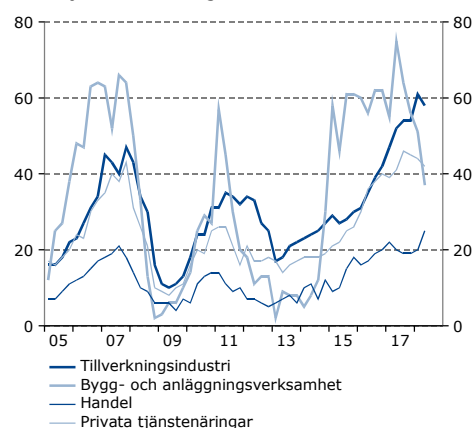
Andel ja-svar, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 67 Brist på arbetskraft i olika delar av näringslivet

Andel ja-svar, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

NÄRINGSLIVET DRIVER SYSSELSÄTTNINGSTILLVÄXTEN

Sedan 2015 har offentlig sektor bidragit ovanligt mycket till sysselsättningstillväxten (se diagram 71). Till stor del berodde rekryteringsbehovet på mottagandet av asylsökande och nyanlända. I år och nästa år ökar istället behovet av att anställa inom vård, skola och omsorg då andelen unga och äldre i befolkningen ökar (se rutan ”Stor sysselsättningsökning krävs i kommunsektorn för att bibehålla personaltätheten”). Sammantaget medför det att sysselsättningen inom offentlig sektor fortsätter växa i år och nästa år men i en långsammare takt än de senaste åren.

Stor sysselsättningsökning krävs i kommunsektorn för att bibehålla personaltätheten

I Konjunkturinstitutets medelfristiga beräkningar (2020–2027) antas den offentliga konsumtionen växa med det demografiskt betingade behovet samt en standardhöjning om 0,4 procent per år. Personaltätheten antas vara konstant vilket betyder att antalet arbetade timmar i offentlig sektor antas växa i takt med den demografiska utvecklingen. Standardhöjningen beräknas ske genom mer eller bättre kapital och insatsvaror.¹⁷

Den demografiska utvecklingen, med allt fler yngre och äldre, bidrar till en ökad efterfrågan på kommunala välfärdstjänster och medför ett stort behov av personaltillskott framöver.¹⁸ I Konjunkturinstitutets beräkningar antas den totala sysselsättningen i hela ekonomin öka med 342 000 personer 2017–2027. Antagandet om bibehållen personaltäthet implicerar att antalet sysselsatta i kommunsektorn (inklusive anställda i den delen av näringslivet som är kommunalt finansierad) behöver öka med omkring 137 000 fram till 2027 (se diagram 72). Detta motsvarar 40 procent av den totala sysselsättningsökningen. Det kan jämföras med att 27 procent av de sysselsatta uppskattas i dag arbeta inom denna sektor.

Kommunala arbetsgivare har sedan länge rapporterat om stor brist på arbetskraft och svårigheter att rekrytera vissa grupper av anställda (se diagram 68). Sysselsättningen inom kommunsektorn har ändå ökat.¹⁹ Arbetsgivarna anger i Arbetsförmedlingens undersökning att bristen på arbetskraft har lett till att befintlig personal får arbeta mer och att man har anpassat sina krav på utbildning och erfarenhet för att kunna rekrytera, men också att produktionen har minskat eller servicen har försämrats.

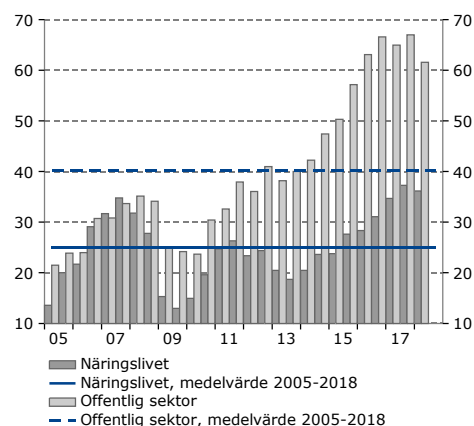
¹⁷ Se kapitlet ”Offentliga finanser 2018–2022” för en mer utförlig beskrivning av de antaganden som görs i medelfristen.

¹⁸ Se rutan ”Stort behov av personaltillskott i kommunsektorn” i *Hållbarhetsrapport 2018 för de offentliga finanserna*, Specialstudie, 2018:2, Konjunkturinstitutet.

¹⁹ Se fördjupningen ”Dämpas sysselsättningen av brist på arbetskraft?”, *Konjunkturläget*, december 2017.

Diagram 68 Brist på arbetskraft

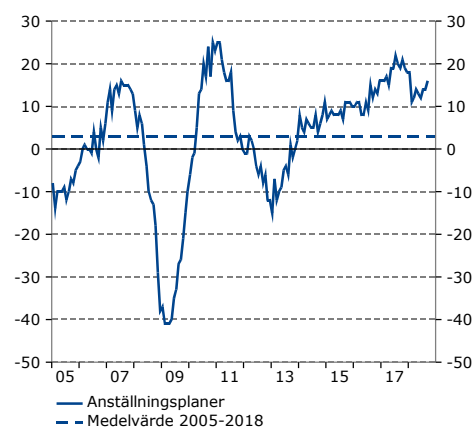
Andel arbetsställen med rekryteringsproblem, procent, halvårsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 69 Anställningsplaner i näringslivet

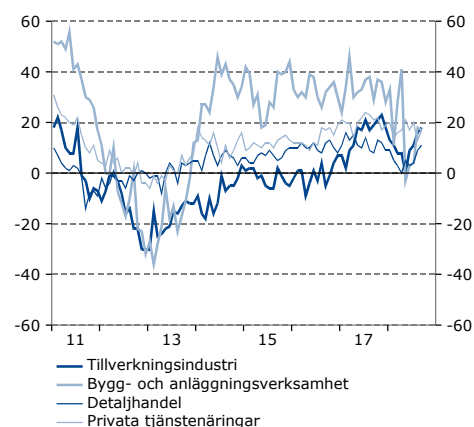
Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 70 Anställningsplaner i industri, byggverksamhet, detaljhandel och privata tjänstenärings

Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Om sysselsättningen i kommunsektorn framöver kommer att kunna öka så mycket som bibehållen personalitet kräver beror på om kommunerna kan fortsätta att anpassa sina krav till det tillgängliga arbetsutbudet, till exempel genom omorganisering och differentiering av arbetsuppgifter så att arbetskraftens kompetens används mer effektivt. Ett annat sätt att lösa bristen på vissa grupper av anställda skulle vara att höja lönerna för att få fler att söka sig till kommunsektorn, särskilt till vissa bristyrken som kräver legitimation (exempelvis lärare och sjuksköterskor).

Det är också möjligt att kommunsektorn inom de närmaste åren inte kan öka sysselsättningen så mycket att personaliteten bibehålls. Det kan eventuellt kompenseras med andra åtgärder som upprätthåller kvaliteten på kommunal service, till exempel ökad automatisering och digitalisering.

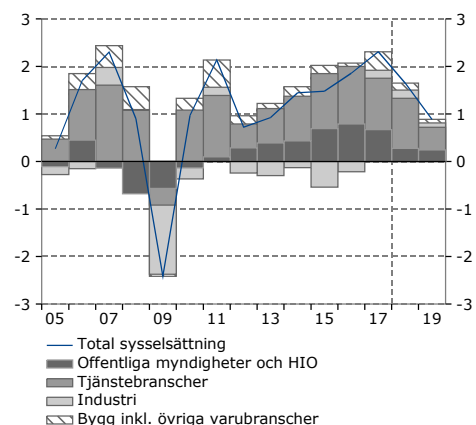
Eftersom drygt två tredjedelar av alla sysselsatta arbetar i näringslivet är utvecklingen inom näringslivet oftast mest betydelsefull för den totala sysselsättningsutvecklingen. Under de senaste åren är det framför allt inom tjänstesektorn och till viss del inom byggbranschen som sysselsättningen har ökat. Tjänsteföretagen påverkas till stor del av den inhemska efterfrågan, varför sysselsättningen inom tjänstesektorn fortsätter att öka framöver, om än långsammare än tidigare. I fjol ökade även sysselsättningen inom industrin för första gången sedan 2011 (se diagram 71). Industrin väntas fortsätta bidra positivt till sysselsättningsstillväxten framöver, men i avtagande takt. Under flera år har den snabbt växande bostadsproduktionen medfört hög efterfrågan på arbetskraft inom byggbranschen. Tillsammans med detaljhandeln har denna delbransch bidragit positivt till sysselsättningsstillväxten i stort. I takt med att bostadsinvesteringarna mattas av dämpas sysselsättningsstillväxten i byggbranschen framöver.

FORTSATT HÖG SYSSELSÄTTNINGSGRAD

Sedan 2017 är sysselsättningsgraden på den högsta nivån på över 25 år (se diagram 73). Under nuvarande högkonjunktur har sysselsättningsgraden framför allt ökat bland utrikes födda, men denna trend mattades av mot slutet av 2017. Till viss del är den höga sysselsättningsgraden konjunkturrellt betingad då fler personer än normalt sökt sig till arbetskraften och blivit sysselsatta när efterfrågan och bristen på arbetskraft varit hög. När konjunktureren mattas av nästa år ökar efterfrågan på arbetskraft inte längre lika snabbt. Därmed ökar sysselsättningsgraden endast marginellt nästa år (se tabell 9).

Diagram 71 Bidrag till sysselsättningsstillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter

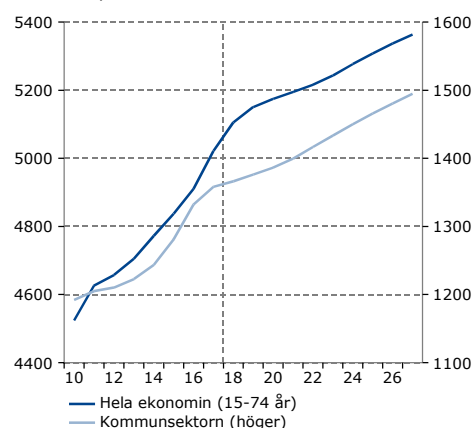

Anm. HIO avser hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 72 Sysselsättning i hela ekonomin och i kommunsektorn

Tusental personer

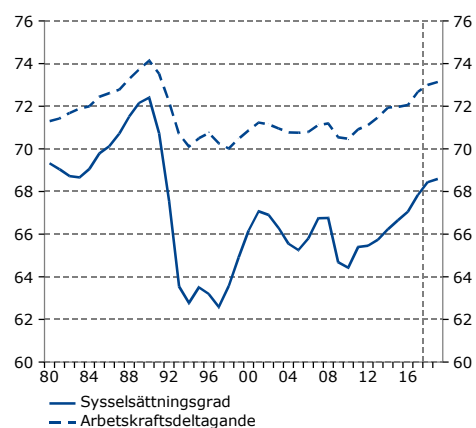

Anm. Kommunsektorn inkluderar här även anställda i näringslivet som är kommunalt finansierade. Baserat på en uppskattning av företagens lönekostnad och arbetskostnad per arbetad timme görs en beräkning av sysselsättningen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 73 Sysselsättningsgrad och arbetskraftsdeltagande

Procent av befolkningen 15–74 år

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 9 Arbetsmarknad

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	2017	2016	2017	2018	2019
BNP till baspris ¹	4 049	2,3	2,4	2,6	2,0
Produktivitet i hela ekonomin ²	502	0,3	0,3	0,8	1,1
Produktivitet i näringslivet ²	556	0,9	0,8	1,2	1,4
Arbetade timmar ³	8 061	2,0	2,1	1,8	0,9
Medelarbetstid för sysselsatta ⁴	30,9	0,4	-0,2	0,1	0,0
Sysselsättning	5 022	1,5	2,3	1,7	0,9
Sysselsättningsgrad ⁵		67,1	67,8	68,4	68,6
Arbetskraft	5 380	1,0	2,0	1,2	0,9
Arbetskraftsdeltagande ⁶		72,1	72,7	73,0	73,1
Arbetslöshet ⁷	358	6,9	6,7	6,3	6,2
Befolkning 15–74 år	7 403	0,9	1,1	0,8	0,7
Arbetsmarknadsgap ⁸		-0,5	0,4	1,1	1,1
BNP-gap ⁹		0,4	0,9	1,5	1,3

¹ Miljarder kronor, kalenderkorrigerad. ² Kronor per timme, kalenderkorrigerad. ³ Miljoner timmar, kalenderkorrigerad. ⁴ Timmar per vecka, kalenderkorrigerad. ⁵ Andelen sysselsatta av befolkningen 15–74 år, procent. ⁶ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15–74 år, procent. ⁷ Procent av arbetskraften. ⁸ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

ARBETSLÖSHETEN BOTTNAR NÄSTA ÅR

Det senaste decenniet har både befolkningen i arbetsför ålder och arbetskraftsdeltagandet växt starkt. Arbetskraften fortsatte växa i takt med sysselsättningen det andra kvartalet 2018. Därmed låg arbetslösheten kvar på 6,2 procent.

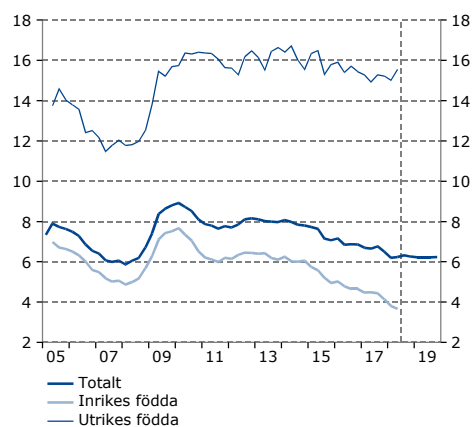
Arbetslösheten bland inrikes födda sjönk till 3,7 procent det andra kvartalet (se diagram 75). Det är den lägsta nivå som uppmätts sedan AKU började föra statistik över födelseland 2005. Arbetslösheten bland utrikes födda har minskat en del de senaste åren men ökade något det andra kvartalet i år till 15,5 procent. Under senare år har inflödet av utrikes födda till arbetskraften varit högt. Trots den starka sysselsättningsstillväxten har detta bidragit till att arbetslösheten bland utrikes födda inte minskat särskilt mycket. Inflödet till arbetskraften kommer inte vara lika hög framöver. Då sysselsättningen inte heller växer så snabbt nästa år innebär det att arbetslösheten bottnar på 6,2 procent 2019 (se diagram 74).

FORTFARANDE HISTORISKT MÅNGA LEDIGA JOBB

Beveridgekurvan relaterar lediga jobb som andel av arbetskraften (vakansgraden) till arbetslösheten (se diagram 76). Antalet lediga jobb har enligt SCB legat på rekordhöga nivåer under en lång tid och steg ytterligare det andra kvartalet 2018 (se diagram 77). Ny-anmälda lediga platser till Arbetsförmedlingen har däremot minskat något, men ligger fortfarande på en mycket hög nivå.

Diagram 75 Arbetslöshet bland inrikes och utrikes födda

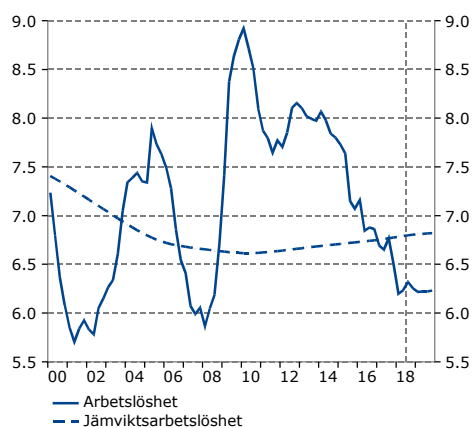
Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

Anm. Konjunkturinstitutet gör inte prognoser uppdelat på utrikes och inrikes födda. Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 74 Arbetslöshet

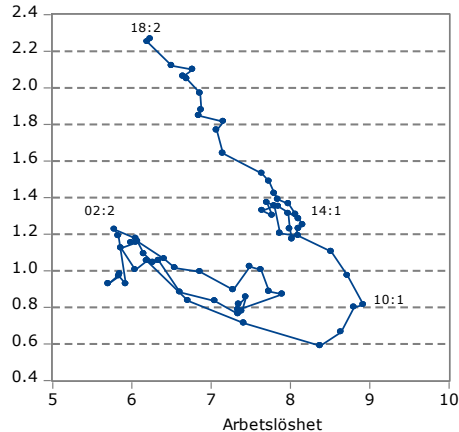
Procent av arbetskraften respektive potentiell arbetskraft, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 76 Beveridgekurvan med lediga jobb från SCB, 2001–2018

Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden
Vakansgrad

Anm. Vakansstal avser lediga jobb i förhållande till arbetskraften. Sista observation är 2018 kv. 2. Källa: SCB.

Samtidigt som arbetslösheten fortfarande är något högre än åren närmast före finanskrisen är alltså vakanserna på historiskt höga nivåer, vilket tyder på en försämrad matchning mellan lediga jobb och arbetslösa. En relativt stor andel av de arbetslösa har mindre bra förutsättningar att få ett jobb, bland annat till följd av låg utbildningsnivå och en generellt svag förankring på arbetsmarknaden.

SVAG PRODUKTIVITETSUTVECKLING INOM FÖRETAGEN

Resursutnyttjandet inom företagen speglar i vilken utsträckning företag kan öka sin produktion utan att anställa fler eller investera i extra utrustning. I dagsläget är resursutnyttjandet inom industrin högre än normalt, vilket återspeglas i både SCB:s och Konjunkturbarometerns indikator på kapacitetsutnyttjandet inom industrin (se diagram 78). Detta indikerar att det finns begränsat med ledig produktionskapacitet i industriföretagen.

Produktiviteten i näringslivet ökade i en måttlig takt 2016 och 2017, en utveckling som fortsatte det första halvåret 2018. Det goda konjunkturläget har lett till att produktivetsnivån i näringslivet är högre än normalt, det vill säga att produktivitetsgapet²⁰ är positivt (se diagram 79).

Den svagare efterfråge- och produktionstillväxten framöver bidrar till att resursutnyttjandet inom företagen sjunker och att produktivitetsgapet i näringslivet sluts 2019 (se diagram 79).

FORTSATT ANSTRÄNGT RESURSUTNYTTJANDE PÅ ARBETSMARKNADEN

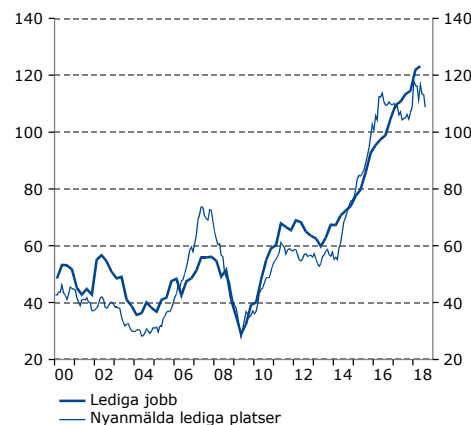
Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden avser det faktiska antalet arbetade timmar i relation till den potentiella nivån och illustreras med det så kallade arbetsmarknadsgapet (se diagram 80). Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden bedöms ha varit positivt sedan 2017. Trots att tillväxten i sysselsättningen dämpas så stiger arbetsmarknadsgapet i år och förblir högt 2019.

Bedömningen att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är högt stöds av att bristen på arbetskraft är hög, både enligt Konjunkturbarometern och Arbetsförmedlingen. Att företag och organisationer har svårt att rekrytera visar sig också i att rekryteringstiderna är långa. Det höga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden medför att arbetslösheten är lägre än den av Konjunkturinstitutet bedömda jämviktsarbetslösheten (se diagram 74).

²⁰ Produktivitetsgapet visar den procentuella avvikelser mellan den faktiska produktiviteten och den potentiella produktiviteten. Potentiell produktivitet är den produktivitet som skulle ha observerats i avsaknad av konjunkturell variation. Den potentiella produktiviteten är dock beräknad på basis av den faktiska kapitalstocken som beror på den tidigare konjunkturutvecklingen.

Diagram 77 Nyanmälda lediga platser och lediga jobb

Tusental, säsongsrensade kvartalsvärden respektive säsongsrensade månadsvärden, 3-månaders glidande medelvärde

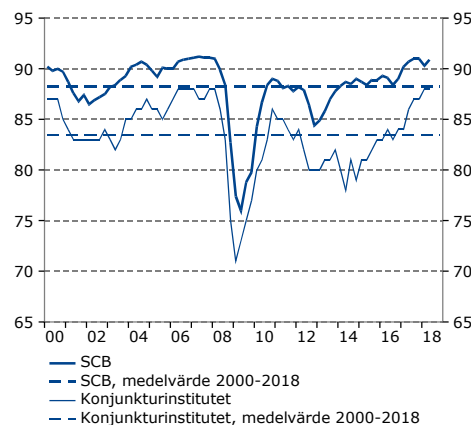

Anm. Lediga jobb är länkade av Konjunkturinstitutet före 2001. Nyanmälda lediga platser avser varaktighet med mer än tio dagar.

Källor: Arbetsförmedlingen och SCB.

Diagram 78 Industrins kapacitetsutnyttjande

Procent, säsongsrensade kvartalsvärden

Anm. Konjunkturinstitutets kapacitetsutnyttjande avser tillverkningsindustrin.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 79 Produktivitetsgap i näringslivet

Procent av potentiell produktivitet

Källa: Konjunkturinstitutet.

HÖGKONJUNKTUR I SVENSK EKONOMI

Konjunkturinstitutets RU-indikator är ett mått som väger samman olika indikatorer på resursutnyttjandet.²¹ RU-indikatorn påvisar ett ökat resursutnyttjande sedan 2014 (se diagram 81). Under 2018 har RU-indikatorn minskat något men den ligger fortsatt högt över det historiska medelvärdet. Konjunkturinstitutets samlade bedömning är att det i nuläget råder högkonjunktur i svensk ekonomi och att den fortsätter 2018 och 2019.²² För en beskrivning av en trolig utveckling av ekonomin bortom 2019, se avsnittet ”Scenario för svensk ekonomi 2020–2022”.

Löner och inflation

MÄTLIGA LÖNEÖKNINGAR GIVET RESURSUBNYTTJANDET

Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden har stigit trendmässigt och har varit högre än normalt sedan över ett år tillbaka. Tidigare har en sådan positiv utveckling på arbetsmarknaden resulterat i en stigande lönetillväxt, men sedan 2014 har lönetillväxten snarare fallit (se diagram 82).²³ Inom näringslivet har lönetillväxten legat under 2,5 procent per år sedan 2015, och det är till stor del lönetillväxten i offentlig sektor som drivit löneökningen i ekonomin som helhet. Under årets första sju månader har dock löneutvecklingen inom näringslivet tilltagit något.

Enligt preliminära utfall för konjunkturlönestatistiken ökade lönerna i näringslivet med 2,3 procent andra kvartalet 2018 jämfört med andra kvartalet 2017. Denna statistik redovisar periodiserade löneökningar, vilket innebär att retroaktiva löneutbetalningar successivt kommer att revidera utfallen 12 månader bakåt. I enlighet med historiskt revideringsmönster väntas retroaktiva utbetalningar resultera i en upprevidering av utfallen för årets andra kvartal så att löneökningarna i näringslivet uppgår till 2,6 procent i år (se diagram 83).²⁴ Löneglidningen, det vill säga löneökningar utöver det som avtalats centralt, blev sammantaget mycket begränsad 2017. Andra kvartalet 2018 motsvarar dock den uppskattade lönetillväxten en löneglidning om 0,5 procentenheter.

Inom offentlig sektor är lönetillväxten ungefär i linje med näringslivet det andra kvartalet i år, vilket gör att löneökningstakten

²¹ RU-indikatorn (resursutnyttjandeindikatorn) baseras på en principalkomponentanalys. För en beskrivning se fördjupningen ”En sammanfattande indikator för resursutnyttjandet i ekonomin”, *Konjunkturläget*, juni 2016.

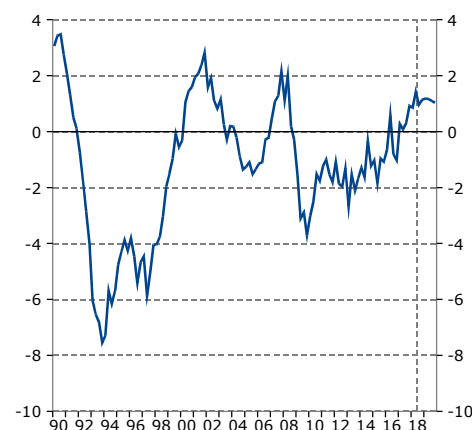
²² Det illustreras av att BNP-gapet, det vill säga faktisk BNP:s avvikelser från potentiell BNP, är påtagligt högre än normalt. Konjunkturinstitutets riktvärde är 0,5 procentenheter som kritisk gräns för när BNP är påtagligt högre än potentiell BNP och att det därmed råder högkonjunktur.

²³ Se *Lönebildningsrapporten*, 2018, Konjunkturinstitutet.

²⁴ För juli är den preliminära löneökningstakten 2,2 procent, men väntas revideras upp till 2,5 procent enligt det historiska revideringsmönstret, se ”Modellprognos för konjunkturlönestatistikens definitiva utfall för perioden augusti 2017–juli 2018”, www.mi.se, Medlingsinstitutet, 2018.

Diagram 80 Arbetsmarknadsgap

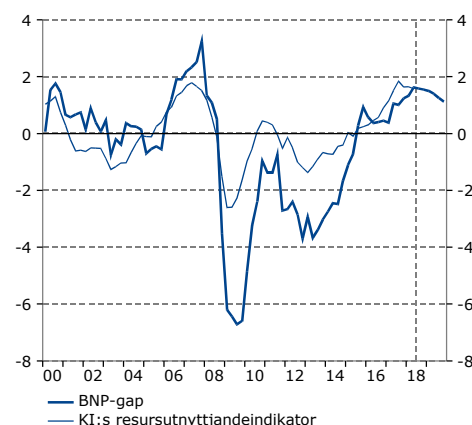
Procent av potentiellt arbetade timmar, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 81 BNP-gap och RU-indikator

Procent av potentiell BNP och normaliserade säsongsrensade kvartalsvärden

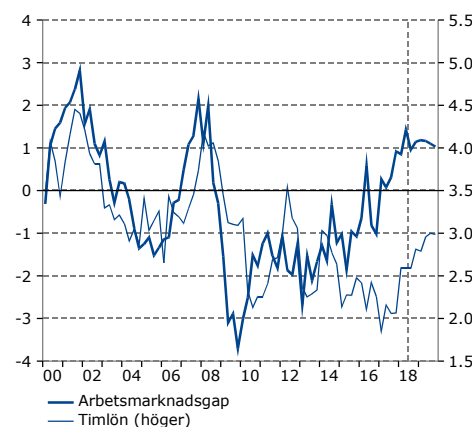

Anm. Se fotnot i texten.

Källa: Konjunkturinstitutet

Diagram 82 Arbetsmarknadsgap och timlön i näringslivet

Procent av potentiellt arbetade timmar respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

i ekonomin som helhet förväntas uppgå till 2,6 procent i årstakt andra kvartalet 2018.

LÖNEÖKNINGSTAKTEN FORTSÄTTER STIGA I ÅR OCH NÄSTA ÅR MEN NÄR INTE TIDIGARE TOPPAR

Den stora personalbristen inom den kommunala sektorn har varit en viktig drivkraft för lönetillväxten i ekonomin som helhet de senaste åren. Inom näringslivet väntas den slutliga löneökningstakten bli högre i år än de senaste åren och bedöms uppgå till 2,6 procent. Nästa år stiger löneökningstakten inom näringslivet ytterligare när det nuvarande höga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden gradvis leder till lite högre löneglidning (se diagram 84).

I år och nästa år väntas lönerna i näringslivet och i den offentliga sektorn utvecklas ungefär lika snabbt och löneökningstakten i ekonomin som helhet bedöms bli 2,6 procent i år och 2,9 procent nästa år (se tabell 10).

ARBETSKOSTNADEN PER TIMME VÄXER RELATIVT SNABBT 2018

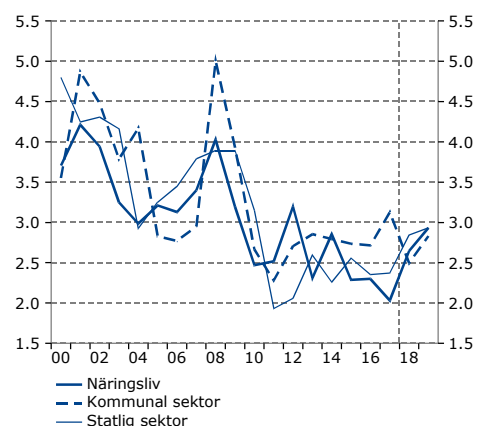
Arbetskostnaden utgörs av lönesumman och arbetsgivaravgifter, där arbetsgivaravgifter i sin tur utgörs av avtalade kollektiva avgifter, lagstadgade kollektiva avgifter och löneskatter. Till skillnad från konjunkturlönestatistiken är dock statistiken över arbetskostnaderna inte periodiserad. Detta innebär att betalningar registreras det kvartal de utförs, vilket inte behöver motsvara det kvartal som betalningen avser. Uppgången i de kollektiva avgifterna första halvåret i år bedöms till viss del vara tillfällig. Detta medför en tillfällig diskrepans mellan tillväxten i arbetskostnaderna per timme och timlönen 2018 och 2019 (se tabell 10).

Utvecklingen av enhetsarbetskostnaden visar hur arbetskostnaden per timme utvecklas i relation till produktiviteten och speglar hur kostnadstrycket utvecklas inom företagen. Även om arbetskostnaderna inte ha vuxit snabbt på grund av långsam lönetillväxt, har även tillväxten i produktiviteten varit låg.

Tillväxten i enhetsarbetskostnaden hoppar från år och till år och är i genomsnitt 2,0 procent per år 2017–2019 (se diagram 85). Det är högre än de 1,6 procent som på lång sikt bedöms vara förenligt med 2 procents KPIF-inflation.²⁵

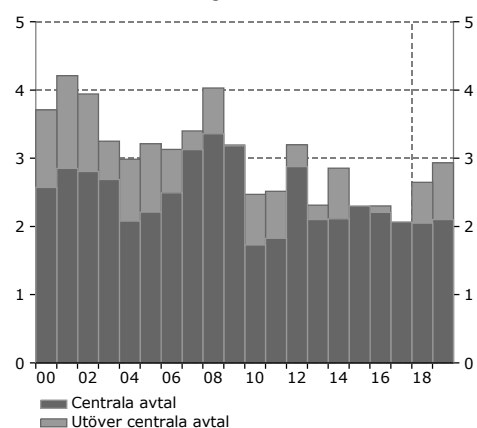
²⁵ Se Markowski, A., Nilsson, K. och Widén, M. (2008), "Strukturell utveckling av arbetskostnad och priser i den svenska ekonomin", Working Paper No. 106, Konjunkturinstitutet, samt fördjupningen "Strukturell utveckling av arbetskostnaderna" i *Lönebildningsrapporten*, 2016, Konjunkturinstitutet.

Diagram 83 Timlön i näringsliv, kommunal sektor och statlig sektor
Procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

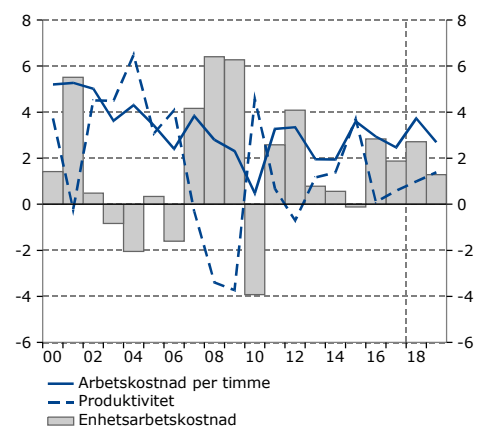
Diagram 84 Timlön i näringslivet
Procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 85 Enhetsarbetskostnad i näringslivet, anställda

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 10 Timlön och arbetskostnad

Procentuell förändring respektive procent, kalenderkorrigerade värden

	2016	2017	2018	2019
Timlön, KL, hela ekonomin	2,4	2,3	2,6	2,9
Timlön, KL, näringslivet	2,3	2,0	2,6	2,9
Timlön, NR, näringslivet	2,1	2,5	3,0	3,1
Arbetsgivaravgifter ¹ (i procent av lönen), näringslivet	43,2	43,2	44,2	43,6
Arbetskostnad per timme, näringslivet ²	2,9	2,5	3,7	2,7
Produktivitet, näringslivet ³	0,1	0,6	1,0	1,4
Enhetsarbetskostnad, näringslivet	2,8	1,9	2,7	1,3
Justerad vinstandel, procent av förädlingsvärde, näringslivet ⁴	35,9	35,7	35,2	35,5

¹ Kollektiva avgifter och löneskatter. ² Lön och arbetsgivaravgifter. ³ Förädlingsvärdet delat med anställdas arbetade timmar. ⁴ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet timmar utförda av egenföretagare, ej kalenderkorrigerad.

Anm. Konjunkturlönestatistiken (KL) respektive nationalräkenskaperna (NR). Timlönen enligt nationalräkenskaperna mäts som lönesumman dividerat med anställdas arbetade timmar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet

INFLATION OCH INFLATIONSFÖRVÄNTNINGAR PÅ MÅLET

Det svenska konsumentprisindexet beräknad med fast bostadsränta (KPIF) uppgick till 2,0 procent 2017. Perioden 2000–2017 har KPIF-inflationen i genomsnitt uppgått till 1,5 procent (se diagram 86). Det var framför allt tillfälligt stora prisökningar på vissa tjänster, och prisökningar på energi som bidrog till att KPIF-inflationen tilltog 2017. Prisökningar på varor och andra tjänster har inte tilltagit generellt. Det verkar trots det finnas ett ökat förtroende för att inflationsmålet ska nås även framöver. Inflationsförväntningarna hos arbetsmarknadernas parter, inköpschefer och penningmarknadsaktörer har stabiliserats kring 2 procent (se diagram 87).²⁶

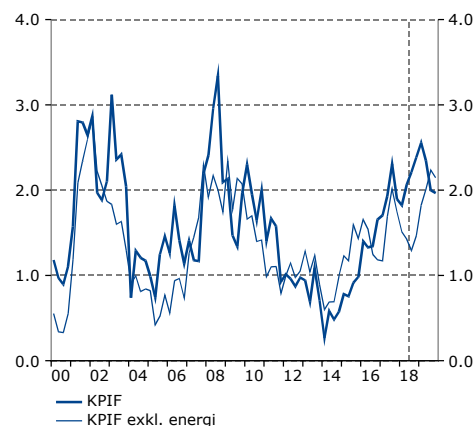
ENERGIPRISERNA HÅLLER UPPE INFLATIONEN ÄVEN UNDER 2018

KPIF-inflationen var 2,2 procent i augusti 2018. Men beräknat exklusive energi var inflationen endast 1,2 procent. En hel procentenhet av inflationen förklarades alltså av stigande energipriser. Både elpriserna och drivmedelspriserna bidrar till uppgången 2018 (se diagram 88). Inflationen under sommaren har samtidigt hållits nere av en ovanligt svag utveckling för priserna på kläder och skor.

²⁶ Diagrammet visar förväntningarna för KPIF-inflationen. Sedan ganska nyligen tillfrågats även respondenterna om förväntad KPIF-inflation. I september 2018 var medelvärdet av förväntad KPIF-inflation 2,0 procent på alla tidshorisoner. Företagens inflationsförväntningar i Konjunkturbarometern är dock fortfarande lägre än 2 procent på ett års sikt.

Diagram 86 Konsumentpriser

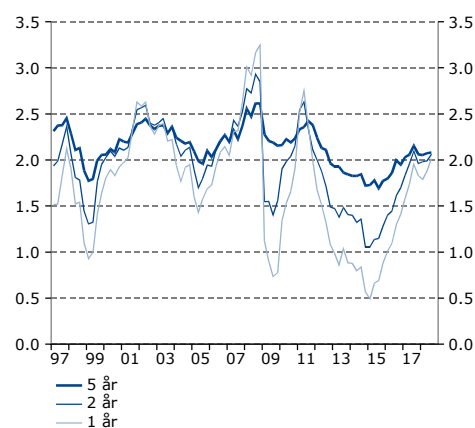
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 87 Inflationsförväntningar

Procent, kvartalsvärden

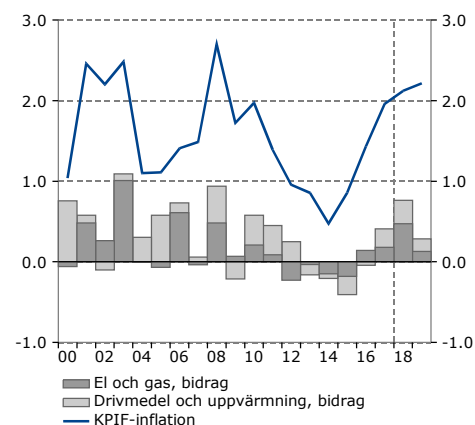

Anm. Medelvärde för samtliga aktörer.

Källor: Kantar Sifo Prospera och Macrobond.

Diagram 88 Energipriser och KPIF-inflation

Procentenheter, bidrag till KPIF-inflation respektive procent

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

VÄXELKURSEN ÄR VIKTIG FÖR VARUPRISERNA

Produkterna i KPI ges en vikt som ska spegla de genomsnittliga utgiftsandelarna hos svenska hushåll. Ungefär 44 procent utgörs av konsumtionsvaror.²⁷ Eftersom en stor del av varorna importeras har växelkursen en tydlig inverkan på prisutvecklingen, även om det tar viss tid innan en växelkursförändring får fullt genomslag i konsumentledet. Av konsumtionsvarorna utgörs exempelvis ungefär 35 procent av värdet av import, knappt 20 procent av punktskatter och moms minus subventioner, och resterande 45 procent av inhemskt förädlingsvärde.²⁸ En stor del av det inhemska förädlingsvärdet består av den handelsmarginal som butikerna tar ut vid försäljning av produkterna. I och med att svenska producenter konkurrerar med utländska, borde genomslaget av ändrade importpriser kunna bli ännu större än vad importandelen indikerar.²⁹ Konkurrensen med importerade produkter innebär således åtminstone i teorin att genomslaget av växelkursförändringar på varupriserna i Sverige borde vara stort. Statistiska beräkningar tyder dock på att genomslaget av växelkursförändringar på varupriserna i konsumentledet inte är fullt så stort, i vart fall inte på kortare sikt.³⁰ En förklaring kan vara att handeln valutasäkrar en del av sina förväntade valutaflöden.

Sedan september 2017 har den svenska kronan försvagats med nästan 10 procent beräknat med ett viktat växelkursindex.³¹ Konsumentpriset för varor i augusti 2018 ökade bara med 0,2 procent jämfört med för ett år sedan. Konjunkturinstitutet räknar med att varupriserna ökar med 1,4 procent 2019. Det skulle vara den största varuprisökningen sedan 2009, och det beror till stor del på den svagare växelkursen.³²

FÖRSÄMRAD LÖNSAMHET INOM DELAR AV HANDELN

Bedömningar av lönsamhetsläget kan också ge en indikation om hur priserna utvecklas framöver. Om företagen har en pressad lönsamhet kan det vara en indikation på kommande prishöj-

²⁷ Inklusive livsmedel men exklusive energivaror (drivmedel exempelvis) och varor för reparationer i egna hem, som Konjunkturinstitutet räknar till boendekostnader.

²⁸ Enligt Konjunkturinstitutets input-outputmodell IOR baserad på tillgångs- och användningstabeller från Nationalräkenskaperna 2016, inklusive indirekta effekter. Beräkningen är ungefärlig eftersom produktavgränsningen i modellen inte helt motsvarar avgränsningen mellan varor, tjänster, boende och energi som Konjunkturinstitutet gör i KPI-statistiken.

²⁹ Anledningen är att stora prisskillnader mellan inhemska producerade varor och importerade varor gör att kunderna substituerar mellan dem. Prisskillnaderna kan därför inte bli allt för stora mellan inhemska och importerade produkter så länge konsumenterna är beredda att substituera mellan dem. Det innebär att priserna på svenskproducerade varor tenderar att följa priserna för motsvarande importerade varor.

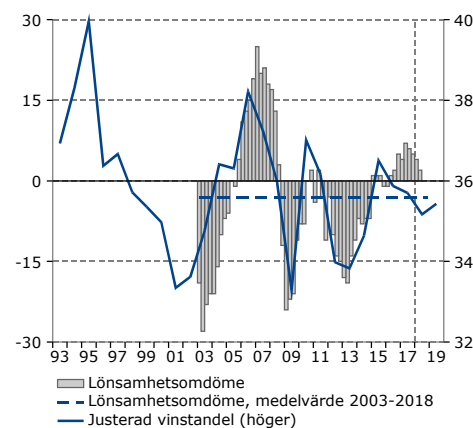
³⁰ Se fördjupningen "Växelkursens genomslag på inflationen" i *Penningpolitisk rapport*, december 2016, Riksbanken.

³¹ Beräknat med indexet KIX6 som inkluderar valutor i 6 regioner. Årstakten är beräknad för månadsgenomsnittet i september 2018 jämfört med september 2017.

³² Även högre livsmedelspriser på grund av torkan 2018, och andra avvägningar ligger till grund för prognosen.

Diagram 89 Lönsamhet i näringslivet

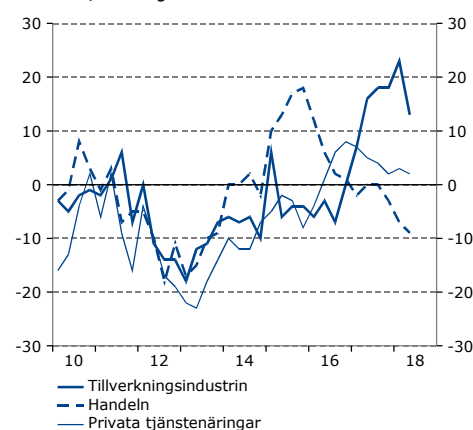
Procent, årsvärden respektive netttotal, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 90 Lönsamhetsomdöme i tillverkningsindustrin, handeln och privata tjänstenärings

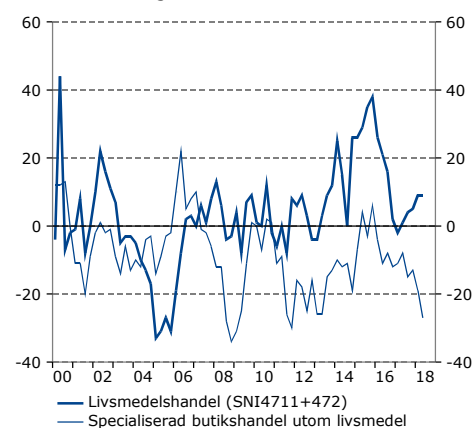
Netttotal, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 91 Lönsamhetsomdöme inom handeln

Netttotal, säsongrensade kvartalsvärden

Anm. Specialiserad butikshandel avser SNI 4719 + 473 till 479 exkl. 4773 och 478.

Källa: Konjunkturinstitutet.

ningar. Sammantaget är lönsamheten god i näringslivet enligt företagens egna svar i Konjunkturbarometern. Mätt som vinstandel är lönsamheten på en ganska normal nivå 2018 (se diagram 89). Men det är framför allt industriföretagen som är nöjda med lönsamheten, troligtvis på grund av den försvagade kronan. Handeln och tjänsteföretagen, vars prissättning ger större genomslag på konsumentpriserna, har däremot en lägre lönsamhet i dagsläget (se diagram 90). Det är framför allt specialiserad butikshandel som lider av lönsamhetsproblem (se diagram 91). Den lägre lönsamheten indikerar att det kan finnas ett större behov än normalt att höja priserna. Både livsmedelshandlarna och specialiserade butikshandlare förväntar sig större prisökningar de kommande tre månaderna (se diagram 92). Konkurrenssituationen kan dock begränsa möjligheten att höja priserna på kort sikt.

Att livsmedelshandeln förväntar sig prisökningar den närmaste tiden kan också hänga samman med torkan under sommaren 2018. Men att torkan skulle leda till höjda priser på livsmedel totalt sett redan de närmaste månaderna är inte självklart (se faktarutan nedan).³³

Effekten av dåliga skördar på konsumentpriserna

Under månaderna maj till juli 2018 föll mycket lite nederbörd i Sverige, i synnerhet i landets södra delar.³⁴ Det förvärrade situationen med foderbrist som i vissa delar uppstod redan under 2017.³⁵ Statens jordbruksverk förutspår dessutom att den totala spannmålsskörden i Sverige 2018 blir den lägsta sedan 2005. Prognosen är en total spannmålsskörd på 4,2 miljoner ton, vilket är 25 procent lägre än genomsnittet för de senaste fem åren.³⁶ En central fråga för att bedöma inflationen framöver är hur detta påverkar konsumentpriserna på livsmedel.

Hur de svenska skördeutfallen påverkar de svenska livsmedelspriserna beror på substituerbarheten mot importerade produkter. I vilken mån importerade varor kan ersätta de inhemskt producerade beror i sin tur både på transportkostnader och konsumenternas preferenser. För de produkter där transportkostnaderna är relativt låga och konsumenterna är indifferent för produktens ursprung har de svenska skördeutfallen begränsad betydelse för prisutvecklingen. Så torde vara fallet för spannmål. Bortsett från skillnader i transportkostnad är det huvudsakligen världsmark-

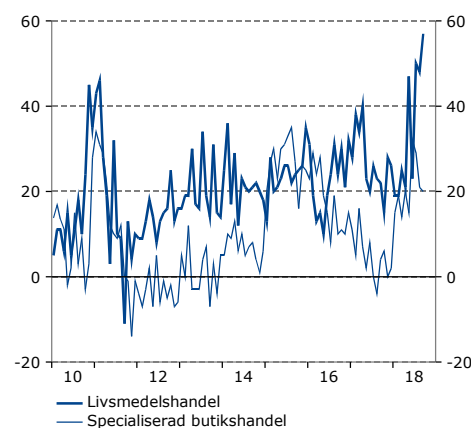
³³ "Coop tror inte på höjda köttpriser", Sveriges Radio, 5 september 2018. Tillgänglig på sverigesradio.se.

³⁴ Se "Månadens väder och vatten i Sverige" på www.smhi.se.

³⁵ Se exempelvis "Foderbrist hotar efter kall vår", Lantbrukets Affärstidning, 11 maj 2017, eller "Torka skapar foderbrist", Lantbrukets affärstidning, 2 september 2017.

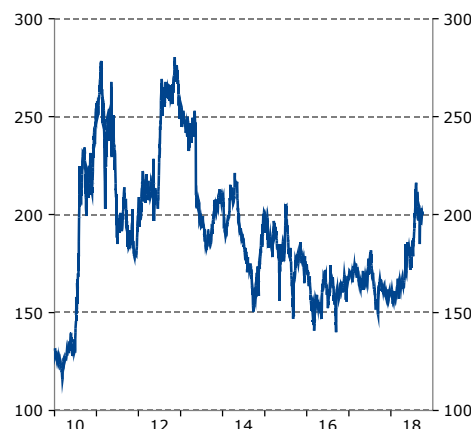
³⁶ Se "Skördeprognos för spannmål och oljeväxter 2018", Statens Jordbruksverk, JO 29 SM 1801, 20 augusti 2018.

Diagram 92 Företagens prisförväntningar på tre månaders sikt
Nettotal, månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

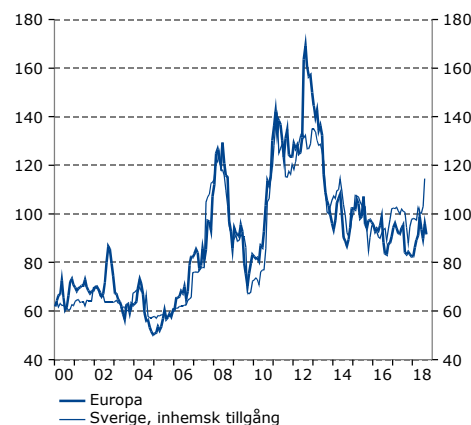
Diagram 93 Terminspris för vete
Euro per ton, dagsvärden

Anm. Kvarnvetet levereras i Rouen eller Dunkirk med några månaders framförhållning (MATIF-vete, första terminsposition).

Källor: Euronext och Macrobond.

Diagram 94 Spannmålspriser
Index 2015=100, månadsvärden

Anm. Europeiskt prisindex beräknat i euro. Svenska priset inkluderar baljväxter och oljeväxter.

Källor: HWWI, SCB och Macrobond.

nadspriset som styr priset på spannmål även i Sverige. Estimatn för den globala spannmålsproduktionen indikerar bara en mindre produktionsnedgång trots torkan i Sverige och andra delar av Europa.³⁷ Terminspriserna på vete har stigit men är fortfarande påtagligt lägre än de var exempelvis 2012 (se diagram 93). Tillsammans med försvagningen av den svenska kronan har uppgången i de internationella priserna bidragit till en uppgång i svenska spannmålspriset. Prisnivån var i augusti dock fortfarande lägre än den var 2012 (se diagram 94).

För animaliska livsmedel är situationen annorlunda. Foderbristen förväntas leda till högre slaktvolym i närtid.³⁸ Det kan initialt pressa ner priserna på köttprodukter, med en efterföljande prisuppgång. Konsumenterna är troligtvis mindre benägna att substituera svenskproducerade mot importerade köttprodukter än de är när det gäller vegetabiliska livsmedel. Det talar för att prisgenomslaget för animaliska livsmedel blir större, först nedåt och därefter uppåt. Hur tidsprofilen för en sådan utveckling kommer att se ut är svår att bedöma. Ännu har priserna på animaliska livsmedel inte visat någon påtaglig nedgång i vare sig KPI-statistiken eller i producentprisindex.

Sammantaget bedömer Konjunkturinstitutet att livsmedelspriserna stiger med 2,3 procent 2018 och 3,0 procent 2019. Det är en större uppgång än genomsnittet de senaste 5 åren på 1,6 procent, men en mindre uppgång än exempelvis 2008 då livsmedelspriserna steg med knappt 7 procent (se diagram 95).

Diagram 95 Livsmedelspriser

Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

TJÄNSTEPRISERNA STIGER MER 2019

Enhetsarbetskostnaden är ett mått på den produktivetsjusterade arbetskostnaden. Om arbetskostnaderna per timme stiger lika snabbt som produktiviteten är alltså enhetsarbetskostnaden oförändrad. Enhetsarbetskostnaden i näringslivet stiger med i genomsnitt 2,0 procent per år 2017–2019. Det är högre än genomsnittet de senaste 20 åren på 1,2 procent.³⁹ Det innebär ett stigande kostnadstryck för företagen. Sedan hösten 2017 har löneökningstakten inom näringslivet ökat något, och väntas stiga ytterligare framöver. Detta stödjer också bedömningen att tjänsteprisinflationen kommer att stiga 2019.

Indirekta effekter av högre priser på energi och livsmedel bidrar till den högre tjänsteprisinflationen; restaurangernas råvaru-

³⁷ Se "World agricultural supply and demand estimates", United States Department of Agriculture, 10 augusti 2018. Tillgänglig på www.usda.gov.

³⁸ Se exempelvis "Efter de dåliga skördarna: Nötdjur anmäls till slakt i förtid", Blekinge läns tidning 20 augusti 2018. Tillgänglig på www.blt.se.

³⁹ Båda talen avser aritmetiska medelvärden beräknade exklusive små- och fritidshus, med justering för egenföretagare men utan justering för kalendereffekter.

kostnader och transportföretagens drivmedelskostnader ökar exempelvis. Det förväntas leda till högre priser på allt ifrån restaurangbesök, taxiresor, bussresor till andra tjänster under 2019. Även prisökningarna på utrikesresor hålls uppe på grund av ökade bränslekostnader, den nyligen införda flygskatten och den svaga växelkursen. Från att ha ökat med i genomsnitt 1,2 procent åren 2011 till 2016⁴⁰ ökar tjänstepriserna med 1,9 procent 2018 och 2,4 procent 2019 (se tabell 11).

Tabell 11 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt	2016	2017	2018	2019
KPI	100	1,0	1,8	2,0	2,5
Räntekostnader, räntesats		-13,1	-3,0	-4,9	6,9
KPIF	100	1,4	2,0	2,1	2,2
Varor	44	0,4	0,4	0,6	1,4
Tjänster	30	2,0	2,8	1,9	2,4
Boende exkl. räntekostnader och energi	15	1,9	1,4	1,8	2,2
Energi	7	1,3	5,8	11,0	4,1
Räntekostnader, kapitalstock	4	5,8	9,4	7,1	6,0
KPIF exkl. energi	93	1,4	1,7	1,4	2,1
HIKP		1,1	1,9	2,0	2,1

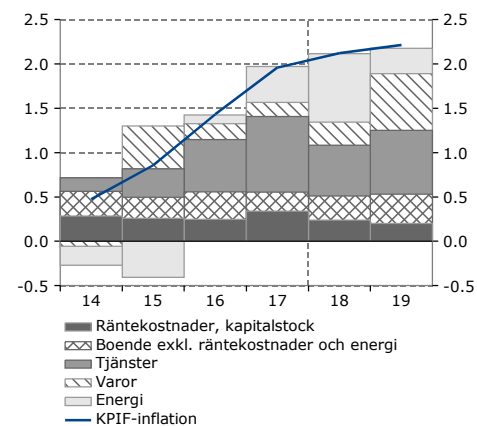
Anm. Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och räntesats. Energi avser kostnader för el, gas, uppvärmning och drivmedel. Boende exklusive räntekostnader och energi avser hyror, reparationskostnader, avskrivningar (renoveringskostnader), tomträttsavgäld och fastighetskatt, försäkringskostnader, kostnader för vatten, avlopp, renhållning och sotning.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

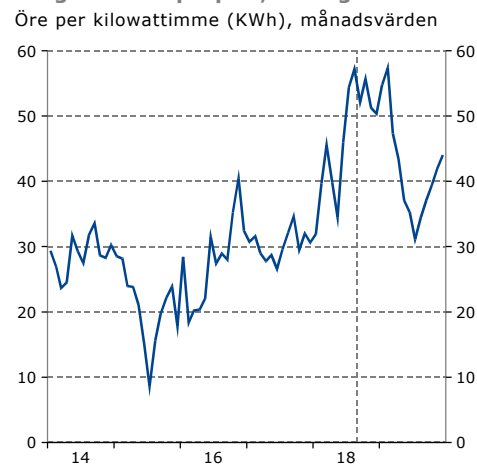
DRIVKRAFTERNA BAKOM INFLATIONEN FÖRÄNDRAS 2018 OCH 2019

Att inflationen blev hög 2017 berodde till viss del på exceptionella prishöjningar på vissa tjänster. En viktig drivkraft bakom inflationen 2018 är uppgången i energipriserna (se diagram 96 och tabell 11). Men varken priserna på drivmedel eller el väntas öka påtagligt framöver (se diagram 97). I stället är det de stigande varu- och tjänstepriserna som gör att KPIF-inflationen hamnar över 2 procent även 2019 (se diagram 98). Drivkrafterna bakom inflationen 2019 är alltså den tidigare växelkursförsvagningen, de dåliga skördarna under 2018 och något högre löneökningar som driver på företagens produktionskostnader (enhetsarbetskostnader). Fördröjda indirekta effekter av energiprisuppgången via företagens produktionskostnader är också en drivkraft bakom inflationen 2019.

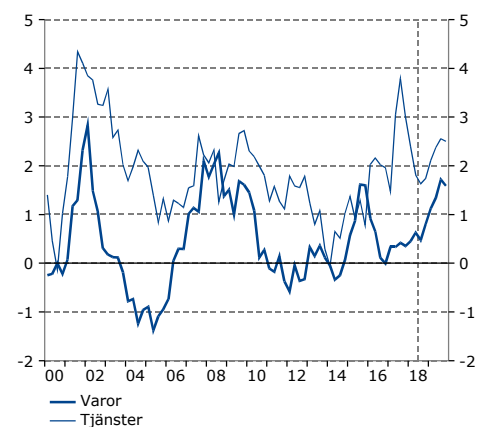
⁴⁰ 2017 ingår inte i jämförelsen här eftersom utvecklingen det året påverkades av ovanligt stora prishöjningar på vissa tjänster, exempelvis äldreomsorg och bankavgifter.

Diagram 96 Bidrag till KPIF-inflationen
Procentenheter respektive procentuell förändring

Anm. Beräkningen av bidragen är approximativ. Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 97 Spotpris, Sverige

Källor: Nord Pool Spot och Konjunkturinstitutet.

Diagram 98 Varu- och tjänstepriser
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Scenario för svensk ekonomi och ekonomisk politik

Högonkonjunkturen i Sverige når sin topp under 2018. Konjunkturen hålls uppe 2019 av god tillväxt i omvärlden. Därefter mattas den av i takt med att tillväxten för investeringar dämpas och resursutnyttjandet i ekonomin är ungefär balanserat 2022. Arbetslösheten bottnar 2019 och ligger i stort sett still 2020 för att därefter stiga mot jämviktsnivån. Det strama arbetsmarknadsläget driver successivt upp löneutvecklingen efter 2020. De senaste årens försvagning av kronan, tillsammans med ökande enhetsarbetskostnader, stabiliserar inflationen kring inflationsmålet. Reporäntan höjs gradvis från och med 2019. Finanspolitiken verkar i en något åtstramande riktning 2020 när åtgärder vidtas för att vara i linje med överskottsmålet.

Scenario för svensk ekonomi 2020–2022

SVENSK KONJUNKTUR I ÅR OCH NÄSTA ÅR

Scenariot tar sin utgångspunkt i Konjunkturinstitutets prognos för åren 2018–2019. Dessa år gynnas Sveriges BNP-tillväxt både av den goda utvecklingen för inhemsk efterfrågan och en fortsatt konjunkturförstärkning i omvärlden. Konjunkturuppgången i Sverige har hittills drivits av en stark inhemsk efterfrågan, bland annat genom ett högt bostadsbyggande. Bostadsinvesteringarna faller i år och nästa år, vilket dämpar utvecklingen för de totala investeringarna. Konjunkturförstärkningen i omvärlden gör att exporten tar över som den huvudsakliga drivkraften för BNP-tillväxten. Detta gynnar även exportrelaterade investeringar som, ihop med kapacitetshöjande investeringar i hela näringslivet, håller uppe den totala investeringstillväxten i år (se diagram 99), men i allt mindre grad. Under 2019 växlar BNP-tillväxten ner i takt med att inhemsk efterfrågan mattas av. Investeringstillväxten nästa år blir låg. Sammantaget är utgångspunkten för scenariot att den svenska högonkonjunkturen når sin topp i år och att den försvagas något 2019.

SVENSK EKONOMI GÅR MOT BALANS

Efter ett antal år med ett allt mer ansträngt resursutnyttjande påbörjar ekonomin 2019 återgång mot konjunkturrell balans (se diagram 100). Från och med 2020 är tillväxten i investeringar dämpad och exporttillväxten börjar mattas av. Hushållens konsumtion växer långsamt som en följd av relativt svag sysselsättnings-tillväxt och därmed långsamt växande disponibla inkomster. Samtidigt bidrar en något åtstramande finanspolitik 2020 och gradvis stigande räntor till den konjunkturrella nedtrappningen. Perioden 2020–2022 är BNP-tillväxten i Sverige därmed något

Vad skiljer scenario från prognos?

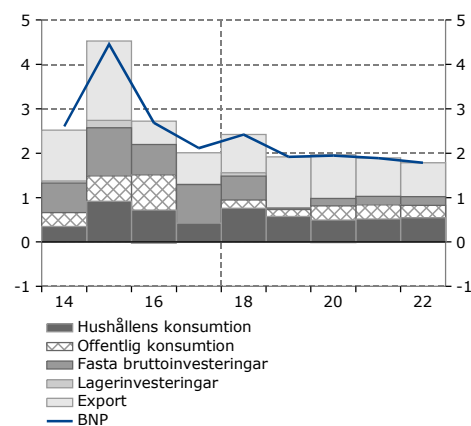
Prognos är Konjunkturinstitutets bedömning av den mest troliga utvecklingen av svensk ekonomi till och med 2019.

Scenariot tar vid där prognosen slutar och är en konsistent beskrivning av utvecklingen de följande tre åren. Scenariot bygger på följande antaganden:

- Inga nya störningar drabbar ekonomin. Ekonomin strävar därför mot ett konjunkturrellt balanserat resursutnyttjande.
- Finanspolitiken anpassas så att överskottsmålet uppfylls. Penningpolitiken bedrivs så att inflationsmålet, på 2 procent, nås.
- BNP-tillväxten är på längre sikt utbudsbestämmd och beror därmed i huvudsak på produktivitetstillväxten och hur arbetsutbudet för befolkningen i arbetsför ålder utvecklas.
- Sveriges överskott i bytesbalansen fortsätter på längre sikt att falla tillbaka. Det sker genom ett successivt lägre hushållssparande. Denna utveckling sammanfaller med en successivt starkare real växelkurs.
- Offentlig konsumtion och investeringar utvecklas med hänsyn till demografi. Det innebär bland annat oförändrad personalitet i offentligt finansierade verksamheter och en standardhöjning i enlighet med historiskt mönster.

Diagram 99 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

lägre än de närmast föregående åren. Vid slutet av 2022 är både BNP-gapet och arbetsmarknadsgapet nära noll och svensk ekonomi kan då sägas vara i konjunkturell balans.

SVENSK EXPORT VINNER TILLFÄLLIGT MARKNADSANDELAR

Svensk export går i stor utsträckning till närliggande länder. Utvecklingen av exporten följer därmed i hög grad konjunkturutvecklingen i Europa. Där har investeringarna tagit fart, både vad gäller ersättning av förslitet kapital och nyinvesteringar. Det gynnar vanligtvis svensk ekonomi, eftersom svensk varuexport till stor del utgörs av investerings- och insatsvaror. Sammantaget växer svensk export 2019–2020 något starkare än exportmarknaden. I takt med att räntan i våra viktiga exportregioner stiger dämpas omvärldens efterfrågan. Den svenska exportnäringen tappar dessutom marknadsandelar på grund av den gradvisa förstärkningen av den reala växelkursen. Sammantaget växlar därför tillväxten i exporten ner. Exporten kommer trots det att vara den enskilt viktigaste efterfrågekomponenten för BNP-tillväxten 2020–2022 (se diagram 99).

Nettoexporten som andel av BNP har trendmässigt fallit sedan 2006 (se diagram 101). Sedan 2011 har denna nedåtgående trend stannat av och nettoexporten förblir relativt i det närmaste oförändrad som andel av BNP 2020–2022. Därefter kommer den nedåtgående trenden fortsätta. Denna långsiktiga utveckling drivs bland annat av ett antagande i scenariot om att en successivt större andel äldre i befolkningen medför att hushållens sparande minskar och hushållens konsumtion stiger som andel av BNP.

INVESTERINGSANDELEN FALLER TILLBAKA

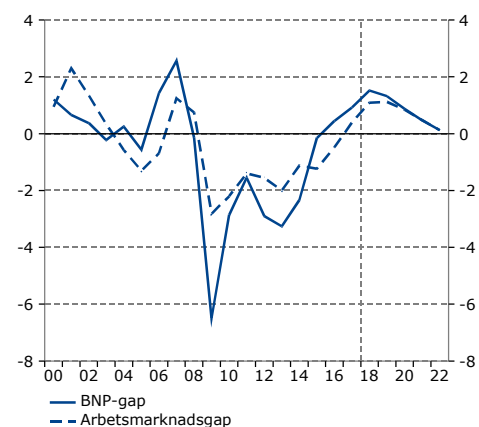
Investeringarnas andel av BNP ligger kvar på en hög nivå 2018 men sedan sker en avtrappning. År 2019 drivs nedgången i investeringsandelen av att bostadsinvesteringarna faller markant. Efter 2019 är investeringstillväxten låg och bidraget till BNP-tillväxten är därför begränsat. Investeringarna hålls tillbaka av en lägre tillväxt i efterfrågan för företagen och av ökande kapitalkostnader när räntorna stiger (se diagram 102). Därmed kommer investeringsandelen att falla tillbaka mot en mer normal nivå.

KONSUMTIONEN ÖKAR SOM ANDEL AV BNP

Den totala inhemska konsumtionen, det vill säga hushållens och den offentliga sektorns konsumtion, fortsätter att ge ett stadigt bidrag till BNP-tillväxten. Den totala konsumtionen, som andel av BNP, är för närvarande lägre än genomsnittet sedan 1993 (se diagram 103). Både en tillfälligt något åtstramande finanspolitik och stigande räntor de kommande åren bidrar till en svag utveckling av den disponibla inkomsten, trots att löneutvecklingen

Diagram 100 BNP-gap och arbetsmarknadsgap i Sverige

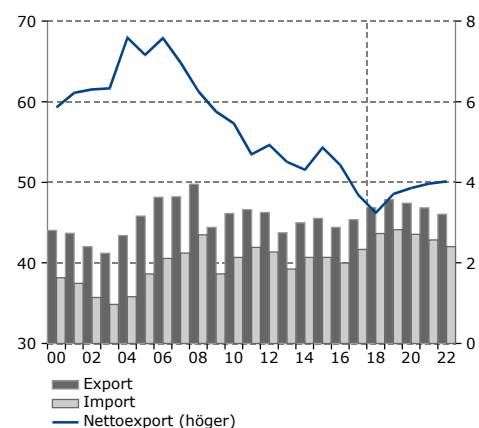
Procent av potentiell BNP respektive potentiellt arbetade timmar

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 101 Export, import och nettoexport

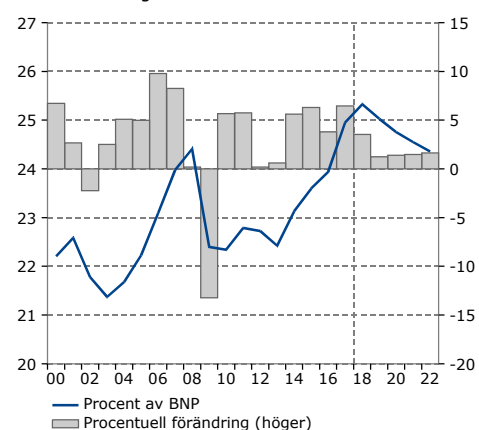
Procent av BNP, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 102 Fasta bruttoinvesteringar

Procent av BNP respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

samtidigt tar fart. De räntehöjningar som Riksbanken inleder under 2019 innebär att hushållens utgifter för bostadslån och andra krediter stiger mot mer normala nivåer vilket i sig gräper ur disponibelinkomsterna. Hushållen drar dock inte ner på konsumtionen fullt ut i relation till den jämförelsevis låga ökningen i disponibelinkomsten (se diagram 104). Den demografiska utvecklingen med en ökad andel äldre är en förklaring till att hushållens konsumtion växer snabbare än inkomsterna 2020–2022. En del av konsumtionsökningen finansieras således med sparkapital. Detta innebär att den i dag höga sparkvoten faller framöver.

Den offentliga konsumtionstillväxten är dämpad 2018–2019 jämfört med åren 2015 och 2016 då det stora flyktningmottagandet bidrog till att utgifterna steg snabbt. Åren 2020–2022 följer tillväxten i offentlig konsumtion i allt högre grad den demografiska utvecklingen. Antalet unga och äldre, som är den del av befolkningen som konsumerar offentliga tjänster i störst utsträckning, ökar jämförelsevis snabbt framöver. Offentlig konsumtion ökar därför något även som andel av BNP.

ANSTRÄNGT RESURSUUTNYTTJANDE PÅ ARBETSMARKNADEN

Arbetsmarknadsgapet ger en indikation på konjunkturläget på arbetsmarknaden då det mäter den procentuella skillnaden mellan antalet arbetade timmar och det potentiella antalet arbetade timmar, det vill säga antalet arbetade timmar om ekonomin vore i konjunkturell balans.

Tillväxten i BNP, produktion och antalet arbetade timmar dämpas 2019 och utvecklas därefter relativt svagt 2020–2022 när ekonomin går mot konjunkturell balans. Det ansträngda resursutnyttjandet på arbetsmarknaden består ännu 2020. Detta bidrar, tillsammans med en allt snabbare tillväxt av timlönerna, till att sysselsättningstillväxten blir låg 2020–2022 och sysselsättningsgraden faller tillbaka något (se diagram 105). Arbetskraften ökar något snabbare än sysselsättningen från 2021. Det medför att arbetslösheten då börjar stiga mot sin jämviktsnivå. Arbetslösheten kommer dock att ligga under jämviktsarbetslösheten hela perioden 2020–2022.

STIGANDE ENHETSARBETSKOSTNAD HÅLLER UPPE INFLATIONEN

Enhetsarbetskostnaden, det vill säga företagens arbetskostnader per producerad enhet, ökar relativt snabbt i år. Löneökningarna är förvisso måttliga men produktivitetstillväxten fortsätter också att utvecklas relativt svagt. Åren 2020–2021 tilltar löneökningstakten. Det bidrar till att ökningstakten i enhetsarbetskostnaden blir högre än 1,6 procent per år, vilket är vad som bedöms vara långsiktigt förenligt med Riksbankens inflationsmål (se diagram

Diagram 103 Total inhemsk konsumtion

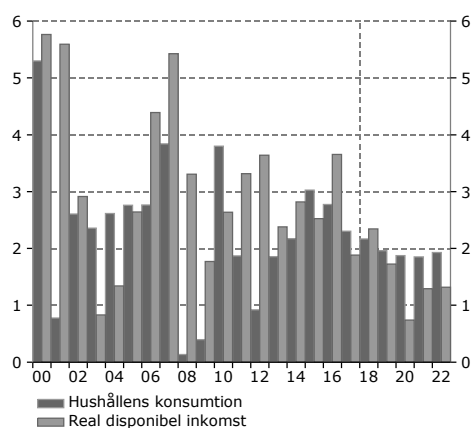
Procent av BNP, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 104 Hushållens konsumtion och real disponibel inkomst

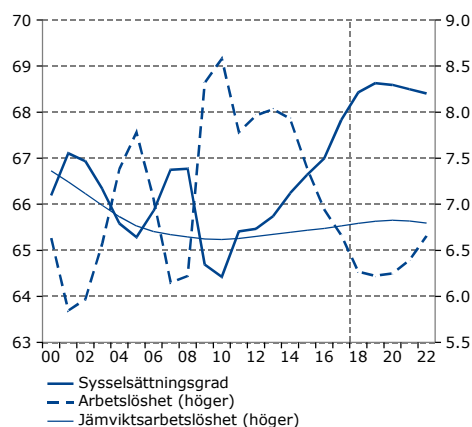
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 105 Sysselsättningsgrad och arbetslöshet

Procent av befolkningen 15–74 år respektive procent av arbetskraften 15–74 år

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

106).⁴¹ Detta motverkar det avtagande bidraget till inflationen från importpriserna, då kronan förstärks under åren 2021–2022. Sammantaget får detta inflationen, som redan 2017 nådde inflationsmålet om 2 procent, att stabiliseras och ligga kvar kring inflationsmålet.

TILLVÄXTEN I POTENTIellt ANTAL ARBETADE TIMMAR DÄMPAS AV DEN DEMOGRAFISKA UTVECKLINGEN FRAMÖVER

Den potentiella BNP-tillväxten, det vill säga den tillväxt som är förenlig med att ekonomin är och förblir i konjunkturell balans, styrs av utvecklingen av den potentiella produktiviteten samt de potentiellt arbetade timmarna i ekonomin. Potentiellt antal arbetade timmar har vuxit relativt snabbt sedan mitten av 00-talet men tillväxten sjunker något framöver (se diagram 107). Det beror främst på att befolkningen i arbetsför ålder växer i långsammare takt till följd av lägre invandring och att den inrikes födda befolkningen i arbetsför ålder minskar.

Tillväxten i potentiell produktivitet i hela ekonomin har däremot ökat sedan 2010. Tillväxten stabiliseras på ca 1,5 procent från och med 2021. Sammanfattningsvis uppgår den potentiella BNP-tillväxten till i genomsnitt 2,1 procent per år 2018–2022. Det är i linje med genomsnittet 1980–2017 på 2,2 procent per år.

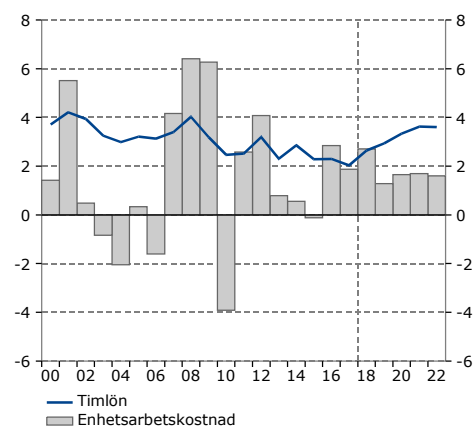
Ekonomisk politik 2018–2022

FINANSPOLITIKEN TILLFÄLLIGT EXPANSIV FÖR ATT DÄREFTER STRAMAS ÅT NÅGOT

Trots att resursutnyttjandet i ekonomin är högt är finanspolitiken expansiv i år och det strukturella sparandet, det vill säga det finansiella sparandet korrigerat för konjunkturella effekter, försvagas till 0,2 procent av potentiell BNP (se diagram 108). Åtgärder som ger högre transfereringar och offentlig konsumtion samt lägre skatter bidrar till att driva på efterfrågan i ekonomin 2018.

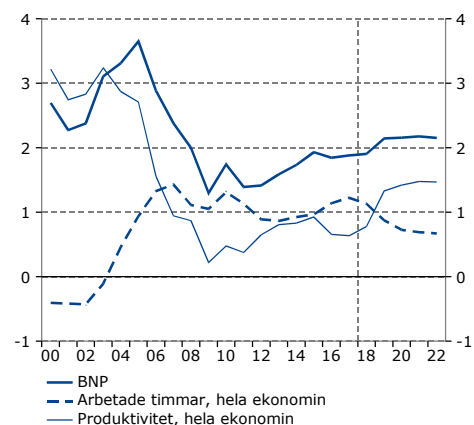
Konjunkturinstitutet gör ingen sannolikhetsbedömning av vilken regering som presenterar budgeten för 2019. Oavsett regering väntas budgeten för 2019 innehålla ofinansierade utgifts-åtgärder på 20 miljarder kronor (se vidare i kapitlet ”Offentliga finanser 2018–2022”). Den sammantagna effekten på det strukturella sparandet 2019 blir liten och finanspolitikens inriktning bedöms vara neutral.

Diagram 106 Timplön och enhetsarbetskostnad i näringslivet
Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

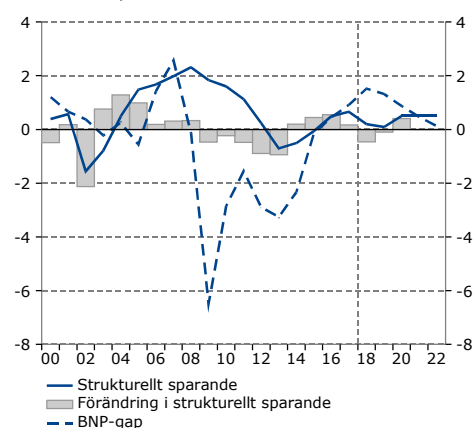
Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 107 Potentiella variabler
Procentuell förändring

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 108 Strukturellt sparande i offentlig sektor och BNP-gap
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

⁴¹ Givet en konstant arbetskostnadsandel ska arbetskostnaderna öka lika snabbt som summan av förädlingsvärdepriset och produktivitetens utvecklingen i näringslivet. Se fördjupningen ”Strukturell utveckling av arbetskostnader” i *Lönebildningsrapporten*, 2016, Konjunkturinstitutet.

För att det finansiella sparandet ska vara i linje med överskottsmålet bedömer Konjunkturinstitutet att det strukturella sparandet behöver förstärkas till 0,5 procent av potentiell BNP 2020. Förstärkningen antas ske genom lägre transfereringar eller högre skatter som minskar hushållens disponibla inkomster med ca 20 miljarder kronor 2020. Finanspolitiken blir därmed något åtstramande samtidigt som konjunkturen mattas av. Åren efter 2020 har finanspolitiken en neutral inriktning.

REPORÄNTAN HÖJS I BÖRJAN AV 2019

Reporäntan har legat oförändrad på $-0,50$ procent sedan den senaste sänkningen i februari 2016 och inflationen, mätt med KPIF, är nu något över inflationsmålet på 2 procent. Konjunkturinstitutets prognos är att reporäntan höjs i februari 2019. Detta är i linje med Riksbankens bedömning i september 2018 och marknadens förväntningar (se diagram 109).

Reporäntehöjningarna fortsätter gradvis 2019–2022. I slutet av 2022 är den nominella reporäntan 2 procent och KPIF-inflationen ligger på inflationsmålet 2020–2022 (se tabell 12). Det gör att den reala reporäntan stiger till ungefär 0 procent 2022. Den svenska ekonomin är åter i konjunkturell balans 2022 (se diagram 110).

Styrräntan i Sverige avviker nu mer från sin långsiktigt hållbara jämviktsnivå än styrräntorna i KIX6-länderna.⁴² Det bidrar till att reporäntan höjs något snabbare 2020–2022 än i KIX6-länderna.

Den expansiva finanspolitiken 2018 driver upp efterfrågan medan åtstramningen av finanspolitiken 2020 dämpar efterfrågan igen. Detta ger små och kortsiktiga effekter på inflationen som inte påverkar penningpolitiken.

SVENSK TIOÅRIG STATSOBLIGATIONSRÄNTA HISTORISKT LÅG ÄNNU 2022

Den låga reporäntan och låga statsobligationsräntor i omvärlden har bidragit till att den svenska 10-åriga statsobligationsräntan i dag är historiskt låg. Riksbankens köp av statsobligationer har ytterligare bidragit till den låga statsobligationsräntan.⁴³

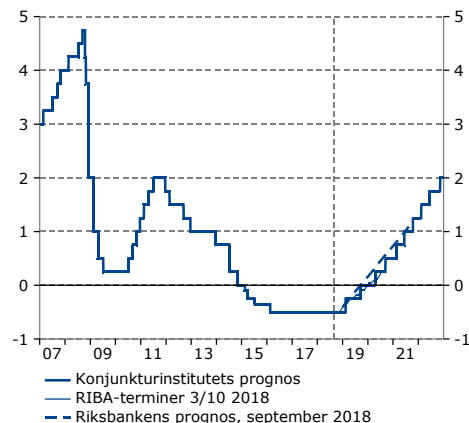
Den stigande styrräntan på sikt innebär tillsammans med Riksbankens kommande nedtrappning av sin balansräkning till att statsobligationsräntorna gradvis stiger framöver. Den svenska 10-åriga statsobligationsräntan ökar till nära 3 procent i slutet av 2022 (se tabell 1). Denna räntenivå är en procentenhet lägre än genomsnittet för perioden 1995–2017.

⁴² För mer om internationella räntor, se kapitlet "Internationell konjunkturutveckling".

⁴³ Se fördjupningen "Effekter av centralbankens tillgångsköp", *Konjunkturläget*, december 2017.

Diagram 109 Reporänta

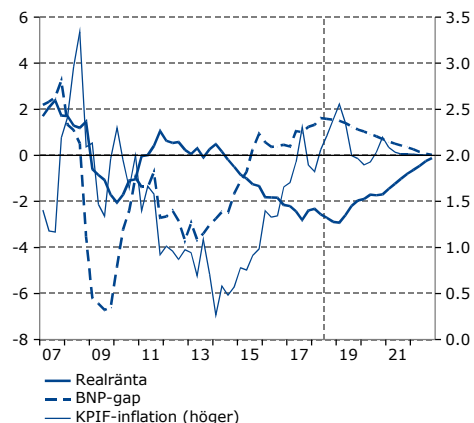
Procent, dags- respektive kvartalsvärden

Anm. Riksbankens prognos avser kvartalsvärden. Källor: Nasdaq OMX, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 110 Realränta, KPIF-inflation och BNP-gap

Procent respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

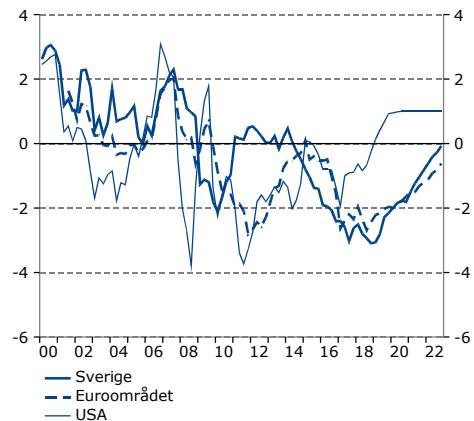

Anm. Realräntan är beräknad som reporäntan minus KPIF-inflationen.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 111 Reala korträntor

Procent, kvartalsvärden

Anm. Reala räntor beräknade som skillnaden mellan nominell 3-månaders statsskuldväxel och årlig procentuell inflation. Inflationsmåten är KPIF för Sverige, HIKP för euroområdet och KPI för USA.

Källor: Riksbanken, SCB, OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

SVAG KRONA STÄRKS FRAMÖVER

Riksbanken har sedan 2014 sänkt styrräntan mer än vad centralbankerna i både USA och euroområdet har gjort, vilket har bidragit till att den korta realräntan i Sverige har sjunkit mer än i euroområdet och USA de senaste åren (se diagram 111). Detta förklarar delvis kronans försvagning sedan 2014 (se diagram 112). Försvagningen av kronan sedan i mitten av 2017 medverkar till att inflationen hålls uppe 2018–2019.⁴⁴

Kronan stärks framöver delvis på grund av att reporäntan höjs snabbare än styrräntorna i KIX6-länderna. Kronförstärkningen motverkar delvis inflationstrycket från den stigande enhetsarbetskostnaden 2020–2022. Den senare utvecklas i en takt som är förenlig med en inflation över inflationsmålet. Sammantaget leder dessa motverkande krafter till att KPIF-inflationen stabiliseras på inflationsmålet 2020–2022.

Tabell 12 Scenario för svensk ekonomi

Procentuell förändring om inget annat anges

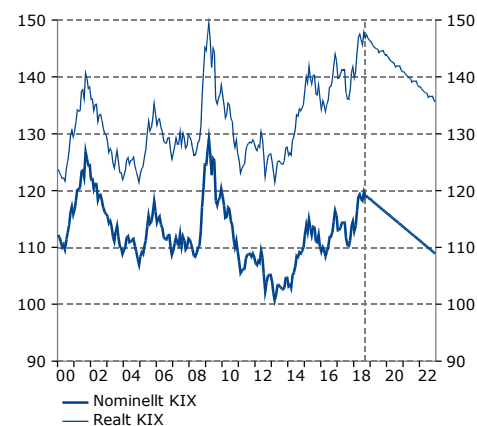
	Utfall		Prognos		Scenario	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BNP ¹	2,4	2,5	1,9	1,7	1,8	1,8
BNP per invånare ¹	1,0	1,4	0,9	0,7	0,8	0,9
Potentiell BNP	1,9	1,9	2,1	2,2	2,2	2,2
BNP-gap ²	0,9	1,5	1,3	0,9	0,5	0,1
Arbetade timmar ¹	2,1	1,8	0,9	0,4	0,3	0,3
Produktivitet ¹	0,3	0,8	1,1	1,3	1,4	1,5
Arbetskraft	2,0	1,2	0,9	0,5	0,6	0,7
Sysselsättning	2,3	1,7	0,9	0,5	0,4	0,4
Arbetslöshet ³	6,7	6,3	6,2	6,2	6,4	6,7
Timlön ⁴	2,3	2,6	2,9	3,3	3,6	3,6
Enhetsarbetskostnad ^{1,5}	2,4	3,0	1,5	2,0	2,2	2,1
KPI	1,8	2,0	2,5	2,5	2,7	2,7
KPIF	2,0	2,1	2,2	2,0	2,0	2,0
Reporänta ⁶	-0,50	-0,50	0,00	0,50	1,25	2,00
Statsobligationsränta ⁷	0,7	0,7	1,0	1,6	2,2	2,7
Kronindex (KIX) ⁸	112,9	117,8	117,3	114,9	112,5	110,0
Offentligt finansiellt sparande ⁹	1,6	0,7	0,7	0,8	0,6	0,5
Strukturellt sparande ²	0,7	0,2	0,1	0,5	0,5	0,5

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Procent av potentiell BNP. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Enligt konjunkturlönestatistiken. ⁵ För hela ekonomin. ⁶ Vid slutet av året. ⁷ Tio års löptid, årsgenomsnitt. ⁸ Index 1992-11-18=100. ⁹ Procent av BNP.

Källor: Medlingsinstitutet, Riksbanken, SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 112 Kronans effektiva växelkurs (KIX)

Index 1992-11-18=100, månadsvärden

Anm. KIX är ett handelsvägt index baserat på valutor från samtliga OECD-länder samt Kina, Indien, Brasilien och Ryssland. Högre index motsvarar en svagare krona.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

⁴⁴ För en mer detaljerad diskussion om växelkursens effekt på inflationen, se avsnittet "Löner och inflation" i kapitlet "Konjunkturer i Sverige 2018–2019".

Offentliga finanser

Trots att resursutnyttjandet i ekonomin är högt är finanspolitiken expansiv 2018. Konjunkturinstitutet bedömer att det strukturella sparandet blir något lägre än vad som krävs för att vara i linje med den nivå på överskottsmålet som gäller från 2019. Det finansiella sparandet hålls dock uppe av den goda konjunkturen. Konjunkturinstitutet gör ingen prognos på vilken regering som lämnar förslag om statens budget för 2019. Oavsett regering väntas budgeten för 2019 innehålla ofinansierade utgiftsåtgärder på ca 20 miljarder kronor vilket gör att finanspolitiken i stora drag ges en neutral inriktning nästa år. För åren 2019–2022 bedöms utrymmet för ofinansierade reformer att uppgå till knappt 120 miljarder kronor. Bibehållen personaltäthet i offentligt finansierade verksamheter skulle under samma period kräva ungefär motsvarande belopp i utgiftsåtgärder för offentlig konsumtion och investeringar, inklusive en viss standardhöjning.

I kapitlet redovisas prognosen för 2018 följt av en bedömning av de offentligfinansiella förutsättningarna för finanspolitiken kommande år. Därefter redovisas prognosen för 2019 samt ett finanspolitiskt scenario för 2020–2022. Avslutningsvis diskuteras utvecklingen för offentliga inkomster och utgifter mer ingående.

Prognos för offentliga finanser 2018

Finanspolitiken för 2018 är expansiv trots att resursutnyttjandet i ekonomin är högt. Detta innebär att finanspolitiken är procyklisk och förstärker högkonjunkturen. Det strukturella sparandet faller mellan 2017 och 2018 och bedöms bli 0,2 procent av potentiell BNP i år, vilket understiger den nivå som Konjunkturinstitutet anser vara i linje med överskottsmålet (se diagram 113). Osäkerheten i bedömningen av det strukturella sparandet är dock stor. Den goda konjunkturen gör att det finansiella sparandet hålls uppe och blir 0,7 procent av BNP.

Det finansiella sparandet faller mellan 2017 och 2018. Förutom den expansiva budgeten för 2018 beror det på att inkomsterna som andel av BNP minskar (se diagram 114). Detta beror främst på att statens skatteinkomster minskar till följd av att bolagsskatterna och hushållens kapitalskatter växer långsammare än BNP. Trots att budgeten för 2018 innehöll utgiftsåtgärder motsvarande 0,8 procent av BNP ligger offentliga sektorns utgifter i stort sett still som andel av BNP mellan 2017 och 2018 (se diagram 114 och tabell 13). Det beror på att de migrationsrelaterade utgifterna börjar minska samtidigt som trenden med fallande transfereringar till hushållen, mätt som andel av BNP, fortsätter.

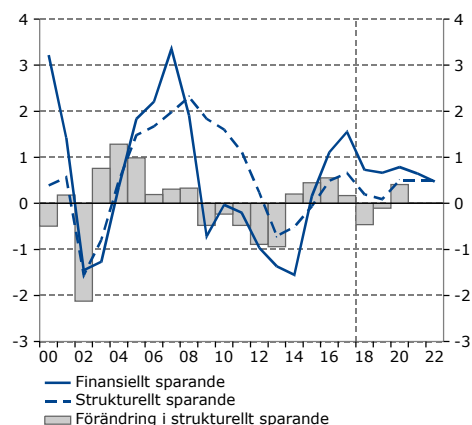
Prognos och scenario

På kort sikt gör Konjunkturinstitutet prognoser för de offentliga finanserna. Den finanspolitiska prognosen för 2018 utgår från regeringens budget. Även 2019 är ett prognosår, men det finns än så länge inte mycket information om hur finanspolitiken kommer att utformas detta år. För närvarande innebär det att prognosen för offentlig konsumtion och investeringar för 2019 grundas på samma antaganden som för scenarioåren 2020–2022, vilka beskrivs i marginalrutan "Finanspolitiskt scenario". I budgetpropositionen för 2018 fanns aviseringar för 2019 och 2020. Dessa aviseringar är inte beslutade och beaktas inte i beräkningarna.

För åren 2020–2022 gör Konjunkturinstitutet ett finanspolitiskt scenario. I scenariot antas att finanspolitiken bedrivs så att det strukturella sparandet är i linje med det överskottsmål som börjar gälla 2019. Överskottsmålet säger att den offentliga sektorns finansiella sparande ska vara en tredjedels procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.

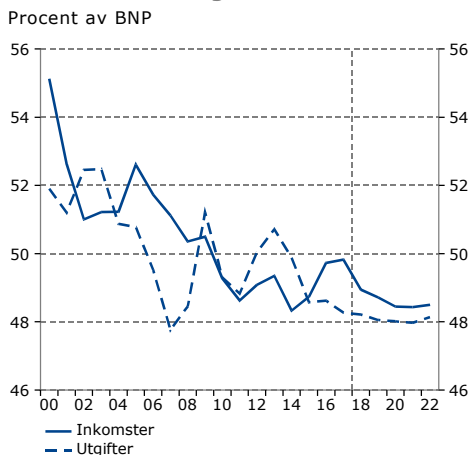
Konjunkturinstitutet gör bedömningen att ett strukturellt sparande på 0,5 procent av potentiell BNP är i linje med det nya överskottsmålet. Om det föreligger en avvikelse från målet i utgångsläget som är jämförelsevis stor, kan anpassningen ta mer än ett år. I scenariot beskrivs även olika sätt för politiken att, med olika utgifts- och inkomståtgärder, nå överskottsmålet.

Diagram 113 Finansiellt och strukturellt sparande i offentlig sektor
Procent av BNP respektive potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 114 Offentliga sektorns inkomster och utgifter
Procent av BNP

Anm. För kommande år visas offentliga inkomster vid 2018 års skatteregler och offentliga utgifter vid oförändrade regler i transfereringssystemen.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 13 Offentliga sektorns finanser

Miljardier kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2016	2017	2018	2019
Inkomster¹	2 181	2 281	2 348	2 425
<i>Procent av BNP</i>	49,7	49,8	48,9	48,7
Skatter och avgifter ²	1 933	2 025	2 082	2 150
Kapitalinkomster	65	64	70	73
Övriga inkomster ³	183	192	196	202
Utgifter	2 132	2 210	2 313	2 392
<i>Procent av BNP</i>	48,6	48,3	48,2	48,1
Konsumtion	1 154	1 196	1 251	1 297
Transfereringar ²	767	786	817	840
Hushåll	624	638	653	667
Företag	82	82	84	87
Utland	61	66	81	86
Investeringar	186	205	219	228
Kapitalutgifter	25	24	25	27
Överföring till hushållen⁴	0	0	0	0
Finansiellt sparande	49	71	35	33
<i>Procent av BNP</i>	1,1	1,6	0,7	0,7
Primärt finansiellt sparande⁵	9	30	-10	-13
<i>Procent av BNP</i>	0,2	0,7	-0,2	-0,3
Strukturellt sparande	21	30	9	4
<i>Procent av potentiell BNP</i>	0,5	0,7	0,2	0,1
Maastrichtskuld	1 858	1 870	1 784	1 749
<i>Procent av BNP</i>	42,4	40,8	37,2	35,1

¹ Exklusive EU-skatter. Dessa ingår i skattekvoten men inte i offentliga sektorns inkomster. ² Prognoserna för skatter och avgifter samt transfereringar baseras på 2018 års regelverk. ³ Bland annat transfereringar från utlandet och från a-kassorna samt inkomster av bokföringsteknisk karaktär såsom kapitalförslitning. ⁴ Beräkningsteknisk överföring till hushåll i form av skatter eller transfereringar. Avser det belopp som behöver överföras mellan hushåll och offentlig sektor för att uppnå prognostiserad bana för det strukturella sparandet. Ett negativt tal innebär ett åtstramningsbehov i offentlig sektor, det vill säga att åtgärder vidtas med negativ effekt på hushållens disponibla inkomster, och ett positivt tal innebär ett utrymme för expansiva åtgärder. ⁵ Finansiellt sparande exklusive kapitalinkomster och kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

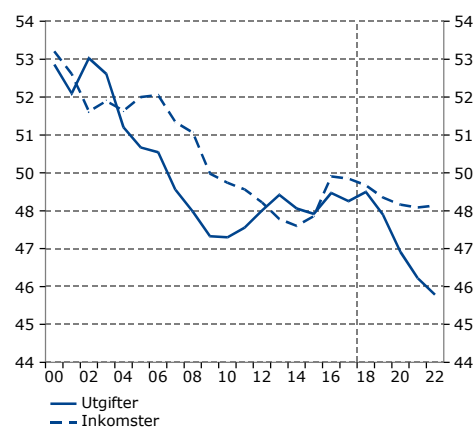
Offentligfinansiella förutsättningar 2019–2022

I detta avsnitt redogörs för utvecklingen av de offentliga finanserna i strukturella termer vid oförändrade regler, det vill säga om inga beslut om finanspolitiska åtgärder fattas utöver vad som beslutats med anledning av budgetpropositionen och vårändringsbudgeten för 2018 samt den extra ändringsbudgeten för 2018 med anledning av sommarens torka.⁴⁵ Därigenom beräknas

⁴⁵ I budgetpropositionen för 2018 fanns för 2019 och 2020 aviserade, men inte beslutade, åtgärder. Dessa aviserings, liksom de aviserade medlen till lantbrukare 2019 med anledning av sommarens torka, är inte inkluderade i utvecklingen vid oförändrade regler.

Diagram 115 Strukturella utgifter och inkomster i offentlig sektor vid oförändrade regler

Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

ett budgetutrymme för 2019–2022 (se marginalrutan ”Strukturellt sparande och budgetutrymme”).

Som andel av BNP sjunker utgifterna påtagligt 2019–2022 medan inkomsterna minskar betydligt mindre (se diagram 115). Det innebär att det strukturella sparandet i avsaknad av nya finanspolitiska åtgärder successivt förstärks från 0,2 procent av potentiell BNP 2018 till 0,5 procent 2019 och vidare till 2,6 procent 2022, men bedömningar av detta slag är alltid behäftade med osäkerhet (se diagram 116). Om det strukturella sparandet ska vara i linje med överskottsmålet bedömer Konjunkturinstitutet att budgetutrymmet för 2019 är obefintligt (se tabell 14). Det totala budgetutrymmet under nästa mandatperiod, det vill säga 2019–2022, uppgår till knappt 120 miljarder kronor.

Tabell 14 Budgetutrymme

Miljarder kronor

		2019	2020	2021	2022	2019-2022
Förändring av strukturella inkomster vid oförändrade regler	(A)	74	103	105	114	396
Förändring av strukturella utgifter vid oförändrade regler	(B)	59	56	65	79	259
Automatisk budgetförstärkning	(C=A-B)	16	47	40	35	137
Förstärkning av strukturellt sparande för att nå överskottsmålet	(D)	15	1	1	1	19
Budgetutrymme¹	(C-D)	0	45	39	34	118
Accumulerat budgetutrymme		0	46	84	118	

¹ Det nya budgetutrymme som genereras varje enskilt år redovisas för respektive år 2019–2022. Det totala ackumulerade budgetutrymmet 2019–2022 visas i den sista kolumnen samt raden ”Accumulerat budgetutrymme”.

Anm. Avrundningar i tabellen gör att siffrorna inte summerar exakt.

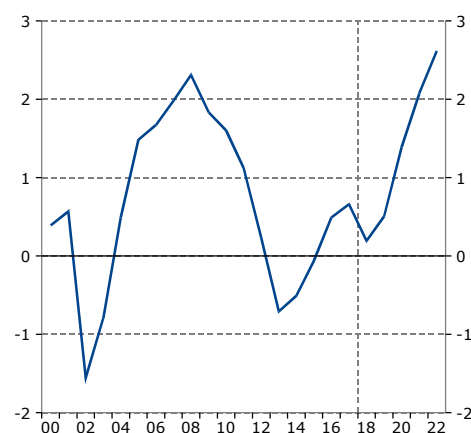
Källa: Konjunkturinstitutet.

Finanspolitik 2019–2022

För åren 2019–2022 antas att aktiva beslut om offentlig konsumtion och investeringar fattas i en omfattning som möjliggör bibehållen personaltäthet i offentligfinansierade verksamheter samt en standardhöjning ungefär i linje med historiskt mönster.

I prognosen för 2019 görs en bedömning av i vilken utsträckning dessa demografiskt betingade utgiftsåtgärder finansieras och därmed hur det strukturella sparandet utvecklas 2019. De följande åren behandlas som ett scenario. I scenariot är utgångspunkten att finanspolitiken 2020–2022 bedrivs så att det strukturella sparandet uppgår till 0,5 procent av potentiell BNP varje år. Om budgetutrymmet överstiger de demografiskt betingade utgiftsåtgärderna sker i scenariot en beräkningsteknisk överföring till hushållen, det vill säga förändringar av skatter och/eller transfereringar som påverkar hushållens disponibla inkomster positivt. Skulle budgetutrymmet vara mindre än de demografiskt

Diagram 116 Strukturellt sparande i offentlig sektor vid oförändrade regler
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Finanspolitiskt scenario

Scenariot tar vid där prognosen slutar och är en konsistent beskrivning av utvecklingen de följande åren. En utförlig beskrivning ges i fördjupningen ”Ny metod för finanspolitiskt scenario”, *Konjunkturläget*, mars 2018. Scenariot bygger på följande antaganden:

- Stat och kommun beslutar om utgiftsåtgärder inom offentlig konsumtion och investeringar som bibehåller personaltätheten inom offentligt finansierade verksamheter samt en historiskt motiverad standardhöjning. I kapitlet kallas detta för demografiskt betingade utgiftsåtgärder.

- Konjunkturinstitutet antar konstanta kostnadsandelar för arbete, kapital- och insatsvaror inom den offentlig finansierade produktionen av olika tjänster. Antagandet innebär att eftersom lönerna antas stiga snabbare än priserna på kapital- och insatsvaror får personalen med tiden bättre/mer utrustning, vilket leder till en standardhöjning.

- Stat och kommun beslutar om åtgärder som ökar eller minskar hushållens disponibla inkomster så att det strukturella sparandet uppgår till 0,5 procent av potentiell BNP, en nivå som Konjunkturinstitutet bedömer vara i linje med överskottsmålet. I Konjunkturinstitutets scenario sker detta genom en beräkningsteknisk överföring från offentlig sektor till hushållen. Om den beräkningstekniska överföringen till hushållen är positiv (negativ) innebär det åtgärder som ökar (minskar) hushållens disponibla inkomster. I scenariot tas inte ställning till hur åtgärderna fördelas mellan skatter och transfereringar till hushåll.

- Kommunsektorns skulder antas på sikt inte växa som andel av BNP. Antagandet är Konjunkturinstitutets operationalisering av det mer allmänt hållna målet att kommunerna ska upprätthålla god ekonomisk hushållning. Givet nuvarande investeringsnivåer innebär antagandet att ett finansiellt sparande i kommunsektorn på -0,2 procent av BNP nås på några års sikt. I scenariot tas inte ställning till om målet uppnås genom ändrade kommunalskattesatser eller statsbidrag.

betingade utgiftsåtgärderna sker i stället en beräkningsteknisk överföring från hushållen (se marginalrutan ”Finanspolitiskt scenario”).

NEUTRAL FINANSPOLITIK 2019

Konjunkturinstitutet gör ingen prognos på vilken regering som lämnar förslag om statens budget för 2019. Oavsett regering väntas budgeten för 2019 innehålla ofinansierade demografiskt betingade utgiftsåtgärder på 20 miljarder kronor (se tabell 15). Det innebär att utgiftsåtgärderna 2019 är större än Konjunkturinstitutets bedömning av budgetutrymmet för det året. Det strukturella sparandet blir därmed lägre än vad som Konjunkturinstitutet bedömer ligger i linje med det nya överskottsmålet. Bedömningen av det strukturella sparandet är dock osäker. Det strukturella sparandet väntas falla marginellt mellan 2018 och 2019 men inte mer än att finanspolitikens inriktning 2019 bedöms vara neutral.

NÅGOT ÅTSTRAMANDE FINANSPOLITIK FÖRSTA SCENARIOÅRET

För åren 2020–2022 antas att det fattas beslut om demografiskt betingade utgiftsåtgärder som sammantaget höjer utgifterna för offentlig konsumtion och offentliga investeringar med ca 105 miljarder kronor. Det motsvarar kostnaden för att bibehålla personaltätheten i offentligt finansierade verksamheter och ge utrymme för en standardhöjning ungefär i linje med historiskt mönster. De antagna åtgärderna medför att offentlig konsumtion och offentliga investeringar sammantaget utvecklas ungefär i takt med BNP fram till 2022 (se diagram 117).

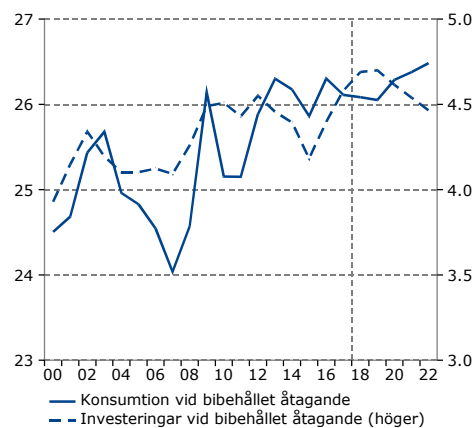
År 2020, det första scenarioåret, är budgetutrymmet något större än de demografiskt betingade utgiftsåtgärderna (se tabell 15). Ändå skulle det krävas en överföring från hushållen till offentlig sektor på ca 20 miljarder kronor för att nå ett strukturellt sparande i linje med överskottsmålet. Det beror på att utgiftsåtgärderna för 2019 bedöms överstiga budgetutrymmet för 2019 och den avvikelser antas tas igen 2020.

DEMOGRAFISKT BETINGADE UTGIFTSÅTGÄRDER 2019–2022 I NIVÅ MED DET SAMLADE BUDGETUTRYMMET

De utgiftsåtgärder inom offentlig konsumtion och investeringar som krävs för att bibehålla personaltätheten inom offentligfinansierade verksamheter uppgår 2019–2022 sammantaget till ca 105 miljarder kronor, varav ca 35 miljarder kronor i staten och ca 70 miljarder kronor i kommunsektorn. Att därutöver ge utrymme för standardhöjning i linje med historiskt mönster motsvarar ökade utgifter med ytterligare ca 20 miljarder kronor fram till 2022, fördelade som ca 5 miljarder kronor i staten och ca 15 miljarder kronor i kommunsektorn.

Diagram 117 Offentlig konsumtion och offentliga investeringar

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Under perioden fram till 2022 innebär bibehållen personaltät-
het i offentligfinansierade verksamheter, inklusive en standard-
höjning, således sammantaget utgiftsåtgärder på ca 125 miljarder
kronor fördelade som ca 110 miljarder kronor i offentlig kon-
sumtion och ca 15 miljarder kronor i offentliga investeringar (se
tabell 15). De samlade utgiftsåtgärderna är ungefär i linje med
det ackumulerade budgetutrymmet under perioden.

Tabell 15 Finanspolitiskt scenario i offentlig sektor

Miljarder kronor respektive procent av potentiell BNP

	Prognos 2019	Scenario 2020	2021	2022	2019- 2022
Budgetutrymme vid 2018					
års regler	0	45	39	34	118
Utgiftsåtgärder ¹	20	44	31	30	125
Varav i staten	7	12	10	10	40
Statlig konsumtion	7	10	8	8	34
Statliga investeringar	0	2	2	2	6
Varav i kommunsektorn	13	32	21	20	85
Kommunal konsumtion	11	28	18	17	75
Kommunala investeringar	2	4	2	2	10
Överföring till hushållen²	0	-18	8	4	-6
Strukturellt sparande ³	0,1	0,5	0,5	0,5	

¹ Utgiftsåtgärder som påverkar offentlig konsumtion och offentliga investeringar för hela offentlig sektor. ² Beräkningsteknisk överföring till hushållen från offentlig sektor genom ändrade skatter eller transfereringar. ³ Procent av potentiell BNP.

Anm. Avrundningar i tabellen gör att siffrorna inte summerar exakt. Av de samlade utgiftsåtgärderna på ca 125 miljarder kronor avser ca 20 miljarder kronor utgifter för en standardhöjning i linje med historiskt mönster, fördelade som ca 5 miljarder kronor i staten och ca 15 miljarder kronor i kommunsektorn.

Källa: Konjunkturinstitutet.

STATSSKULDEN MINSKAR MEDAN KOMMUNSEKTORN SKULDER ÖKAR

Maastrichtskulden är ett konsoliderat mått på hela den offentliga sektorns skulder. Maastrichtskulden har minskat som andel av BNP trendmässigt sedan 1990-talskrisen, trots finanskrisen och att Riksgälden för Riksbankens räkning lånat upp ca 250 miljarder kronor.⁴⁶ Skulden uppgick 2017 till 41 procent av BNP. De kommande åren fortsätter skulden att minska som andel av BNP i Konjunkturinstitutets scenario. Det nya skuldankaret för Maastrichtskulden, 35 procent av BNP, nås redan 2019 (se diagram 118).

Statsskulden har, som andel av BNP, minskat trendmässigt under lång tid. Samtidigt har kommunsektorns skulder ökat. Utvecklingen med en minskad statsskuld, som andel av BNP, och

⁴⁶ Upplåningen har skett för att stärka Riksbankens valutaserv. I nationalräkenskaperna klassificeras Riksgälden som en del av offentlig sektor och Riksbanken som en del av näringslivet. Det innebär att skulden mellan Riksgälden och Riksbanken inte konsolideras bort. Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet påverkas inte av denna transaktion då Riksgälden har en fordran på Riksbanken på motsvarande belopp.

Skuldmått i offentlig sektor

Statsskulden storlek presenteras dels i statens årsredovisning och dels i SCB:s finansräkenskaper. Dessa mått skiljer sig vanligtvis åt.

I statens årsredovisning visas det nominella värdet på skulden, det vill säga summan av de statsobligationer som getts ut. Den del av skulden som innehas av andra myndigheter konsolideras bort i statens årsredovisning.

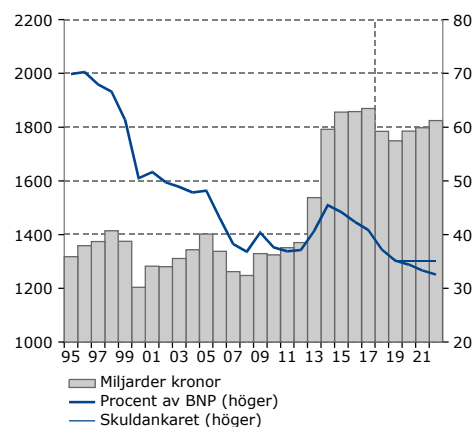
I finansräkenskaperna visas marknadsvärdet av statsskulden, det vill säga hur mycket det kostar att köpa upp hela skuldstocken. Finansräkenskaperna konsoliderar inte bort myndigheters innehav av statsobligationer och finansräkenskapernas mått av statsskulden inkluderar även avsättningar till statliga tjänstepensioner, finansiella derivat och handelskrediter. I och med att ränteläget har fallit de senaste åren är den marknadsvärderade statsskulden högre än den nominella.

I finansräkenskaperna redovisas också kommunsektorns och ålderspensionssystemets skulder.

Maastrichtskulden, den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, beräknas av SCB och rapporteras till EU-kommissionen inom ramen för Stabilitets- och tillväxtpaktens övervakning av de offentliga finanserna i medlemsländerna. Skulden beräknas till nominellt värde och innehav mellan olika sektorer konsolideras bort.

Diagram 118 Maastrichtskuld

Miljarder kronor respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

samtidigt en ökad skuld i kommunsektorn, beräknas fortsätta fram till 2022.

Skuldstockar visar en aspekt av finansiell ställning

Inom offentlig sektor har såväl staten som kommunsektorn och ålderspensionssystemet skulder. Den nominella statsskulden som andel av BNP uppgick 2014 till 34 procent och har sedan dess minskat med knappt 100 miljarder kronor och uppgick till 28 procent 2017 (se marginalrutan ”Skuldmått i offentlig sektor” för en definition av nominella statsskulden). Att statsskulden minskat så mycket i förhållande till BNP beror dels på att staten haft ett positivt primärt sparande och dels på att räntan på statsskulden varit lägre än BNP-tillväxten, vilket leder till att skulden minskar som andel av BNP.⁴⁷ Utvecklingen med ett positivt primärt sparande i staten och en ränta som är lägre än BNP-tillväxten väntas fortgå vilket leder till att statsskulden faller till 19 procent av BNP 2022.

Samtidigt som statsskulden som andel av BNP har minskat har kommunsektorns skulder, som andel av BNP, sakta ökat (se diagram 119). Framöver ökar kommunsektorns skulder som andel av BNP, från 18 procent av BNP 2017 till 20 procent 2022, främst beroende på ett negativt primärt sparande i kommunsektorn.

Det primära sparandet i staten och kommunsektorn är till viss del kommunicerande kär. Allt annat lika ger ökade statsbidrag ett lägre primärt sparande i staten, och därmed en högre statsskuld. Samtidigt ökar det primära sparandet i kommunsektorn i motsvarande utsträckning och därmed minskar kommunsektorns skuld.

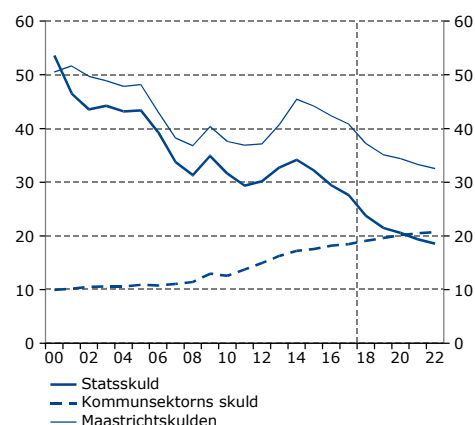
Maastrichtskulden ger en mer komplett bild av offentlig sektors skuldbörda i och med att den inkluderar både staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet. Det primära sparandet i offentlig sektor bedöms bli negativt alla år fram till 2022. Att Maastrichtskulden som andel av BNP ändå faller beror således på att BNP-tillväxten är högre än räntan på skulden. Dessutom har offentlig sektor betydande finansiella tillgångar som lämnar avkastning vilket också bidrar till att Maastrichtskulden som andel av BNP faller.

RÄKNEEXEMPEL MED OFÖRÄNDRADE REGLER RESPEKTIVE BIBEHÅLLEN ERSÄTTNINGSGRAD FÖR TRANSFERERINGAR

I den finanspolitiska prognosen för 2019 och scenariot för åren därpå görs ingen bedömning om utvecklingen för ersättningsnivåer i transfereringssystem eller skatteregler. Anpassningar av

Diagram 119 Olika skuldstockar i offentlig sektor

Procent av BNP

Anm. Skuldstockarna är beräknade enligt olika metoder (se marginalrutan ”Skuldmått i offentlig sektor”).

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁴⁷ Se kapitel 2 i ”Hållbarhetsrapport 2018 för de offentliga finanserna”, Specialstudie, KI-nr:2018:2, Konjunkturinstitutet 2018.

den offentliga sektorns sparande för att finanspolitiken ska vara i linje med överskotts målet redovisas som en beräkningsteknisk överföring mellan offentlig sektor och hushållen, utan att ta ställning till hur denna överföring fördelas mellan transfereringar och skatter.

I detta avsnitt redovisas två räkneexempel där utvecklingen för transfereringarna i stället beräknas utifrån specifika antaganden och skattekvoten residualberäknas för att finanspolitiken ska vara i linje med överskotts målet.

Ett första räkneexempel är att transfereringarna utvecklas enligt oförändrade regler, vilket innebär att deras ersättningsgrad i förhållande till lönerna faller över tid. Om transfereringarna utvecklas enligt oförändrade regler medan BNP växer, faller utgiften för transfereringar som andel av BNP (se diagram 120, linjen ”Oförändrade regler i transfereringarna”). I detta räkneexempel uppgår skattekvoten 2022 till 43,0 procent av BNP (se diagram 121, linjen ”Skattekvot: oförändrade regler i transfereringarna”). Detta är 0,1 procentenheter högre än om skatteinkomsterna utvecklas enligt 2018 års skatteregler (se diagram 121, linjen ”Skattekvot: 2018 års regler”).

I ett andra räkneexempel bibehålls i stället ersättningsgraderna i transfereringssystemen på 2018 års nivå genom att nominella ersättningar höjs i takt med löneutvecklingen. Det motsvarar årliga utgiftsåtgärder på knappt 6 miljarder kronor 2019–2022 som i räkneexemplet finansieras med skatthöjningar. Transfereringar till hushållen som andel av BNP sjunker även i detta räkneexempel fram till 2021, men i långsammare takt, för att sedan plana ut (se diagram 120, linjen ”Bibehållna ersättningsgrader i transfereringarna”). Skattekvoten stiger till 43,5 procent av BNP 2022 (se diagram 121, linjen ”Skattekvot: bibehållna ersättningsgrader i transfereringarna”).

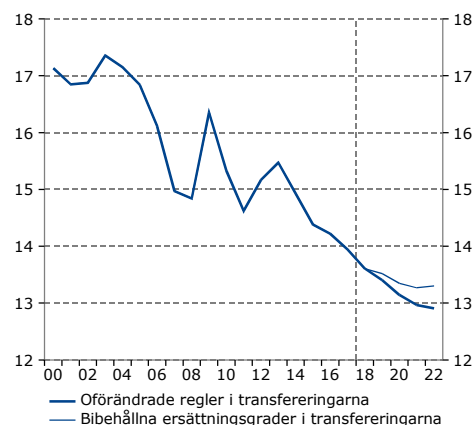
RÄKNEEXEMPEL DÄR STATS BIDRAGEN ÖKAR I TAKT MED KOMMUNAL KONSUMTION

Merparten av de antagna finanspolitiska åtgärderna som ligger i prognosen för 2019 och i scenariot för åren därefter utgörs av åtgärder som påverkar kommunsektorns utgifter. För att kommunsektorn ska uppnå god ekonomisk hushållning (se marginalrutan ”Finanspolitiskt scenario” för Konjunkturinstitutets definition av detta) behöver det finansiella sparandet i kommunsektorn stärkas. För att finansiera de demografiskt betingade utgiftsåtgärderna uppkommer ett finansieringsbehov inom kommunsektorn på ca 85 miljarder kronor 2019–2022. Detta behov är beaktat i det finanspolitiska scenariot för offentlig sektor.

I vilken mån detta finansieras med statsbidrag respektive kommunala skatteökningar har betydelse för hur kommunalskatte-satsen utvecklas. I diagram 122 visas möjliga kombinationer av skatte- och statsbidragshöjningar som är förenliga med det finanspolitiska scenariot. Ett alternativ är att statsbidragen höjs i

Diagram 120 Transfereringar till hushållen

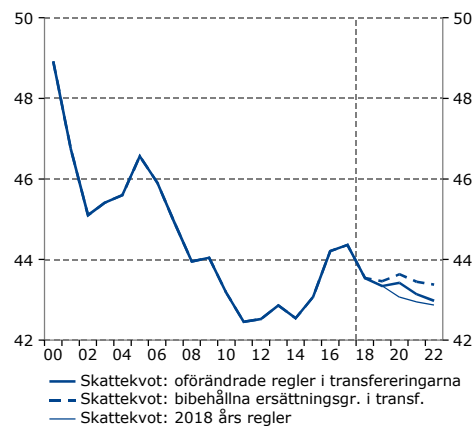
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 121 Skatter och avgifter

Procent av BNP

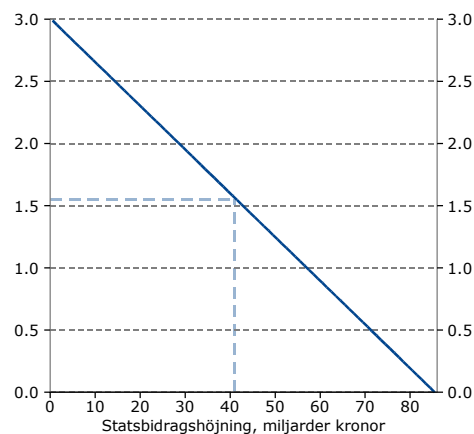

Anm. Diagrammet visar skattekvotens utveckling vid olika antaganden för transfereringarna, samt vid 2018 års regler.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 122 Skatte- och statsbidragshöjningar i kommunsektorn 2019–2022

Kommunalskattehöjning, procentsats

Anm. Den heldragna linjen visar de kombinationer av skatte- och statsbidragshöjningar som är förenliga med det finanspolitiska scenariot. De streckade linjerna indikerar den kombination som ges om statsbidragen utvecklas proportionellt till kommunala utgifter.

Källa: Konjunkturinstitutet.

samma takt som den kommunala konsumtionen. I så fall behöver statsbidragen höjas med drygt 40 miljarder kronor sammantaget under 2019–2022. De kommunala skatterna skulle då behöva höjas med ungefär motsvarande belopp, vilket motsvarar en höjning av den genomsnittliga kommunala skattesatsen med 1,55 procentenheter (från 32,12 till 33,67 kronor per hundralapp).

Utvecklingen för offentliga inkomster och utgifter 2018–2022

SKATTEKVOTEN MINSKAR KOMMANDE ÅR

Skattekvoten, det vill säga skatter och avgifter som andel av BNP, var 2016 drygt 44 procent. Skattekvoten steg marginellt mellan 2016 och 2017, främst till följd av skatthöjningar på ca 7 miljarder kronor. Mellan 2017 och 2018 faller skattekvoten med 0,8 procentenheter (se diagram 121). Delvis beror det på skattesänkningar om ca 4 miljarder kronor, men framför allt på minskade inkomster från bolagsskatt och hushållens kapitalskatter. Skattekvoten vid oförändrade skatteregler fortsätter därefter att falla och landar på knappt 43 procent av BNP 2022.

De kommande åren rör sig Sverige successivt mot högre räntor. Det innebär att offentlig sektors finansiella sparande påverkas av ett antal direkta och indirekta effekter, till exempel via hushållens kapitalbeskattning. Några av dessa direkta effekter beskrivs i fördjupningen ”Direkta effekter av högre räntor på statens inkomster från kapitalskatt”. I fördjupningen visas att den direkta effekten av högre räntor på statens inkomster från hushållens kapitalskatter och avkastningsskatt totalt sett är liten. Detta eftersom det både finns effekter som minskar skatteinkomsterna (ränteavdragen ökar) och som ökar dem (avkastningsskatt och skatt på kapitalinkomster ökar) och dessa direkta effekter tar i stort sett ut varandra. Därutöver kan det tillkomma andra effekter, till exempel via bolagsskatten eller förändringar i tillgångspriser.

DÄMPAD KONSUMTIONSTILLVÄXT I NÄRTID

Den offentliga konsumtionen utvecklades svagt förra året jämfört med 2015 och 2016 då det stora flyktingmottagandet bidrog till att utgifterna steg snabbt (se diagram 124). I år bidrar finanspolitiken, som till stor del innehåller satsningar på offentlig konsumtion, till att utgifterna ökar något snabbare än det historiska genomsnittet.

Den demografiska utvecklingen, med allt fler yngre och äldre i befolkningen, driver på konsumtionstillväxten framöver. Detta förklaras av att yngre och äldre efterfrågar mer välfärdstjänster än andra grupper. I närtid dämpas dock konsumtionen av avta-

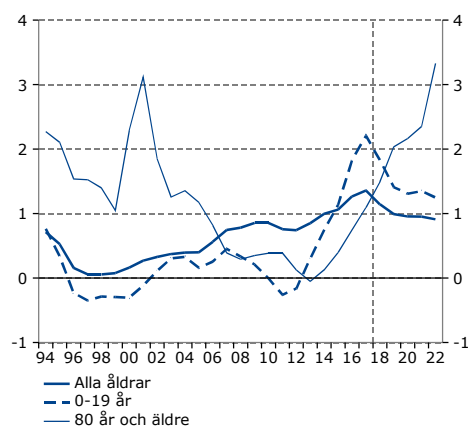
Demografiskt betingad efterfrågan

Befolkningssammansättningen förändras framöver (se Diagram 123) och befolkningsförändringar påverkar efterfrågan på offentligt finansierade verksamheter. Konjunkturinstitutet använder SCB:s befolkningsprognos för att beräkna en demografiskt betingad efterfrågan som utgångspunkt för prognoserna för offentlig konsumtion och investeringar. Den demografiskt betingade efterfrågan beräknas separat för kollektiv och individuell konsumtion och vägs därefter samman utifrån utgifternas storlek.

I beräkningarna antas efterfrågan på kollektiv konsumtion, till exempel försvar och rättsväsende, växa i takt med befolkningen. Efterfrågan på individuell konsumtion, främst skola, vård och omsorg, antas styras av befolkningens ålderssammansättning eftersom konsumtion av dessa välfärdstjänster i hög utsträckning skiljer sig åt mellan olika åldrar. Individuella välfärdstjänster efterfrågas framför allt av yngre och äldre. Beräkningarna baseras på SCB:s nedbrytning av hur konsumtion av olika välfärdstjänster skiljer sig åt mellan åldersgrupper. Individuell konsumtion utgör för närvarande ungefär tre fjärdedelar av den totala offentliga konsumtionen.

Diagram 123 Befolkningen i olika åldersgrupper

Procentuell förändring

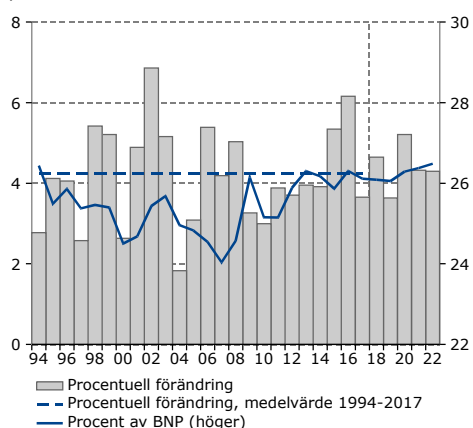

Anm. Beräknade årsmedelvärden.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 124 Offentliga konsumtionsutgifter

Procentuell förändring, löpande priser respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

gande migrationsutgifter. Sammantaget innebär det att konsumtionsutvecklingen 2019 blir relativt svag, under förutsättning att inga ytterligare utgiftsåtgärder genomförs utöver det som Konjunkturinstitutet bedömer behövas för att bibehålla personaltäteten samt möjliggöra en standardhöjning ungefär i linje med historiskt mönster. På sikt avtar dock de dämpande effekterna av nedgången i migrationsrelaterade utgifter och offentlig konsumtion växer med den demografiskt betingade efterfrågan (se marginalrutan ”Demografiskt betingad efterfrågan”). Befolkningens sammansättning påverkar främst efterfrågan på välfärdstjänster i primärkommuner och landsting, såsom skola, vård och omsorg.

Den relativt snabba ökningen av den kommunala konsumtionen 2020–2022 leder till att offentlig konsumtion växer snabbare än BNP (se diagram 125).

INVESTERINGSUTGIFTERNA BROMSAR IN

De offentliga investeringarna ökade starkt 2016 och 2017 och har som andel av BNP inte varit lika höga sedan mitten av 1990-talet (se diagram 126). De senaste årens höga tillväxt förklaras främst av kommunala investeringar som drivits på av ett ökat behov till följd av flyktingmottagandet samt nybyggnation och stora renoveringar av verksamhetslokaler. Investeringsandelen förblir på en hög nivå 2018 och det är fortsatt kommunala investeringar som driver utvecklingen. Därefter växer de kommunala investeringarna något långsammare än BNP. Samtidigt ökar statliga investeringar i väg- och järnvägsnäten, samt försvaret. Totalt sett minskar den offentliga sektorns investeringar som andel av BNP efter 2019.

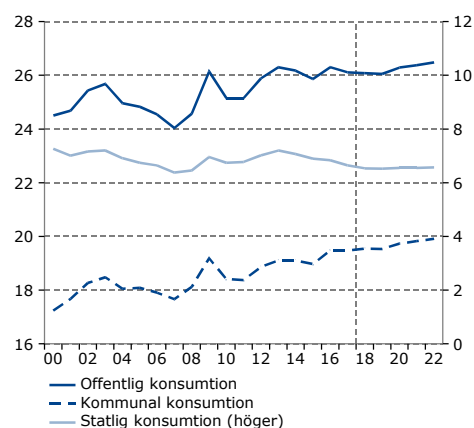
TRANSFERERINGAR MINSKAR SOM ANDEL AV BNP

Vid oförändrade regler minskar statens transfereringar till hushållen som andel av BNP (se diagram 127). Det beror dels på att ersättningsnivåerna vid oförändrade regler inte utvecklas i takt med lönerna men också på läget på arbetsmarknaden som ger avtagande utgifter för arbetsmarknadsåtgärder. En annan bidragande faktor är att trenden med sjunkande kostnader för sjuk- och aktivitetsersättning bedöms fortsätta.

Utgifter för ohälsa⁴⁸ har successivt minskat som andel av BNP under nästan hela 2000-talet. Utvecklingen fortsätter framöver till följd av ett avtagande inflöde till sjuk- och aktivitetsersättningen. Den senaste utvecklingen tyder på att inflödet till sjukpenning ökar svagt från och med i år. Samtidigt har sjukskrivningar en kortare varaktighet jämfört med för två år sedan, eftersom fler sjukfall nu avslutas både vid och mellan rehabiliteringskedjans bedömningspunkter. Sammantaget innebär det att utgifterna för sjukpenning minskar som andel av BNP.

Diagram 125 Offentlig konsumtion

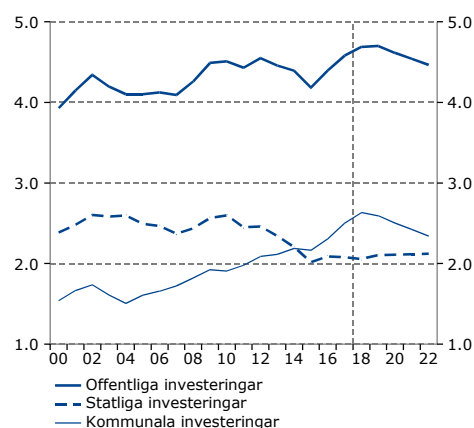
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 126 Offentliga investeringar

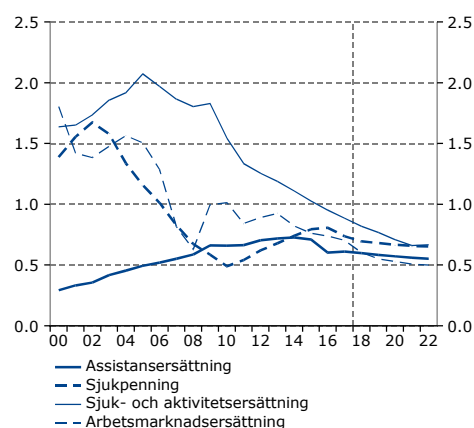
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 127 Transfereringar till hushåll vid oförändrade regler

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁴⁸ Sjukskrivning med sjuk- och rehabiliteringspenning samt sjuk- och aktivitetsersättning.

STOR MARGINAL TILL UTGIFTSTAKET

Utgiftstaket för de takbegränsade utgifterna är fastställt till och med 2020 och i den senaste vårpropositionen presenterades en bedömning för nivån 2021.⁴⁹ Utgiftstaket ökar som andel av potentiell BNP till och med 2020 för att 2021 minska något. De takbegränsade utgifterna minskar dock som andel av potentiell BNP fram till 2021. Detta gäller både vid oförändrade regler i transfereringssystemen och vid bibehållen ersättningsgrad (se diagram 128). Skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna, den så kallade budgeteringsmarginalen, är framöver på en historiskt hög nivå och överstiger med råge de riktlinjer för miniminivåer som finns (se diagram 129).⁵⁰ Utgiftstaket torde därmed inte utgöra en bindande restriktion för utgiftsutvecklingen 2018–2021.

POSITIVT KAPITALNETTO BESTÅR

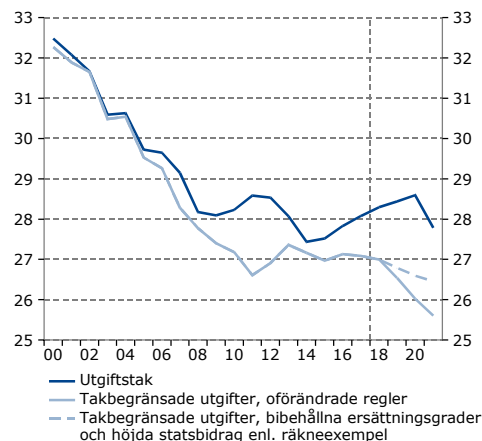
Kapitalnettot, det vill säga skillnaden mellan den offentliga sektorns kapitalinkomster och kapitalutgifter, är positivt och har stigit som andel av BNP under 2000-talet (se diagram 130). Detta förklaras främst av att statens ränteutgifter har sjunkit när statskulden successivt har minskat och marknadsräntorna fallit. Där emot har kapitalinkomsterna minskat i förhållande till BNP, då utdelningar från statliga bolag har varit låga. År 2018 motsvarar kapitalnettot drygt 0,9 procent av BNP. Det förväntas ligga kvar på den nivån även framöver när ränteläget normaliseras, eftersom både ränteutgifter och ränteinkomster ökar vid högre marknadsräntor.

⁴⁹ De takbegränsade utgifterna omfattar de statliga utgifterna enligt budgetredovisningen, inklusive statsbidrag till kommunsektorn men exklusive statens ränteutgifter samt pensionssystemets utgifter.

⁵⁰ Enligt riktlinjerna bör budgeteringsmarginalen uppgå till minst 1 procent av de takbegränsade utgifterna för innevarande år(t) minst 1,5 procent för kommande budgetår(t+1), minst 2 procent för år två (t+2) och minst 3 procent för år tre (t+3). Att budgeteringsmarginalen är stor i förhållande till riktlinjerna innebär i sig inte något problem så länge nivåerna på utgiftstaket är välavvägda i förhållande till överskottsmålet.

Diagram 128 Utgiftstak och takbegränsade utgifter

Procent av potentiell BNP

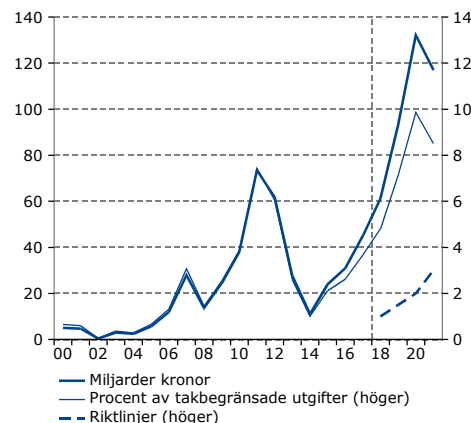

Anm. Oförändrade regler avser oförändrade regler inom transfereringarna. För 2021 redovisas den bedömda nivån för utgiftstaket 2021 som presenterades i senaste vårpropositionen.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Regeringen och Konjunkturinstitutet.

Diagram 129 Budgeteringsmarginal vid oförändrade regler i transfereringarna

Miljarder kronor respektive procent av takbegränsade utgifter

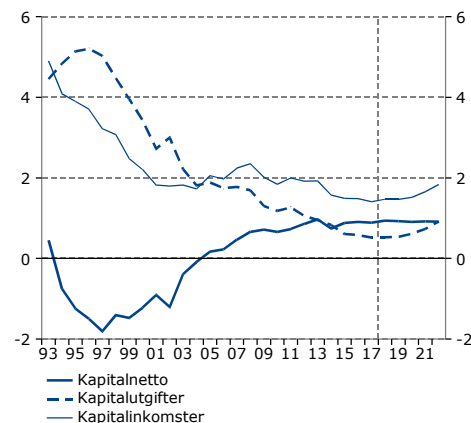

Anm. Budgeteringsmarginalen för 2021 bygger på den bedömda nivån på utgiftstaket för 2021 som presenterades i senaste vårpropositionen.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Regeringen och Konjunkturinstitutet.

Diagram 130 Kapitalnetto

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Osäkerhet i prognosen

Den internationella konjunkturen är på fortsatt uppgång. Den pågående handelskonflikten mellan USA och flera andra länder riskerar dock att störa utvecklingen. En hård brexit skulle inte bara kunna påverka brittisk ekonomi negativt utan även få påtagliga konsekvenser för Storbritanniens handelspartners. I Sverige kvarstår osäkerheten på bostadsmarknaden och sårbarheter kopplade till hushållens skuldsättning. Den svenska regeringsbildningen drar ut på tiden men bedöms vara behäftad med få realekonomiska risker. Sammantaget innebär detta att risken för en lägre BNP-tillväxt än prognostiserat dominerar.

Osäkerhet i prognosen för omvärlden

Den ekonomisk-politiska osäkerheten i omvärlden har ökat under 2018 men är fortfarande något lägre jämfört med 2016 och början av 2017, då den europeiska flyktingkrisen, brexitomröstningen och det amerikanska presidentvalet bidrog till en ökad osäkerhet för politiska och ekonomiska beslut och prognoser (se diagram 131). Brexit och den amerikanska handelspolitiken har fortsatt skapa stor osäkerhet och bedöms tillsammans med ett antal andra faktorer kunna bidra till en lägre global tillväxt, främst genom att påverka den internationella handeln. Eftersom Sverige är en liten öppen ekonomi som i stor utsträckning påverkas av den globala utvecklingen kan detta få konsekvenser, särskilt då det är efterfrågan från utlandet som driver svensk BNP-tillväxt framöver (se diagram 132).

OSÄKRA EFFEKTER AV EN GLOBAL HANDELSKONFLIKT

Det hårda tonläget inom den globala handelspolitiken och risken för en upptrappad och omfattande handelskonflikt har den senaste tiden intensifierats, med nya tullar mellan USA och Kina och fortsatta spänningar mellan USA och EU-länderna angående Iranavtalet.^{51,52} Utöver den amerikanska handelspolitiken planerar Indien att införa importtullar för att försöka stabilisera den deprecierande indiska valutan mot dollarn.

Isolerat utgör inte tullar en stor risk för att den globala konjunkturuppgången ska brytas. Dock kan ytterligare tullar och handelshinder i det rådande politiska klimatet skapa en spiral av motåtgärder och mer omfattande begränsningar av världshandeln. Detta skulle kunna bryta den globala konjunkturuppgången

⁵¹ Se blårutan "Nya villkor för handeln med USA" i kapitlet "Internationell konjunkturutveckling".

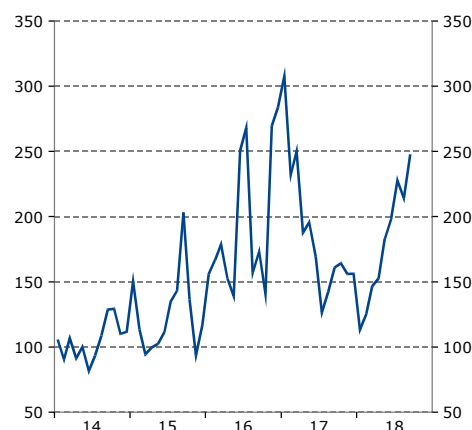
⁵² Iranavtalet, eller Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA), undertecknades 2015 av Iran, USA, Storbritannien, Tyskland, Frankrike, Ryssland och Kina. Iran förband sig i avtalet att avveckla sitt kärnvapenprogram i utbyte mot upphävda sanktioner. Tidigare i år beslutade USA att man skulle lämna avtalet och återinföra sanktioner, samt straffa utländska företag som handlar med Iran.

Kapitlets innehåll

Detta kapitel beskriver Konjunkturinstitutets bedömning av de mest väsentliga osäkerhetsfaktorerna för prognosen för 2018–2019. Syftet med kapitlet är främst att belysa osäkerhetsfaktorer som stabiliseringspolitiken i Sverige behöver ha beredskap för. Kapitlet redogör också för prognosprecisionen för centrala variabler under 2000-talet.

Diagram 131 Ekonomisk-politisk osäkerhet, världen

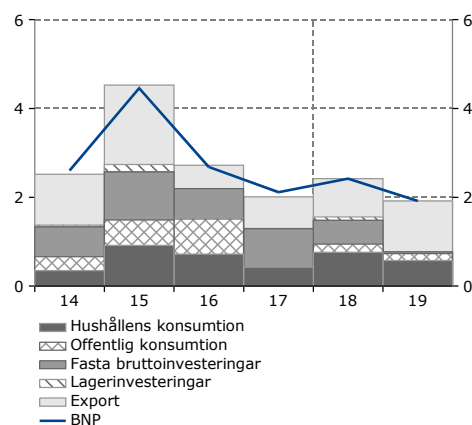
Index, månadsvärden

Anm. Baker-Bloom-Davis Economic Policy Uncertainty Index, globalt index med köpkraftsjusterade BNP-vikter.

Källa: Macrobond.

Diagram 132 Bidrag till BNP-tillväxten
Procentuell förändring respektive procentenheter

Anm. Importjusterade bidrag.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

och därigenom påverka utvecklingen i Sverige. En mer direkt effekt på svensk ekonomi är de importtullar på europeiska person- och lastbilar som Trump-administrationen vill införa som ett skydd för landets säkerhet. Om sådana tullar blir verklighet kan det slå hårt mot svensk bilexport och relaterad industri.

Samtidigt som tonen mellan USA, Kina och EU är fortsatt mycket hård finns det tecken som pekar på en positiv utveckling. Efter en tid av ovisshet kring frihandelsavtalet NAFTA har ett nytt avtal förhandlats fram mellan USA, Mexiko och Kanada och mellan EU och Japan har ett omfattande handelsavtal slutits.⁵³ Ett hårdare handelsklimat mellan vissa länder kan på sikt delvis komma att balanseras av större integration mellan andra länder.

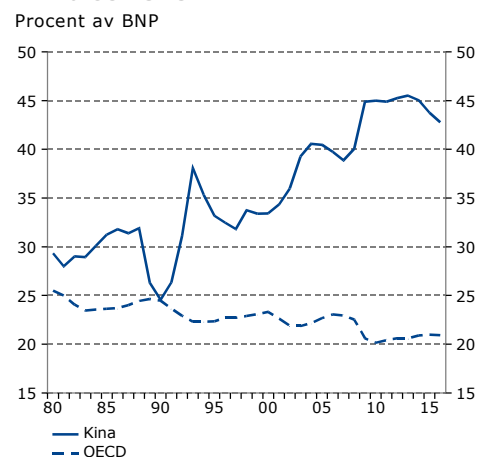
RISK FÖR EN BREXIT UTAN ETT AVTAL

Det råder fortsatt oklarhet om Storbritanniens framtida utträde ur EU, om Nordirlands status och om gränsöverenskommelserna med Irland. En avgörande fråga i närtid är om ett avtal hinner komma till stånd och hur hård uppgörelsen mellan EU och Storbritannien blir. En risk är att Storbritannien, som utgör en viktig handelspartner till Sverige, helt lämnar tullunionen och den inre marknaden eller till och med lämnar EU utan ett nytt avtal. Detta kan få negativa konsekvenser för svensk ekonomi.⁵⁴ Dessutom finns risken att en hård brexit i närtid leder till turbulens på de finansiella marknaderna och stora logistiska och tekniska problem när nya tullar, bilaterala avtal och gränskontroller ska införas.

KINAS INVESTERINGAR

Konjunkturutvecklingen i Kina har varit god under lång tid, men problemen med överkapacitet i statliga industriföretag och regionala obalanser på marknader för bostäder och kommersiella fastigheter finns kvar. Dessutom är nu ungefär hälften av Kinas export mot USA tullbelagd, vilket kan slå mot den kinesiska ekonomin, inte minst eftersom många internationella företag kan komma att vilja omlokalisera sin produktion för att undvika handelshinder. En kraftig nedgång i Kinas investeringar skulle sannolikt leda till lägre globala råvarupriser och påverka svensk export via lägre efterfrågan på produkter kopplade till bland annat gruvindustrin.

Diagram 133 Fasta bruttoinvesteringar i Kina och OECD

Anm. Tillförlitligheten i officiella källor på investeringar i Kina kan ifrågasättas, därför bör dessa siffror tolkas med försiktighet.

Källor: World Bank och Macrobond.

⁵³ Det omförhandlade NAFTA-avtalet går under namnet The United States-Mexico-Canada Agreement (USMCA). Avtalet mellan EU och Japan, det så kallade EU-Japan Economic Partnership Agreement har diskuterats sedan 2013 och är därmed inte en direkt konsekvens av den ökade protektionismen.

⁵⁴ Se kapitlet "Osäkerhet i prognosen", *Konjunkturläget*, mars 2016 för en statisk kalkyl av effekterna på svensk ekonomi av ett brittiskt utträde ur EU.

ORO KRING DEN ITALIENSKA REGERINGENS POLITIK

Inom euroområdet finns det också osäkerhet och risker. Italien har fått en ny regering som gått till val på en expansiv finanspolitik som ökat frågetecknen kring hållbarheten i Italiens offentliga finanser. Detta i ett läge där Italiens Maastrichtskuld uppgår till ca 130 procent av BNP, högst i EU efter Grekland. Osäkerheten kring den nya regeringens politik har lett till stigande och volatila italienska statsobligationsräntor (se diagram 134). Risken är påtaglig att räntorna kan komma att stiga ytterligare om marknadens förtroende för den italienska politiken minskar. Med en offentlig skuld på 130 procent riskerar en ökad riskpremie för italienska statsobligationer att medföra väsentligt högre ränteutgifter för staten och därmed ytterligare press på de offentliga finanserna. Därtill riskerar man spridningseffekter via det finansiella systemet eftersom den inhemska banksektorn äger en stor andel italienska statsobligationer. Sammantaget innebär detta att utvecklingen i Italien utgör en nedåtrisk för prognosen för svensk ekonomi.

RISK FÖR STATSSKULDSPROBLEMATIK I TILLVÄXTEKONOMIER

Som nämnts i kapitel 2 ”Internationell konjunkturutveckling” finns det en risk för att en starkare dollar kan skapa problem i tillväxtekonomier med stor dollarskuld, hög inflation och negativ bytesbalans.⁵⁵ En ytterligare försvagning av den egna valutan gentemot dollarn kan leda till statsskuldproblem och ökad finansiell oro i Turkiet och Argentina (se diagram 135). Denna problematik skulle också kunna visa sig i andra ekonomier med liknande ekonomiska förutsättningar. Via de finansiella marknaderna skulle detta kunna påverka tillväxten i utvecklingsekonomierna och i förlängningen svensk ekonomi negativt.

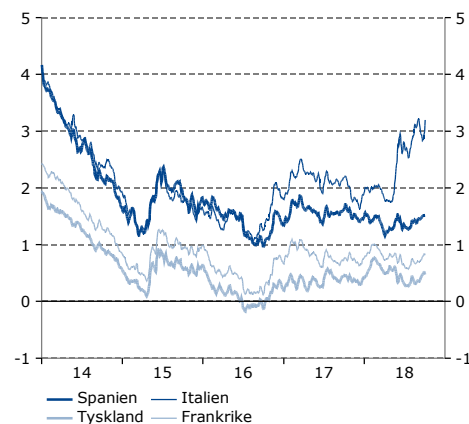
Inhemska osäkerhetsfaktorer

De ovan nämnda riskerna i omvärlden är tydliga osäkerhetsfaktorer som skulle kunna leda till en lägre tillväxt eftersom det är exporten som driver BNP-tillväxten framöver (se diagram 132). Samtidigt är det möjligt att den inhemska efterfrågan underskattas och att den kommande konjunkturedgången därför förskjuts. Faktorerna som skulle kunna ge en högre tillväxt är dock inte lika distinkta som riskerna för en svagare utveckling förknippade med bostadsmarknaden och hushållens skuldsättning.

⁵⁵ Att ett land har negativ bytesbalans innebär att det i nettotermer lånar pengar på världsmarknaden. För att utländska investerare ska låna ut pengar och investera i landet måste det finnas en förväntan om avkastning på investerade medel. Osäkerhet om statsfinansier, finanspolitik, hög inflation och den allmänna politiska utvecklingen leder till högre räntor och fallande valutakurs. Detta innebär i sin tur att landet får svårare att betala sina skuldräntor. I förlängningen kan detta leda till en skuldcrisis liksom den i Argentina i början av 2000-talet.

Diagram 134 Statsobligationsräntor

Procent, dagsvärden, 5-dagars glidande medelvärde

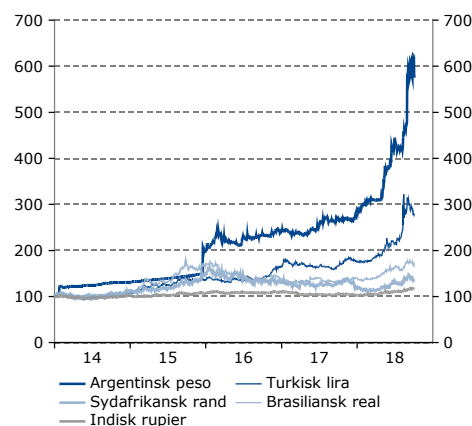

Anm. 10 års löptid.

Källa: Macrobond.

Diagram 135 Växelkurser i några tillväxtekonomier

Valutaenhet per USD, index 2014-01-01=100, dagsvärden

Källa: Macrobond.

OSÄKERHET PÅ BOSTADSMARKNADEN

Utvecklingen av bostadspriserna har stabiliserats den senaste tiden efter den tidigare nedgången, men osäkerheten på bostadsmarknaden kvarstår (se diagram 136). Det finns ett högt utbud av bostäder, särskilt bostadsrätter, som utgör en risk för att priserna på beståndet kommer att falla i närtid. Om bostadspriserna i närtid skulle utvecklas avsevärt svagare än prognosen skulle det ge märkbara effekter på svensk ekonomi, bland annat via ett lägre bostadsbyggande. Effekten blir särskilt stor då bostadsbyggande har en relativt låg andel importerade insatsvaror samtidigt som det är en arbetsintensiv verksamhet. Lägre bostadspriser påverkar dessutom hushållens konsumtion via effekten på förmögenhet och möjligheten att ta lån för konsumtion med bostaden som säkerhet. Osäkerheten på bostadsmarknaden utgör därmed en risk för att den inhemska efterfrågan blir lägre än i prognosen.

HUSHÅLLENS SKULDSÄTTNING

Hushållens skulder är höga och har vuxit markant som andel av disponibelinkomsten sedan 1990-talet (se diagram 137). Skulderna har ökat mot en bakgrund av stigande bostadspriser och låga räntor. En majoritet av hushåll med bostadslån har tecknat dessa till rörlig ränta och skulle påverkas direkt ifall räntorna börjar stiga.

Räntekvoten, det vill säga ränteutgifterna som andel av disponibel inkomst, är låg i ett historiskt perspektiv, drygt 3 procent (se diagram 138). En låg räntekvot innebär att hushållens marginaler för högre räntor är goda i dagsläget. Samtidigt medför även en liten räntehöjning en relativt stor ökning av hushållens ränteutgifter. Om inkomsterna utvecklas sämre än väntat eller om hushållens bolåneräntor stiger snabbare än prognostiserat, kan detta leda till att hushållens konsumtionsutrymme krymper. Det är dock troligt att en del hushåll väljer att binda sina bolåneräntor på sikt eftersom de förväntar sig kommande räntehöjningar.⁵⁶ Fasta bolåneräntor ökar initialt ränteutgifterna men minskar räntekänsligheten.⁵⁷

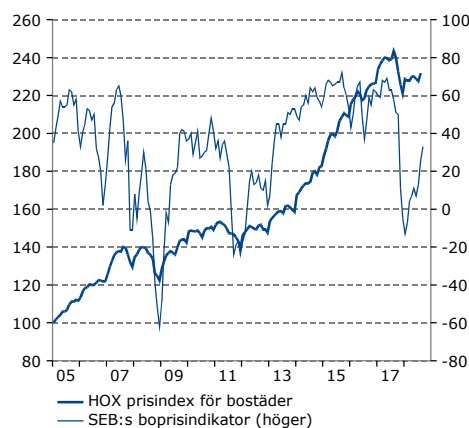
Hushållens höga skuldsättning kan också bli ett problem om bostadspriserna faller. En kraftig nedgång i bostadspriserna ökar hushållens belåningsgrad. Hushållen kan då välja att återställa sin belåningsgrad delvis genom att minska sin konsumtion, vilket i sin tur kan få märkbara negativa effekter på BNP.

⁵⁶ Hushållens aggregerade förväntningar om den framtida bolåneräntan har i genomsnitt varit för höga, se Österholm, P., "Är hushållens förväntningar rörande bolåneräntan realistiska?", *Ekonomisk Debatt*, årgång 45, nr 5, 2017.

⁵⁷ Se vidare angående hushållens räntekänslighet i "Hushållens räntebindningstid – en ekonomisk sårbarhet", FI-analys Nr 9, Finansinspektionen, 2017.

Diagram 136 Bostadspriser

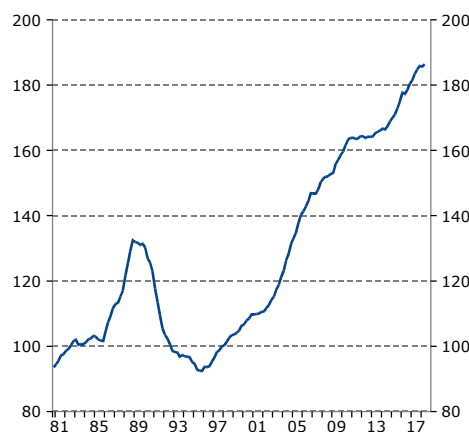
HOX prisindex, januari 2005=100 respektive netttotal, månadsvärden

Källor: Valueguard, SEB och Macrobond.

Diagram 137 Hushållens låneskulder

Procent av årlig disponibel inkomst, kvartalsvärden

Källa: SCB.

Diagram 138 Hushållens räntekvot

Procent av disponibel inkomst

Anm. Hushållen, inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

OSÄKERHET KRING FINANSPOLITIKEN 2019

Regeringsbildningen efter det svenska allmänna valet har fördröjts till följd av ett besvärligt parlamentariskt läge, då inget av de traditionella partiblocken är i närheten av en egen majoritet. Det innebär i sin tur att osäkerheten om den framtida ekonomiska politiken i Sverige är förhöjd. Konjunkturinstitutet gör ingen sannolikhetsbedömning av utgången av regeringsbildningen eller den budget som ska presenteras för 2019. Osäkerheten kring den framtida finanspolitiken är ovanligt stor men bedöms vara behäftad med få realekonomiska risker.

Prognosfelens storlek

Ekonomiska prognoser är osäkra. Prognosen i augusti 2016 för BNP-tillväxten för år 2017 var 2,0 procent, vilket kan jämföras med det preliminära utfallet på 2,3 procent.⁵⁸ BNP-tillväxt är normalt relativt svårprognostiserad. Det beror bland annat på att statistiken i sig är osäker och revideras ofta. Av den anledningen är prognosfelen för inflation, arbetslöshet och reporäntan normalt sett mindre i relativa termer.

Rotmedelkvadratfelet för arbetslösheten för nästkommande år är 0,8 procentenheter (se tabell 16).⁵⁹ Approximativt kan det tolkas som att utfallet med ungefär 70-procents sannolikhet kommer att bli någonstans inom intervallet 5,4 till 7,0 procent 2019. Exkluderar man prognosfelen för perioden under finanskrisen minskar dock intervallets bredd markant. Under ett normalitetsantagande kan man konstruera prognosintervall på prognoserna utifrån rotmedelkvadratfelen.⁶⁰ Exempel på sådana, obetingade 90-procentiga prognosintervall syns i diagram 139, diagram 140 och diagram 141 för BNP-tillväxt, arbetslöshet och KPIF inflation.

Medelfelen visar om det har funnits systematiska fel i prognoserna, det vill säga om de i genomsnitt för perioden har varit för höga eller för låga. Prognoserna för reporäntan har i genomsnitt varit för höga. Exempelvis har prognoserna för reporäntan nästkommande år i genomsnitt varit 0,5 procentenheter för höga

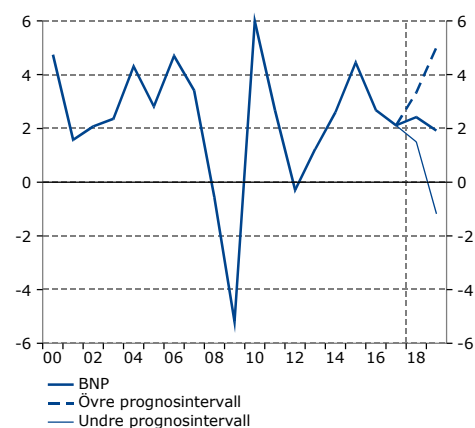
⁵⁸ Se även fördjupningen "Utvärdering av prognoserna för 2017 samt 2013–2017", *Konjunkturläget*, juni 2018 för en mer detaljerad beskrivning av prognosprecisioner för Konjunkturinstitutet och andra prognosinstitut.

⁵⁹ Rotmedelkvadratfelet är roten av medelvärdet av de kvadrerade prognosfelen. Det används ofta som ett mått på prognosfel eftersom negativa och positiva prognosfel inte tar ut varandra.

⁶⁰ Till exempel kan ett 90-procentigt prognosintervall uttryckas som att "med 90 procents sannolikhet kommer intervallet [a,b] att inkludera utfallet för BNP-tillväxten nästa år". Se vidare i fördjupningen "Osäkerhet i Konjunkturinstitutets prognoser", *Konjunkturläget*, december 2014.

Diagram 139 Prognosintervall (90-procent) för BNP-tillväxt

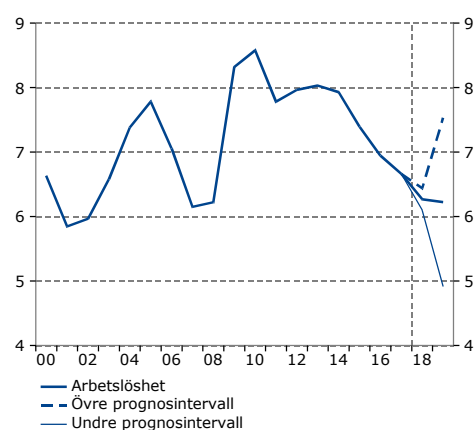
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 140 Prognosintervall (90-procent) för arbetslöshet

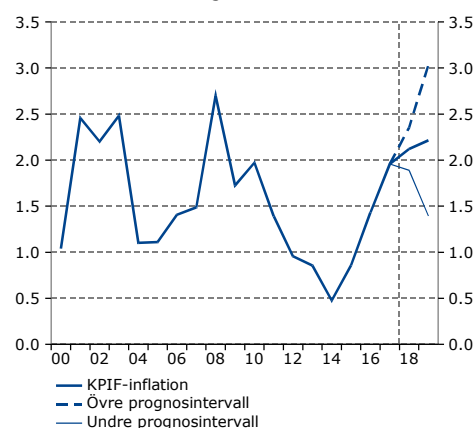
Procent

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 141 Prognosintervall (90-procent) för KPIF

Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

i Konjunkturinstitutets augusti- och oktoberprognoser.⁶¹ Systematiska överskattningar i reporänteprognoserna har varit genomgående hos de flesta prognosinstitut den senaste tiden.⁶²

Tabell 16 Prognoser samt medelfel, medelabsolutfel och rotmedelkvadratfel för augusti- och decemberprognoser gjorda för utfallsåren 2000–2017

	BNP ¹	Arbetslöshet	KPI-inflation	KPIF-inflation ²	Repo-ränta ³
Aktuell prognos					
2018	2,4	6,3	2,0	2,1	-0,50
2019	1,9	6,2	2,5	2,2	0,00
Medelabsolutfel					
Innevarande år	0,41	0,06	0,06	0,09	0,16
Nästkommande år	1,28	0,53	0,59	0,39	0,78
Rotmedelkvadratfel					
Innevarande år	0,56	0,10	0,09	0,14	0,35
Nästkommande år	1,89	0,80	0,76	0,50	1,02
Medelfel					
Innevarande år	-0,05	0,00	-0,03	-0,05	-0,10
Nästkommande år	-0,22	0,05	-0,06	0,05	-0,54

¹ BNP till marknadspris, fasta priser, procentuell förändring. ² UND1X-/KPIX-inflation till och med juni 2008. ³ Vid årets slut.

Anm. I tabellen redovisas ett genomsnitt av historiska prognosfel för augusti- och decemberprognoser. Samtliga prognoser utom reporäntan avser helårsprognoser och utvärderas mot det första publicerade utfallet. Prognosfel mäts som utfall minus prognos.

Källa: Konjunkturinstitutet.

⁶¹ Eftersom Konjunkturinstitutet bara vid ett tidigare tillfälle publicerat prognoser i oktober redovisas här ett genomsnitt av historiska prognosfel för augusti- och decemberprognoser.

⁶² Se "Utvärdering av makroekonomiska prognoser", Specialstudie, KI-nr: 2018:11, Konjunkturinstitutet, 2018.

FÖRDJUPNING

Direkta effekter av högre räntor på statens inkomster från kapitalskatt

Ränteläget är för närvarande mycket lågt men väntas bli högre. Förändringar i ränteläget påverkar de offentliga finanserna på flera sätt. En direkt effekt är att hushållens ränteutgifter ökar och därmed ökar deras ränteavdrag, vilket minskar statens skatteinkomster. Inom kapitalbeskattningen finns dock även motverkande direkta effekter där statens skatteinkomster ökar till följd av högre räntor. Enkla räkneexempel visar att inom kapitalbeskattningen kan de sammantagna direkta effekterna av ett högre ränteläge väntas vara förhållandevis små.

Inledning

Ränteläget, det vill säga en sammanvägning av marknadsräntor på olika tidshorisonter, är för närvarande ovanligt lågt. Förklaringar som har förts fram är att globala strukturella faktorer ökat benägenheten att spara och minskat efterfrågan på lånat kapital för investeringar.⁶³ Dessutom har Sverige och många andra länder i flera års tid bedrivit en exceptionell lågräntepolitik samtidigt som Riksbankens obligationsköpsprogram pressar ner räntor på tillgångar med längre löptider. Framöver väntas ränteläget normaliseras, i den mening att såväl korta som långa räntor väntas stiga.

Förändringar i ränteläget påverkar de offentliga finanserna på många sätt. En direkt effekt, som ibland uppmärksammas i den offentliga debatten, uppkommer till följd av att hushållen gör ränteavdrag genom att dra av ränteutgifter mot andra skattepliktiga inkomster. Vid en given skuldnivå leder högre ränta till att hushållens ränteutgifter ökar, vilket per automatik berättigar till större ränteavdrag. Högre räntor får via denna mekanism en direkt negativ effekt på statens skatteinkomster.

Samtidigt leder ett högre ränteläge till att vissa kapitalinkomster blir högre, vilket enskilt taget ökar statens intäkter via kapitalbeskattningen. Fördjupningen syftar till att belysa dessa motverkande direkta effekter genom att visa på storleksordningen för större kapitalskattebasen och genom att beskriva hur de direkta effekterna av högre räntor uppkommer. Detta görs genom enkla räkneexempel.

⁶³ Se fördjupningarna "Historiskt låga realräntor det kommande decenniet", *Konjunkturläget*, december 2014 och "Ny lägre bedömning av realräntor på längre sikt", *Konjunkturläget*, mars 2017.

För att förenkla framställningen antas högre räntor här betyda att alla räntor stiger lika mycket, det vill säga att den så kallade avkastningskurvan skiftar uppåt, såväl i Sverige som omvärlden. Därtill bortser räkneexemplen från skillnader i hur snabbt högre räntor slår igenom på olika skattebaser.

Andra direkta eller indirekta effekter kan också uppkomma men analyseras inte i denna fördjupning. Exempelvis gör även företag ränteavdrag, mot bolagsskatten, vilket kan ha en betydande direkt effekt på skatteintäkterna. Tillgångspriser kan också påverkas av ett ändrat ränteläge, vilket i sin tur påverkar kapitalvinster och skattebasernas storlek. Därtill påverkas både skulduppbyggnad och investeringsbeslut av ränteläget. Hur stora effekterna blir beror på omständigheter så som varför ränteläget höjs och i vilken utsträckning räntehöjningen är väntad. Högre ränteläge får även effekter kopplade till den offentliga sektorns egna räntebärande tillgångar och skulder. För att ge ett mer uttömmande svar på hur de offentliga finanserna påverkas av högre räntor behöver samtliga dessa effekter beaktas. Analysen i denna fördjupning ger alltså inte ett uttömmande svar på hur högre räntor påverkar de offentliga finanserna.

Hushållens ränteavdrag väntas öka på sikt

Hushållens skulder uppgår enligt finansräkenskaperna till omkring 4 300 miljarder kronor, eller ca 90 procent av BNP. Som andel av BNP har hushållens skulder fördubblats på 20 år. Bolån utgör merparten av hushållens skulder. Bolåneräntor med kortare bindningstid ligger i dag på omkring 1,5 procent, vilket är exceptionellt lågt.⁶⁴ I nuvarande lågräntemiljö uppgår hushållens ränteutgifter till omkring 70–80 miljarder kronor per år.⁶⁵

Vid en given skuldnivå medför ett högre ränteläge att hushållens ränteutgifter ökar, vilket leder till större ränteavdrag och ett ökat skattebortfall för staten. Det som i vardagligt tal kallas för ränteavdrag kan lite förenklat beskrivas som att en individ minskar sin skatt med 30 procent av individens faktiska ränteutgifter under ett år. Ränteutgifterna dras i första hand av mot andra kapitalinkomster och överskjutande del berättigar till skattereduktion för underskott av kapital, vilket minskar individens övriga in-

Hushållens ränteavdrag

Den ränta som hushållen betalar på skulder berättigar till avdrag som minskar deras inkomstskatt. Lite förenklat kan detta beskrivas som att en individ minskar sin skatt med 30 procent av den faktiska ränteutgiften. Mer exakt beräknas först en summa av individens positiva och negativa kapitalinkomster (ränta som individen har betalat på ett lån utgör en negativ kapitalinkomst). Om summan är positiv beskattas den i normalfallet med 30 procent. Om summan är negativ, exempelvis om individen har stora ränteutgifter och i övrigt små kapitalinkomster, uppkommer ett underskott av kapital. Detta underskott berättigar till så kallad *skattereduktion för underskott av kapital*, vilken minskar den skatt som individen annars skulle vara skyldig att betala i form av dels kommunal och statlig inkomstskatt (på t.ex. arbetsinkomster), dels kommunal fastighetsavgift och statlig fastighetsskatt. Skattereduktionen uppgår till 30 procent av underskottet upp till 100 000 kr och 21 procent därutöver, dock som mest det belopp som individen annars skulle ha betalat i form av de skatter som anges ovan.

Hushållens ränteutgifter uppgick 2016 till 76 miljarder kronor. Skattereduktion för underskott av kapital uppgick samma år till 17 miljarder kronor. Skattereduktionen ges även för negativa kapitalinkomster i form av kapitalförluster, det vill säga att en individ säljer en tillgång till ett pris som understiger anskaffningsvärdet. Ränteavdragen utgör dock den största enskilda post som ligger till grund för hushållens totala skattereduktioner i inkomstslaget kapital.

⁶⁴ Se fördjupningen "Bostadspriser och ränteutveckling", *Konjunkturläget*, december 2015.

⁶⁵ Hushållens ränteutgifter uppgick i det senaste fastställda taxeringsutfallet (inkomstår 2016) till 76 miljarder kronor enligt Skatteverket.

komstskatt (se marginalrutan ”Hushållens ränteavdrag”). Hushållens skattereduktion för underskott av kapital ger således en förhållandevis god bild av ränteavdragens omfattning.⁶⁶

Hushållens skattereduktion för underskott av kapital, främst ränteavdrag, leder för närvarande till ett inkomstbortfall för staten på omkring 20 miljarder kronor per år (se diagram 142), vilket motsvarar cirka 0,4 procent av BNP.⁶⁷ Ränteavdragens omfattning beror på skuldnivån och på ränteläget. Båda dessa faktorer har varierat över tid. I år och nästa år bedöms ränteavdragen fortsatt vara på ungefär samma nivå som de senaste åren. Hushållens skuldsättning ökar något men marknadsräntorna är fortsatt låga. Med stigande räntor och skulder som växer ungefär i takt med hushållens disponibla inkomster i framtiden kommer ränteavdragen att öka. Med bibehållet regelverk beräknas statens skattebortfall hänförligt till underskott av kapital om tio år ha ökat till ca 60 miljarder kronor, eller knappt 1 procent av den väntade BNP-nivån, främst på grund av högre räntor.

Högre ränta ökar även vissa skatteinkomster

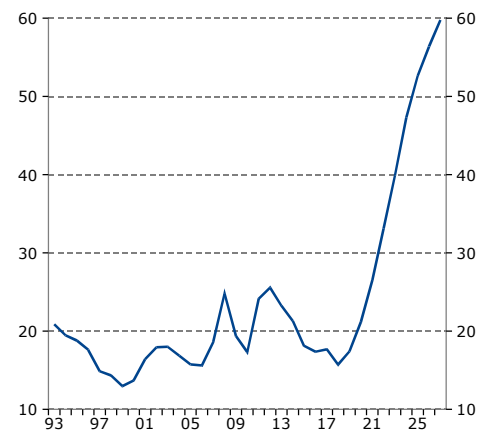
Högre räntor har även positiva direkta effekter på statens skatteinkomster från kapitalbeskattning. När hushållen får högre ränteinkomster från exempelvis bankkonton ökar statens inkomster från konventionell kapitalbeskattning. Därtill ökar skatteinkomsterna från sparformer som schablonbeskattas med statslåneräntan som utgångspunkt, främst privat pensionssparande och investeringsparkonton.

⁶⁶ Skattereduktion för underskott av kapital skiljer sig från ränteavdragen av två skäl. Individer med kapitalinkomster drar delvis eller helt av ränteutgifterna mot överskott av kapital (se marginalrutan ”Hushållens ränteavdrag”). Därtill ingår även kapitalförluster i beräkningen av underskott av kapital. För närvarande är dock båda dessa poster förhållandevis små, vilket gör att skattereduktionen för underskott av kapital ger en förhållandevis god bild av ränteavdragens omfattning.

⁶⁷ Om hushållen hade fått skattereduktion motsvarande 30 procent av deras samlade ränteutgifter skulle effekten på statens skatteinkomster 2016 ha uppgått till 23 miljarder kronor. Den verkliga effekten på statens skatteinkomster understiger detta. Anledningen är att skattereduktionen på marginalen motsvarar 30, 21 eller 0 procent av ränteutgiften, beroende på om individen gör avdrag mot andra kapitalinkomster eller har underskott av kapital som inte överstiger 100 000 kr (30 procent), har underskott av kapital som överstiger 100 000 kr (21 procent), eller har ränteutgifter som motsvarar en större skattereduktion än vad individen annars skulle betala i inkomstskatt (0 procent).

Diagram 142 Hushållens skattereduktion för underskott av kapital

Miljarder kronor

Källor: ESV och Konjunkturinstitutet.

Schablonbeskattning och statslåneräntan

Med konventionell kapitalbeskattning beräknas skatten genom att en faktisk inkomst, exempelvis en aktieutdelning eller en ränteinkomst, multipliceras med en skattesats, i normalfallet 30 procent.

Schablonbeskattning innebär att skatten i stället beräknas genom att utifrån tillgångens värde beräkna en avkastning som är schablonmässig i den mening att den är oberoende av tillgångens faktiska avkastning. Denna så kallade schablonintäkt multipliceras med skattesatsen.

En betydande del av hushållens sparande schablonbeskattas genom att tillgångarnas värde multipliceras med den så kallade statslåneräntan (ibland ökat med en konstant). Statslåneräntan beräknas av Riksgäldskontoret och motsvarar den genomsnittliga marknadsräntan på statsobligationer med en återstående löptid på minst fem år, viktat efter volym. I skattelagstiftningen används i vissa fall den genomsnittliga nivån föregående år och i andra fall nivån vid utgången av november föregående år (0,51 respektive 0,49 procent 2017).

Schablonbeskattning baserad på statslåneräntan medför att ett högre ränteläge får en direkt effekt på statens skatteinkomster från schablonbeskattade tillgångar.

Tabell 17 Skattebaser som direkt påverkas av en högre ränta

Underlag för beskattning	Miljarder kronor	Beskattningssätt	Skattesats (procent)
Hushållens skulder	4 300	Skattesatsen tillämpas på den faktiska ränteutgiften	-30
Hushållens direktägda räntebärande tillgångar	2 000	Skattesatsen tillämpas på den faktiska ränteinkomsten	30
Investeringsparkonto	900	Schablonbeskattning (statslåneräntan ökat med en procentenhet)	30
Räntefonder	200	Utdelningen från fonden beskattas med skattesatsen	30
Kapitalförsäkring	400	Schablonbeskattning, (statslåneräntan ökat med en procentenhet)	30
Tjänstepensioner och privat pensionssparande	4 100	Schablonbeskattning, statslåneräntan	15

Anm. Baseras på underlag för 2018. Statslåneräntan avser föregående år. En negativ skattesats innebär en skattereduktion. Andelar i räntefonder beskattas även när andelarna avyttras, samt löpande genom en schablonintäkt på 0,4 procent av tillgångarnas värde.

Källor: Finansdepartementets rapport *Beräkningskonventioner 2018*, FASIT2016 framskriven till 2018, Konjunkturinstitutet och Fondbolagens förening.

Hushållens sparande där högre räntor kan väntas få en direkt effekt på statens skatteintäkter, främst tjänstepensioner och privat pensionssparande, uppgår sammantaget till ett belopp som överstiger hushållens skulder (se tabell 17). Samtidigt ger räntan på skulderna rätt till skattereduktion med 30 procent medan avkastningsskatten för det privata pensionssparandet uppgår till 15 procent. Storleken på tillgångarna och skulderna ger således inte hela bilden.

Ett enkelt räkneexempel kan illustrera hur statens skatteinkomster från hushållen påverkas direkt av högre räntor. I tabell 18 framgår den direkta effekten av att ränteläget höjs med 1 procentenhet. Sammantaget innebär en höjning av räntan att denna direkta effekt på skatteinkomsterna från kapitalbeskattningen blir marginellt positiv. Visserligen ökar ränteavdragen men detta balanseras av andra direkta effekter på avkastningsskatt och kapitalskatt från investeringssparkonto och ränteinkomster.⁶⁸ I räkneexemplet leder en höjning av ränteläget med 1 procentenhet till att skatteinkomsterna ökar med 3,7 miljarder kronor, vilket

Avkastningsskatt

För sparande i tjänstepensioner, privat pensionssparande och kapitalförsäkringar tas skatten ut i form av avkastningsskatt. Skatten betalas in av företaget som tillhandahåller sparprodukten men det är i ekonomisk mening förmånstagaren som bär kostnaden genom att skatten dras av från tillgångarna. Avkastningsskatten på pensions- och kapitalförsäkringar baseras på statslåneräntan. För kapitalförsäkringar beräknas skattebasen som ingående värde 1 januari året efter multiplicerat med statslåneräntan ökat med 1 procentenhet. Skattebasen för tjänstepensioner är försäkringskapital multiplicerat med statslåneräntan.

⁶⁸ Sammansättningen av vilka som betalar in skatten ändras något när räntan stiger, i ett statiskt perspektiv. Hushållens direkta inbetalningar av skatt minskar i exemplet eftersom hushållen har betydligt större skulder än räntebärande tillgångar. Avkastningsskatt på exempelvis tjänstepensioner betalas däremot in av de företag som förvaltar sparkapitalet. Indirekt bärs även den kostnaden av hushållen men den kortsiktiga effekten på hushållens kassaflöden är mindre eftersom många inte har börjat ta ut sina pensionsmedel.

motsvarar omkring 0,2 procent av den offentliga sektorns totala skatteinkomster.

Tabell 18 Direkta effekter på skatteinkomster från kapitalbeskattning av 1 procentenhet högre räntor

Miljarder kronor om inget annat anges

Inkomstkälla	Skattebas	Skattesats i procent	Förändring i skatteintäkter
Hushållens skulder	4 300	-30	-12,9
Hushållens direktägda räntebärande tillgångar	2 000	30	6,0
Investeringsparkonto	900	30	2,7
Räntefonder	200	30	0,6
Kapitalförsäkring	400	30	1,2
Tjänstepensioner och privat pensionssparande	4 100	15	6,1
Totalt effekt på skatteinkomster från kapitalbeskattning			3,7

Anm. Räkneexemplet baseras på underlag för 2018. I förenklingssyfte bortses från att schabloninkomsten för investeringsparkonto som minst ska uppgå till 1,25 procent. Vid nuvarande låga nivå på statslåneräntan binder restriktionen och en höjning av räntan med 1 procentenhet får därför inte fullt genomslag. Vid nuvarande nivå på statslåneräntan skulle effekten avseende investeringsparkonto bli knappt 2 miljarder kronor lägre än i räkneexemplet ovan.

Källor: Beräkningskonventionen för 2018, FASIT2016 framskriven till 2018, Konjunkturinstitutet och Fondbolagens förening.

Slutsatser

Med nuvarande sammansättning av hushållens tillgångar och skulder får högre räntor både positiva och negativa direkta effekter på statens skatteinkomster. De positiva och negativa direkta effekterna är av ungefär samma storleksordning och balanserar alltså i stort sett varandra. Inom rådande system för kapitalbeskattning, där ränteavdragen ingår, kan man således inte säga att högre räntor entydigt får en negativ direkt effekt på offentliga finanser.

FÖRDJUPNING

Konjunkturterminologi

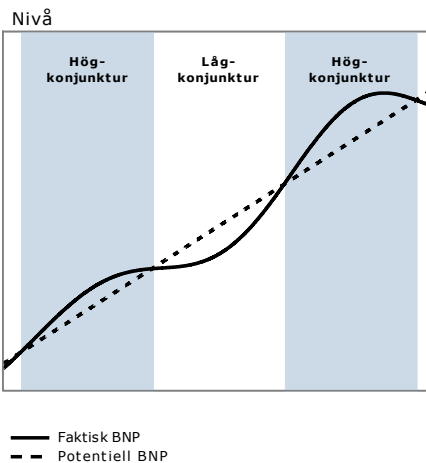
I den svenska ekonomisk-politiska debatten används begreppen **hög- och lågkonjunktur** flitigt men med varierande innebörd. En vanlig missuppfattning är att **högkonjunktur** betecknar en period med **hög BNP-tillväxt**. **Konjunkturläget** bestäms enligt den ekonomiska litteraturen av **nivån på ekonomisk aktivitet i förhållande till en trend eller jämviktsnivå**. **Konjunkturcykeln** är den återkommande variationen i ekonomisk aktivitet kring jämviktsnivån. **Begreppet ekonomisk aktivitet avser hela ekonomin och mäts normalt med BNP.**

KONJUNKTURLÄGET BESTÄMS AV BNP-NIVÅN OCH DEN POTENTIELLA BNP-NIVÅN

Diagram 143 är en schematisk bild av konjunkturförloppet.⁶⁹ Den visar hur BNP:s nivå utvecklas i förhållande till potentiell BNP-nivå, eller BNP-trenden. Potentiell BNP definieras som den nivå på produktionen som uppnås vid fullt resursutnyttjande av de tillgängliga produktionsfaktorerna arbete och kapital vid en given tidpunkt. Fullt resursutnyttjande på arbetsmarknaden innebär att sysselsättningen, och antalet arbetade timmar, är på den potentiella nivån. Förenklat kan man säga att potentiell sysselsättning är den nivå på sysselsättningen som på lång sikt är förenlig med stabil löneökningstakt och därmed en inflation i linje med Riksbankens mål på 2 procent. Begreppet ”potentiell” avser alltså inte den tekniskt sett högsta möjliga nivån utan den högsta nivån som är förenlig med stabil inflation och att ekonomin kan fortsätta att operera på sin potentiella nivå. Potentiell BNP kan inte observeras i data utan är ett resultat av en bedömning. Både potentiell BNP och synen på resursutnyttjandet är viktiga när stabiliserings- och strukturpolitiken analyseras. Stabiliseringspolitiken har som mål att föra ekonomin mot ett fullt resursutnyttjande medan strukturpolitiken bland annat har som mål att öka den potentiella produktionsnivån i ekonomin.

Med utgångspunkt i faktisk och potentiell BNP kan konjunkturen delas in i hög- eller lågkonjunktur. Konjunkturen kan även vara balanserad, det inträffar när faktisk BNP är nära potentiell BNP. Inledningsvis i diagram 143 är faktisk BNP något lägre än potentiell BNP. Faktisk BNP stiger snabbare och när nivån

Diagram 143 Faktisk och potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

⁶⁹ Denna text är en uppdatering av en tidigare fördjupning om konjunkturterminologi, se "Konjunkturterminologi", *Konjunkturläget*, juni 2005. I den här fördjupningen presenteras data till och med 2019, därtill har definitionerna om konjunkturutvecklingen utökats till fyra olika faser. I den ekonomiska litteraturen beskrivs konjunkturutvecklingen normalt i termer av två faser, se exempelvis Eklund, K. (2017), *Vår ekonomi: en introduktion till samhällsekonomin*, Lund: Studentlitteratur.

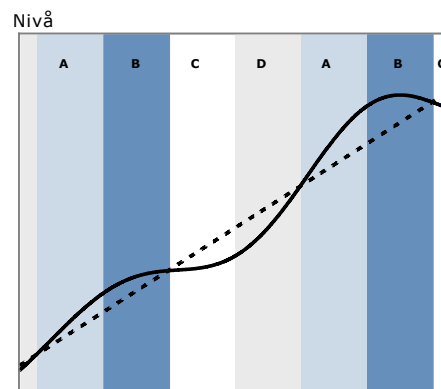
överstiger potentiell BNP är det *högkonjunktur* (ljusblå yta). Högkonjunkturen förstärks allteftersom faktisk BNP växer snabbare än potentiell BNP, därefter vänder konjunkturen neråt och högkonjunkturen försvagas när tillväxten är lägre. När faktisk BNP-nivå åter understiger den potentiella nivån går ekonomin in i en *lågkonjunktur*. Lågkonjunkturen blir djupare allteftersom faktisk BNP stiger långsammare än potentiell BNP. När lågkonjunkturen varit som djupast vänder konjunkturen uppåt och faktisk BNP-tillväxt växer snabbare än potentiell BNP-tillväxt och när nivån överstiger den potentiella nivån är det återigen högkonjunktur (se ljusblå yta i diagram 143).

Det finns alltså två faser i en högkonjunktur och två faser i en lågkonjunktur. I ett läge med högkonjunktur kan BNP växa snabbare eller långsammare än potentiell BNP. När faktisk BNP växer snabbare befinner sig ekonomin i en *konjunkturuppgång* eller uppgångsfas (se ljusblå yta i diagram 144). När faktisk BNP därefter växer långsammare än potentiell BNP minskar resursutnyttjandet och ekonomin befinner sig i en *konjunkturavmattning*, eller avmattningsfas (mörkblå yta).

Om faktisk BNP fortsätter att växa långsammare än potentiell BNP går ekonomin till slut över i en lågkonjunktur. Den relativt låga tillväxten av faktisk BNP innebär att resursutnyttjandet faller och ekonomin befinner sig i en *konjunktur nedgång*, eller nedgångsfas (se vit yta i diagram 144). Slutligen nås botten och faktisk BNP börjar återigen växa snabbare än potentiell BNP. Så länge faktisk BNP-nivå är lägre än potentiell BNP-nivå befinner sig ekonomin i en *konjunkturåterhämtning*, eller återhämtningsfas (ljusgrå yta). När faktisk BNP-nivå överstiger potentiell BNP-nivå råder åter högkonjunktur och ekonomin befinner sig än en gång i en konjunkturuppgång.

Konjunkturen bedöms vara balanserad när den faktiska BNP-nivån är nära potentiell BNP, dvs i övergången från fas B till C och fas D till A i diagram 144. De olika konjunkturdefinitionerna redovisas också i tabell 19 nedan.

Diagram 144 Faktisk och potentiell BNP

— Faktisk BNP
- - - Potentiell BNP

Anm. Olika konjunkturfaser.

A: Konjunkturuppgång

B: Konjunkturavmattning

C: Konjunktur nedgång

D: Konjunkturåterhämtning

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 19 Konjunkturterminologi

Högonkonjunktur	Faktisk BNP är högre än potentiell BNP
Lågonkonjunktur	Faktisk BNP är lägre än potentiell BNP
Balanserad konjunktur	Faktisk BNP är nära potentiell BNP
Konjunkturuppgång	Faktisk BNP är högre och växer dessutom snabbare än potentiell BNP
Konjunkturavmattning	Faktisk BNP är högre men växer långsammare än potentiell BNP
Konjunktturnedgång	Faktisk BNP är lägre och växer dessutom långsammare än potentiell BNP
Konjunkturåterhämtning	Faktisk BNP är lägre men växer snabbare än potentiell BNP

De olika konjunkturfaserna kan också redovisas i termer av det så kallade BNP-gapet (även kallat produktionsgapet) som är skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP. BNP-gapet uttrycks som procentuell andel av potentiell BNP (se diagram 145). När faktisk BNP-nivå är *högre* än potentiell BNP-nivå är produktionsgapet positivt och ekonomin befinner sig i högkonjunktur (blå ytor). Resursutnyttjandet är då högre än vad som är hållbart på sikt, vilket har en förstärkande effekt på löner och priser. När faktisk BNP-nivå är *lägre* än potentiell BNP-nivå är produktionsgapet negativt och ekonomin befinner sig i lågonkonjunktur (vit och grå yta).

En konjunkturuppgång motsvarar ett positivt och stigande BNP-gap (ljusblå yta), en konjunkturavmattning motsvarar ett positivt men minskande BNP-gap (mörkblå yta), en konjunkturbedgång motsvaras av ett negativt och sjunkande BNP-gap (vit yta) och slutligen en konjunkturåterhämtning motsvaras av ett negativt men stigande BNP-gap (grå yta). En balanserad konjunktur motsvarar ett BNP-gap som är nära noll.

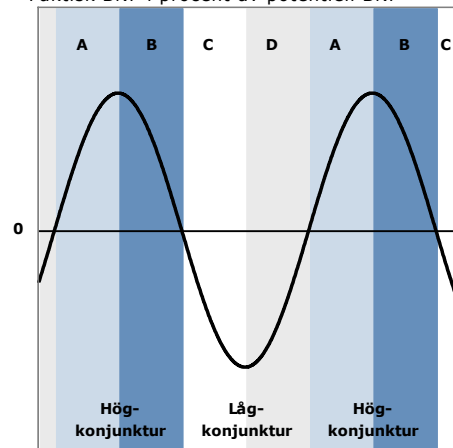
MÅNGA FAKTORER PÅVERKAR BEDÖMNINGEN AV POTENTIELL BNP

Konjunkturinstitutets bedömning av potentiell BNP och BNP-gapet är en samlad bedömning av resursutnyttjandet som baseras på många olika indikatorer och ekonometriska skattningar. En viktig indikator är den brist på arbetskraft som företagen rapporterar i Konjunkturbarometern. Andra viktiga indikatorer är industrins kapacitetsutnyttjande och antalet varsel och vakanser. En sammanfattande indikator är Konjunkturinstitutets RU-indikator som väger samman olika indikatorer på resursutnyttjandet.⁷⁰

⁷⁰ Resursutnyttjandeindikatorn (RU-indikatorn) baseras på en principalkomponentanalys. För en beskrivning se fördjupningen "En sammanfattande indikator för resursutnyttjandet i ekonomin", *Konjunkturläget*, juni 2016.

Diagram 145 BNP-gap

Faktisk BNP i procent av potentiell BNP

Anm. Olika konjunkturfaser.

A: Konjunkturuppgång

B: Konjunkturavmattning

C: Konjunkturbedgång

D: Konjunkturåterhämtning

Källa: Konjunkturinstitutet.

Potentiell BNP⁷¹ kan delas upp i två komponenter, potentiellt antal arbetade timmar och potentiell produktivitet. Det faktiska antalet arbetade timmar i relation till potentiellt antal arbetade timmar beskriver det så kallade arbetsmarknadsgapet. Arbetsmarknadsgapet sammanfattar Konjunkturinstitutets bedömning av resursutnyttjandet på arbetsmarknaden och definieras som faktiskt antal arbetade timmars procentuella avvikelse från potentiellt antal arbetade timmar. För att beräkna potentiellt antal arbetade timmar behövs dels en bedömning av hur många som är sysselsatta vid konjunkturell balans, dels en bedömning av den potentiella medelarbetstiden för dessa. Potentiellt antal arbetade timmar delas därför upp i potentiell sysselsättning, det vill säga antalet sysselsatta när det råder konjunkturell balans på arbetsmarknaden, och i potentiell medelarbetstid. Potentiell sysselsättning bestäms i sin tur av den potentiella arbetskraften och jämviktsarbetslösheten, det vill säga arbetskraften och arbetslösheten när arbetsmarknaden är i konjunkturell balans. Se även figur 1.

Potentiell produktivitet är den produktivitet som skulle ha observerats i avsaknad av konjunkturella variationer givet den faktiska kapitalstock som finns. Utöver kapitalstockens nivå och sammansättning beror den potentiella produktiviteten även på arbetskraftens sammansättning i form av exempelvis utbildningsnivå och ålder samt den teknologiska utvecklingen.

VAD SÄGER DATA?

Den nuvarande beräkningen av potentiell BNP och BNP-gap redovisas i diagram 146 och diagram 147. Faktisk BNP påverkas av rena tillfälligheter, vilket innebär att BNP-gapet inte har den jämna utveckling som i de stiliserade diagrammen ovan. Även tillväxten i potentiell BNP varierar över tiden. Det beror bland annat på att tillväxten i det potentiella antalet arbetade timmar varierar över tiden, delvis som en följd av den demografiska utvecklingen. Dessutom beror det på att ”chocker” som påverkar produktiviteten därigenom påverkar kapitalbildningen och att de i olika grad kan vara bestående.

Enligt Konjunkturinstitutets bedömning råder det för närvarande högkonjunktur i Sverige (se diagram 147) och högkonjunkturen är nu nära sin topp. Det har gått ca 11 år sedan den förra konjunkturtoppen 2007. Denna konjunkturcykel kan därmed sägas varit 11 år. Konjunkturåterhämtningen från botten 2009 till ett balanserat konjunkturläge 2015 har tagit sex år. Ekonomin bedöms under nästa år gå in i en avmattningsfas som

⁷¹ Se även <https://www.konj.se/var-verksamhet/sa-gor-vi-prognoser/potentiell-bnp.html> för en detaljerad beskrivning.

Figur 1 Potentiell BNP

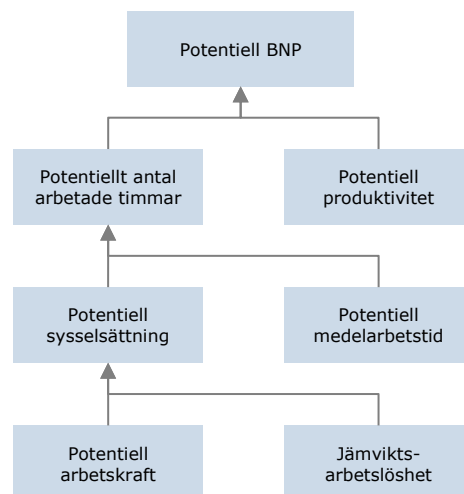
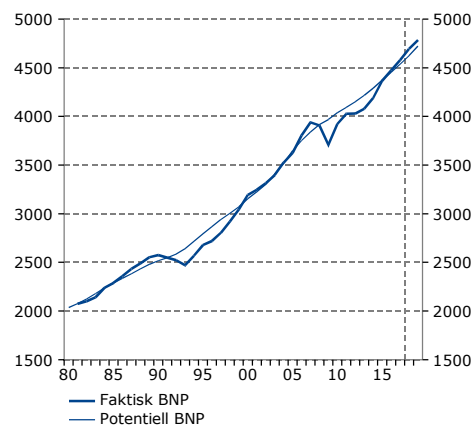

Diagram 146 Faktisk och potentiell BNP

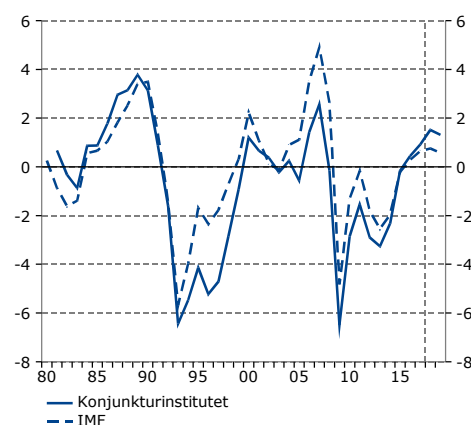
Miljarder kronor, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 147 BNP-gap

Procent av potentiell BNP, kalenderkorrigerade kvartalsvärden

Källor: Konjunkturinstitutet och Macrobond.

fortsätter bortom 2019 och BNP-gapet beräknas vara kring noll andra halvåret 2022.

SVÅRT ATT BERÄKNA POTENTIELL BNP

Det ska poängteras att beräkningen av potentiell BNP omgärdas av betydande osäkerhet. Andra bedömare, exempelvis Riksbanken och regeringen, gör i regel lite andra bedömningar av potentiell BNP, vilket kan ge något andra policyslutsatser än Konjunkturinstitutets. Vissa internationella bedömare som exempelvis IMF väljer att i högre utsträckning beräkna potentiell BNP som en historisk trend där produktionsgapet i genomsnitt blir noll (se diagram 147). Det är svårt, både på förhand och i efterhand, att med säkerhet fastställa vilket mått som är mest rättvisande och valet av metod kan alltid ifrågasättas.

Datering av vändpunkter (bottnar och toppar på BNP-gapet) är normalt relativt samstämmiga enligt olika mått på BNP-gapet, även om den uppmätta nivån på gapet ofta varierar kraftigt. För en bred allmänhet och för näringslivet kan det vara mest intressant att veta när konjunkturen vänder uppåt eller nedåt, det vill säga det är viktigast att datera bottnar och toppar på BNP-gapet. Men för att kunna bedriva ekonomisk stabiliseringspolitik behövs också en välgrundad bedömning av BNP-gapets storlek. För att bland annat kunna bedöma det framtida inflationstrycket är det dock viktigt att bedöma nuvarande skillnad mellan faktisk BNP och potentiell BNP. Därför görs sådana beräkningar trots osäkerheten och trots att olika bedömare kommer till olika slutsatser.

Tabellbilaga

På Konjunkturinstitutets webbplats finns fler variabler och längre tidsserier, se www.konj.se/statistik.

INNEHÅLL

Inledning.....	69
Internationell konjunktur 2018–2019.....	82
Tabell A1 BNP i världen.....	82
Tabell A2 KPI i världen.....	83
Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet.....	83
Tabell A4 Nyckeltal för USA.....	84
Tabell A5 Scenario för internationell ekonomi.....	84
Konjunkturen i Sverige 2018–2019.....	85
Tabell A6 Försörjningsbalans.....	85
Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande.....	86
Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande.....	86
Tabell A9 BNI.....	87
Tabell A10 Produktion.....	87
Tabell A11 Arbetade timmar.....	87
Tabell A12 Produktivitet.....	88
Tabell A13 Arbetsmarknaden.....	88
Tabell A14 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.....	88
Tabell A15 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna.....	89
Tabell A16 Tillförsel- och användningspriser.....	89
Tabell A17 Priser, kostnader och vinster i näringslivet.....	90
Tabell A18 Konsumentpriser.....	90
Scenario för svensk ekonomi 2018–2022.....	91
Tabell A19 Resursutnyttjande.....	91
Tabell A20 Scenario för svensk ekonomi.....	91
Tabell A21 BNP och efterfrågan.....	92
Tabell A22 Räntor och växelkurser.....	92
Offentliga finanser 2018–2022.....	93
Tabell A23 Offentliga sektorns finanser.....	93
Tabell A24 Statens finanser.....	94
Tabell A25 Ålderspensionssystemets finanser.....	94
Tabell A26 Kommunsektorns finanser.....	95
Tabell A27 Offentliga sektorns inkomster vid oförändrade skatteregler.....	95
Tabell A28 Offentliga sektorns utgifter vid bibehållet åtagande i de offentliga välfärdstjänsterna och oförändrade regler för transfereringarna.....	96
Tabell A29 Transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen vid oförändrade regler för transfereringarna.....	96
Tabell A30 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal.....	96
Tabell A31 Statens budgetsaldo och skuld.....	97
Tabell A32 Utgiftstak för staten vid nominellt oförändrade statsbidrag samt oförändrade regler för transfereringarna.....	97

Internationell konjunktur 2018–2019

Tabell A1 BNP i världen

Procent av köpkraftsjusterad global BNP respektive procentuell förändring, fasta priser

	Vikt 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Världen		3,5	3,6	3,5	3,2	3,8	3,8	3,7
KIX-vägd ¹	74,7	1,4	2,3	2,3	2,2	2,9	2,7	2,6
OECD	44,4	1,6	2,2	2,5	1,8	2,5	2,4	2,2
USA	15,3	1,8	2,5	2,9	1,6	2,2	2,9	2,7
Euroområdet	11,6	-0,2	1,4	1,9	1,9	2,5	2,1	1,9
Tyskland	3,3	0,6	2,2	1,5	2,2	2,5	1,9	2,0
Frankrike	2,2	0,6	1,0	1,0	1,1	2,3	1,7	1,7
Italien	1,8	-1,7	0,2	0,8	1,0	1,6	1,2	1,3
Spanien	1,4	-1,7	1,4	3,4	3,3	3,1	2,6	2,2
Finland	0,2	-0,8	-0,6	0,1	2,5	2,8	2,8	2,1
Japan	4,3	2,0	0,3	1,4	1,0	1,7	1,2	1,2
Storbritannien	2,3	2,0	2,9	2,3	1,8	1,7	1,3	1,4
Sverige	0,4	1,2	2,7	4,2	2,4	2,4	2,5	1,9
Norge	0,3	1,1	2,1	1,8	0,9	2,4	1,7	2,0
Danmark	0,2	0,9	1,6	1,6	2,0	2,3	1,2	2,2
Tillväxtekonomier ²	55,6	5,1	4,8	4,2	4,4	4,8	4,9	4,9
Kina	18,2	7,8	7,3	7,0	6,7	6,9	6,6	6,3
Indien	7,4	6,2	7,2	7,8	7,8	6,3	7,3	7,5
Brasilien	2,6	3,0	0,5	-3,6	-3,4	1,0	1,6	2,6
BNP per invånare								
USA		1,1	1,7	2,1	0,8	1,5	2,1	1,9
Euroområdet		-0,4	1,2	1,6	1,5	2,2	1,7	1,6
Japan		2,2	0,5	1,5	1,0	1,9	1,4	1,5
Exportmarknadstillväxt								
Världen ³		2,8	3,6	4,1	3,6	4,8	3,5	3,9

¹ KIX-vägd BNP beräknas som det vägda medelvärdet av BNP-tillväxttakten i de 32 länder som ingår i KIX. ² Tillväxtekonomier definieras som länder som inte är medlemmar av OECD. ³ Exportmarknadstillväxten avser den samlade importefterfrågan i de länder som Sverige exporterar till. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

Anm. BNP-siffrorna avser den kalenderkorrigerade utvecklingen uttryckt i fasta priser. Aggregaten beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF.

Källor: IMF, OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A2 KPI i världen

Procentuell förändring

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
OECD	2,2	1,6	1,7	0,6	1,1	2,2	2,5	2,4
USA	2,1	1,5	1,6	0,1	1,3	2,1	2,5	2,3
Euroområdet	2,5	1,3	0,4	0,0	0,2	1,5	1,7	1,7
Tyskland	2,1	1,6	0,8	0,1	0,4	1,7	1,8	1,8
Frankrike	2,2	1,0	0,6	0,1	0,3	1,2	2,1	1,6
Italien	3,3	1,3	0,2	0,1	-0,1	1,3	1,3	1,4
Spanien	2,4	1,5	-0,2	-0,6	-0,3	2,0	1,8	1,7
Finland	3,2	2,2	1,2	-0,2	0,4	0,8	1,1	1,5
Japan	-0,1	0,3	2,8	0,8	-0,1	0,5	1,0	1,2
Storbritannien	2,6	2,3	1,5	0,4	1,0	2,6	2,4	2,3
Sverige	0,9	0,4	0,2	0,7	1,1	1,9	2,0	2,1
Norge	0,4	2,0	1,9	2,0	3,9	1,9	2,7	1,9
Danmark	2,4	0,5	0,3	0,2	0,0	1,1	0,9	1,5
Tillväxtekonomier ¹								
Kina	2,6	2,6	1,9	1,4	2,0	1,6	2,1	2,3
Indien	9,3	10,9	6,4	5,9	4,9	2,5	4,6	4,5
Brasilien	5,4	6,2	6,3	9,0	8,7	3,4	3,6	4,2

¹ Tillväxtekonomier definieras som länder som inte är medlemmar av OECD.

Anm. KPI för EU-länder, inklusive Sverige, och Norge avser harmoniserade index för konsumentpriser (HIKP). OECD-aggregatet avser nationella KPI-serier. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat och OECD-aggregatet med konsumtionsvikter från OECD.

Källor: OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet

Miljarder euro, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hushållens konsumtionsutgifter	6 061	-0,6	0,9	1,8	1,9	1,7	1,4	1,4
Offentliga konsumtionsutgifter	2 277	0,3	0,7	1,3	1,9	1,2	1,1	1,3
Fasta bruttoinvesteringar	2 297	-2,3	1,6	4,6	3,8	2,8	3,4	3,6
Lagerinvesteringar ¹	38	0,2	0,3	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1
Export	5 294	2,2	4,6	6,3	2,9	5,5	3,0	3,8
Import	4 772	1,6	4,8	7,5	4,1	4,1	2,9	4,0
BNP	11 195	-0,2	1,4	1,9	1,9	2,5	2,1	1,9
HIKP ²		1,3	0,4	0,0	0,2	1,5	1,7	1,7
Arbetslöshet ³		12,0	11,6	10,9	10,0	9,1	8,3	7,8
Styrränta ⁴		0,25	0,05	0,05	0,00	0,00	0,00	0,25
Tioårig statsobligationsränta ⁵		1,6	1,2	0,5	0,1	0,4	0,5	0,8
Dollar/euro ⁶		1,33	1,33	1,11	1,11	1,13	1,18	1,15

¹ Förändring i procent av BNP föregående år. ² Procentuell förändring. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Nivå, procent, vid slutet av året. Avser refinanseringen. ⁵ Nivå, procent. Avser Tyskland. ⁶ Nivå.

Källor: ECB, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A4 Nyckeltal för USA

Miljarder dollar, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hushållens konsumtionsutgifter	13 321	1,5	2,9	3,7	2,7	2,5	2,6	2,7
Offentliga konsumtionsutgifter	2 731	-1,9	-0,8	1,6	1,5	-0,1	1,4	2,4
Fasta bruttoinvesteringar	3 986	3,6	4,9	3,3	1,6	4,0	5,4	4,5
Lagerinvesteringar ¹	25	0,2	-0,1	0,3	-0,6	0,0	-0,2	-0,1
Export	2 350	3,6	4,3	0,6	-0,1	3,0	5,2	3,5
Import	2 929	1,5	5,1	5,5	1,9	4,6	4,3	4,5
BNP	19 485	1,8	2,5	2,9	1,6	2,2	2,9	2,7
KPI ²		1,5	1,6	0,1	1,3	2,1	2,5	2,3
Arbetslöshet ³		7,4	6,2	5,3	4,9	4,4	3,9	3,6
Styrränta ⁴		0,25	0,25	0,50	0,75	1,50	2,50	3,25
Tioårig statsobligationsränta ⁵		2,4	2,5	2,1	1,8	2,3	2,9	3,3
Dollar/euro ⁶		1,33	1,33	1,11	1,11	1,13	1,18	1,15

¹ Förändring i procent av BNP föregående år. ² Procentuell förändring. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Nivå, procent, vid slutet av året. Avser Federal Funds target rate. ⁵ Nivå, procent. ⁶ Nivå.

Källor: Bureau of Economic Analysis, Bureau of Labor Statistics, Federal Reserve, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A5 Scenario för internationell ekonomi

Procentuell förändring respektive procent

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BNP i OECD	2,5	1,8	2,5	2,4	2,2	1,8	1,7	1,7
BNP i euroområdet	1,9	1,9	2,5	2,1	1,9	1,6	1,2	1,2
BNP i USA	2,9	1,6	2,2	2,9	2,7	2,0	1,6	1,5
BNP i tillväxtekonomier	4,2	4,4	4,8	4,9	4,9	4,9	4,8	4,7
BNP i världen	3,5	3,2	3,8	3,8	3,7	3,6	3,5	3,5
HIKP i euroområdet	0,0	0,2	1,5	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9
KPI i USA	0,1	1,3	2,1	2,5	2,3	2,3	2,3	2,3
Styrränta i euroområdet ¹	0,05	0,00	0,00	0,00	0,25	0,75	1,00	1,50
Styrränta i USA ¹	0,50	0,75	1,50	2,50	3,25	3,25	3,25	3,25
Styrränta, KIX6-vägd ¹	0,02	-0,14	-0,04	0,11	0,45	0,85	1,23	1,65
Dagslåneränta, euroområdet ¹	-0,2	-0,4	-0,3	-0,4	0,0	0,4	0,9	1,3

¹ I slutet av året.

Anm. KIX6-vägd styrränta avser ett genomsnitt av eonia för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan. Övriga aggregat beräknas med hjälp av köpkraftskorrigerade BNP-vikter från IMF.

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Sverige 2018–2019

Tabell A6 Försörjningsbalans

Miljardier kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	2 041	1,9	2,1	3,1	2,9	2,2	2,1	2,0
Varor	927	0,8	2,6	4,1	3,7	1,3	2,3	1,3
Tjänster exkl. bostad	663	3,1	3,1	3,8	3,7	2,2	2,1	2,0
Bostäder	395	1,3	2,1	1,7	2,4	3,8	3,9	3,7
Offentliga konsumtionsutgifter	1 196	1,3	1,5	2,4	3,6	0,0	0,9	0,7
Statlig konsumtion	304	3,6	1,7	2,0	2,1	-2,2	-0,8	0,5
Kommunal konsumtion	891	0,4	1,5	2,6	4,1	0,8	1,4	0,8
Fasta bruttoinvesteringar ²	1 143	0,6	5,4	6,7	4,2	6,1	3,4	1,2
Näringslivet exkl. bostäder	681	0,6	4,2	5,4	1,0	4,4	3,7	3,3
Industrin	176	1,7	9,0	-15,7	0,3	5,0	6,7	1,8
Övriga varubranscher	108	1,4	3,1	0,2	-2,8	4,8	4,0	2,6
Tjänster exkl. bostäder	397	-0,2	1,7	20,6	2,4	4,0	2,2	4,2
Bostäder	260	0,9	15,6	18,0	10,9	11,6	2,2	-5,5
Offentliga myndigheter	196	-0,3	1,6	0,3	8,0	5,2	4,2	2,4
Inhemsk efterfrågan exkl. lager	4 379	1,4	2,7	3,8	3,4	2,6	2,1	1,4
Lagerinvesteringar ³	31	0,2	0,2	0,4	-0,1	0,1	0,2	-0,1
Total inhemsk efterfrågan	4 410	1,6	2,9	4,2	3,2	2,7	2,3	1,3
Export	2 077	-0,8	5,3	5,7	3,0	3,2	3,2	4,3
Export av varor	1 430	-2,9	3,1	3,5	2,3	5,0	4,2	4,5
Bearbetade varor	1 132	-0,9	1,6	3,9	2,0	6,3	4,8	4,7
Råvaror	298	-9,4	8,6	2,2	3,4	-0,5	2,0	3,5
Export av tjänster	646	5,0	10,4	10,7	4,4	-0,3	1,2	4,0
Total efterfrågan	6 486	0,8	3,6	4,7	3,2	2,9	2,6	2,3
Import	1 908	-0,1	6,3	5,2	4,3	4,8	3,1	3,1
Import av varor	1 322	-1,7	4,6	5,4	5,9	4,0	4,9	3,4
Bearbetade varor	984	-0,1	4,8	6,1	5,9	5,7	5,1	4,0
Råvaror	337	-5,2	4,2	3,7	5,9	-1,1	4,2	1,8
Import av tjänster	586	4,1	10,4	4,9	0,9	6,4	-0,9	2,3
Nettoexport ³	169	-0,3	-0,2	0,4	-0,4	-0,5	0,2	0,7
BNP	4 579	1,2	2,6	4,5	2,7	2,1	2,4	1,9
BNP per invånare ⁴	455	0,4	1,6	3,4	1,4	0,7	1,3	0,9

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer samt nettot av hushållens konsumtion i utlandet och utländsk konsumtion i Sverige. ² Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ³ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁴ Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande

Miljarder kronor, löpande priser, respektive procentuell förändring

	Nivå 2017	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lönesumma, justerad för utland	1 811	4,4	4,7	5,1	4,0	3,8	3,9	3,9
Timlön enligt NR ¹		2,2	2,5	3,1	3,1	3,3	3,6	3,6
Arbetade timmar ^{1,2}		2,5	2,3	2,0	0,9	0,4	0,3	0,3
Transfereringar från offentlig sektor, netto	626	3,0	2,4	2,3	2,2	2,2	2,5	3,4
Kapitalinkomster, netto	298	18,1	-3,8	-2,6	3,2	3,2	-4,0	-4,6
Övriga inkomster, netto ³	322	5,8	6,6	6,2	4,6	0,0	7,8	6,5
Inkomster före skatt⁴	3 057	5,5	3,5	3,9	3,7	3,0	3,3	3,4
Direkt skatt ⁵	813	-0,9	0,1	0,7	0,0	-0,2	0,0	0,0
Disponibel inkomst	2 244	4,7	3,6	4,6	3,7	2,8	3,3	3,4
Konsumentpris ⁶		1,0	1,7	2,2	1,9	2,0	2,0	2,0
Real disponibel inkomst	2 244	3,7	1,9	2,3	1,7	0,7	1,3	1,3
per invånare ⁷	223	2,4	0,5	1,2	0,7	-0,2	0,3	0,4
Konsumtionsutgifter⁸	2 041	2,9	2,2	2,1	2,0	2,0	1,9	1,9
Sparande ⁹	363	16,0	15,1	15,5	14,9	13,7	13,0	12,3
Eget sparande ⁹	203	9,3	9,0	9,2	9,0	7,9	7,4	6,8
Finansiellt sparande ⁹	268	12,4	11,1	11,3	10,9	9,7	9,0	8,3

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Avser anställdas timmar. ³ I denna post ingår även beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar, se tabell A23. ⁴ Tillväxten i inkomster före skatt är en vägd summa av tillväxttakterna för lönesumma, transfereringar, kapitalinkomster och övriga inkomster. ⁵ Förändring i procent av inkomster före skatt med omvänt tecken. ⁶ Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter. ⁷ Tusental kronor. ⁸ Fasta priser. ⁹ Sparande i miljarder kronor, löpande priser respektive i procent av disponibel inkomst. I eget sparande ingår inte sparande i avtals- och premiepensioner.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nettoexport, varor	138	122	123	127	96	109	94	109
Nettoexport, tjänster	44	48	47	77	99	60	62	76
Löner, netto	18	17	18	14	9	7	8	9
Kapitalavkastning, netto	61	62	60	37	36	56	69	73
Transfereringar med mera, netto	-56	-58	-62	-64	-53	-66	-73	-80
Bytesbalans	204	192	187	192	186	166	160	187
Procent av BNP	5,5	5,1	4,7	4,6	4,2	3,6	3,3	3,8
Kapitaltransfereringar	-6	-9	-5	-8	-3	-3	-5	-5
Finansiellt sparande	199	183	181	184	183	163	155	182
Procent av BNP	5,4	4,8	4,6	4,4	4,2	3,6	3,2	3,7

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A9 BNI

Miljarder kronor, löpande priser samt tusental respektive procentuell förändring

	Nivå 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BNI	4 644	2,3	4,3	5,7	4,2	4,7	5,0	3,8
Deflator, inhemsk användning		1,1	1,7	1,7	1,6	2,4	2,9	2,0
Real BNI		1,1	2,5	3,9	2,6	2,2	2,1	1,8
Befolkning	10 058	0,9	1,0	1,1	1,3	1,4	1,1	1,0
Real BNI per invånare¹	462	0,3	1,5	2,9	1,3	0,9	0,9	0,8

¹ Tusental kronor.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A10 Produktion

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Varubranscher	1 064	-1,8	0,9	-2,3	0,6	4,1	3,2	2,1
Varav: Industri	643	-1,1	-0,4	-5,6	1,5	4,2	3,5	3,0
Byggverksamhet	257	-3,8	3,0	5,3	0,7	6,9	3,5	0,4
Tjänstebanscher	2 106	3,9	4,5	8,8	3,5	2,2	3,2	2,5
Näringsliv	3 170	1,8	3,2	5,0	2,5	2,8	3,2	2,3
Offentliga myndigheter	825	-0,3	1,2	0,7	1,5	0,9	0,3	0,9
BNP till baspris¹	4 049	1,3	2,8	4,0	2,3	2,4	2,6	2,0
Produktskatter/subventioner	530	0,5	2,2	5,5	3,5	1,9	2,1	1,4
BNP till marknadspris	4 579	1,2	2,7	4,2	2,4	2,4	2,5	1,9

¹ Inklusivt produktion i hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses här förädlingsvärdet.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A11 Arbetade timmar

Miljoner timmar respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Varubranscher	1 926	-0,6	0,3	-2,1	0,5	2,0	1,9	0,7
Varav: Industri	984	-2,4	-1,1	-4,2	-0,8	1,4	1,5	0,8
Byggverksamhet	620	0,7	2,5	1,7	4,9	3,6	3,6	0,6
Tjänstebanscher	3 771	0,8	2,5	2,4	2,2	2,0	2,0	1,0
Näringsliv	5 697	0,3	1,7	0,8	1,6	2,0	2,0	0,9
Offentliga myndigheter	2 195	0,6	2,1	0,7	3,1	2,4	1,5	0,9
Hela ekonomin¹	8 061	0,4	1,8	0,9	2,0	2,1	1,8	0,9

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A12 Produktivitet

Kronor per timme (baspris) respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Varubranscher	553	-1,2	0,6	-0,2	0,1	2,1	1,2	1,4
Varav: Industri	653	1,4	0,7	-1,4	2,4	2,8	2,0	2,2
Byggverksamhet	415	-4,4	0,5	3,5	-4,0	3,2	-0,2	-0,1
Tjänstebranscher	558	3,0	2,0	6,2	1,2	0,2	1,2	1,4
Näringsliv	556	1,5	1,5	4,1	0,9	0,8	1,2	1,4
Offentliga myndigheter	376	-1,0	-0,9	0,0	-1,5	-1,5	-1,1	0,0
Hela ekonomin¹	502	0,9	1,0	3,1	0,3	0,3	0,8	1,1

¹ Inklusiva hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A13 Arbetsmarknaden

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	Nivå 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Arbetade timmar ¹	8 061	0,4	1,8	0,9	2,0	2,1	1,8	0,9
Medelarbetstid för sysselsatta ²	30,9	-0,6	0,3	-0,5	0,4	-0,2	0,1	0,0
Sysselsatta	5 022	1,0	1,4	1,4	1,5	2,3	1,7	0,9
Sysselsättningsgrad ³		65,7	66,2	66,7	67,1	67,8	68,4	68,6
Arbetskraft	5 380	1,1	1,3	0,8	1,0	2,0	1,2	0,9
Arbetskraftsdeltagande ⁴		71,5	71,9	72,0	72,1	72,7	73,0	73,1
Arbetslöshet ⁵	358	8,0	7,9	7,4	6,9	6,7	6,3	6,2
Befolkning 15–74 år	7 403	0,6	0,7	0,7	0,9	1,1	0,8	0,7

¹ Miljoner timmar, kalenderkorrigerade värden. ² Timmar per vecka, kalenderkorrigerade värden. ³ Andelen sysselsatta av befolkningen 15–74 år, procent. ⁴ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15–74 år, procent. ⁵ Procent av arbetskraften.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A14 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Näringsliv	68	2,3	2,9	2,3	2,3	2,0	2,6	2,9
Industri	15	2,0	2,5	2,4	2,0	2,1	3,0	3,0
Byggbranschen	7	3,0	3,1	1,6	2,7	1,8	3,2	2,9
Tjänstebranscher	46	2,3	2,9	2,3	2,3	2,0	2,4	2,9
Kommunal sektor	26	2,9	2,8	2,7	2,7	3,1	2,5	2,8
Stat	6	2,6	2,3	2,6	2,4	2,4	2,8	2,9
Totalt	100	2,5	2,8	2,4	2,4	2,3	2,6	2,9
Real timlön (KPI) ¹		2,5	3,0	2,5	1,4	0,5	0,6	0,4
Real timlön (KPIF) ²		1,6	2,3	1,6	1,0	0,4	0,5	0,7

¹ Deflaterad med konsumentprisindex (KPI). ² Deflaterad med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF).

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A15 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna

Kronor per timme, procent respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Timlön	241	1,7	1,9	3,1	2,1	2,5	3,0	3,1
Arbetsgivaravgifter ¹ (i procent av lönen)		41,4	41,4	42,0	43,2	43,2	44,2	43,6
Arbetskostnad per timme ²	345	2,0	1,9	3,6	2,9	2,5	3,7	2,7
Produktivitet ³		1,2	1,4	3,7	0,1	0,6	1,0	1,4
Enhetsarbetskostnad		0,8	0,6	-0,1	2,8	1,9	2,7	1,3

¹ Kollektiva avgifter och löneskatter. ² Lön och arbetsgivaravgifter. ³ Förädlingsvärdet delat med anställdas arbetade timmar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A16 Tillförsel- och användningspriser

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BNP	70,6	1,1	1,8	2,1	1,6	2,2	2,3	1,8
Offentliga myndigheter ^{1, 2}	13,6	3,6	2,6	3,2	3,3	4,3	4,2	2,9
Näringsliv ²	48,9	0,4	1,7	1,9	1,1	1,7	1,9	1,6
Skattenetto	8,2	0,8	0,9	1,0	2,3	2,2	1,7	1,1
Import	29,4	-2,8	1,8	1,3	-1,7	3,9	6,4	1,8
Bearbetade varor	15,2	-3,7	2,4	4,0	-1,4	2,3	3,9	0,4
Råvaror	5,2	-3,6	-1,5	-10,2	-4,6	12,5	17,7	5,2
Tjänster	9,0	-0,4	3,2	4,4	-0,3	2,1	4,2	2,1
Tillförsel/användning³	100,0	-0,1	1,8	1,8	0,7	2,7	3,5	1,8
Offentlig konsumtion	18,4	2,6	2,4	2,9	2,5	3,7	3,7	2,9
Hushållens konsumtionsutgifter	31,5	0,7	1,1	0,9	1,0	1,7	2,2	1,9
Fasta investeringar	17,6	0,3	2,2	2,0	1,7	2,6	2,8	1,3
Export	32,0	-2,5	2,0	2,1	-1,2	3,3	4,9	1,5
Bearbetade varor	17,5	-3,3	2,8	4,4	-1,3	1,8	3,6	0,4
Råvaror	4,6	-2,7	-0,4	-8,1	-2,5	13,8	16,4	4,3
Tjänster	10,0	-0,9	1,8	3,2	-0,3	1,6	1,9	2,1

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ² Förädlingsvärdepris beräknat till baspris. ³ Inklusivt lagerinvesteringar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A17 Priser, kostnader och vinster i näringslivet

Miljarder kronor, procentuell utveckling respektive procent

	Nivå 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Förädlingsvärde, fasta priser ¹		1,8	3,1	5,2	2,7	2,6	3,1	2,3
Förädlingsvärdedeflator		0,4	1,7	1,9	1,1	1,7	1,9	1,6
Förädlingsvärde, löpande priser ²	3 167	2,1	5,0	7,0	3,7	4,4	4,9	4,0
Arbetade timmar, anställda		0,6	1,5	1,9	3,1	1,6	1,9	0,8
Arbetskostnad per timme ³	345	2,0	2,3	2,9	2,2	3,2	4,0	2,8
Total arbetskostnad ⁴	1 836	2,6	3,8	4,8	5,4	4,8	6,0	3,6
Bruttoöverskott	1 331	1,3	6,6	10,0	1,5	3,9	3,3	4,5
Vinstandel		41,3	42,0	43,2	42,2	42,0	41,4	41,6
Justerad vinstandel ⁵		33,8	34,6	36,5	35,9	35,7	35,2	35,4

¹ Beräknat till baspris. ² Beräknat till faktorpris. ³ Kronor. ⁴ Inkluderar löneberoende övriga produktionskatter för anställda. ⁵ Exklusive små- och fritidshus, justerad för antalet arbetstimmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A18 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell utveckling

	Vikt 2017	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
KPI	100	0,0	-0,2	0,0	1,0	1,8	2,0	2,5
Räntekostnader, bostadsränta		-14,7	-11,5	-20,8	-13,1	-3,0	-4,9	6,9
KPIF	100	0,9	0,5	0,9	1,4	2,0	2,1	2,2
Varor	44	0,2	-0,1	1,2	0,4	0,4	0,6	1,4
Tjänster	30	0,8	0,5	1,1	2,0	2,8	1,9	2,4
Boende exkl. räntekostnader och energi	15	2,0	1,7	1,5	1,9	1,4	1,8	2,2
Energi	7	-1,8	-2,5	-4,9	1,3	5,8	11,0	4,1
Räntekostnader, kapitalstock	4	5,2	5,0	5,4	5,8	9,4	7,1	6,0
KPIF exkl. energi	93	1,1	0,7	1,4	1,4	1,7	1,4	2,1
HIKP		0,4	0,2	0,7	1,1	1,9	2,0	2,1
Råolja (Brent) ¹		108,8	99,6	53,5	45,1	54,8	75,8	81,1

¹ Dollar per fat, årsgenomsnitt.

Anm. Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och bostadsränta.

Källor: Intercontinental Exchange, SCB, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Scenario för svensk ekonomi 2018–2022

Tabell A19 Resursutnyttjande

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden, om inget annat anges

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Arbetsmarknad								
Jämviktsarbetslöshet ¹	6,7	6,7	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8
Faktisk arbetslöshet ²	7,4	6,9	6,7	6,3	6,2	6,2	6,4	6,7
Potentiellt arbetade timmar	1,0	1,1	1,2	1,1	0,9	0,7	0,7	0,7
Varav potentiell sysselsättning	1,0	1,2	1,2	1,1	0,8	0,7	0,7	0,7
Faktiskt arbetade timmar	0,9	2,0	2,1	1,8	0,9	0,4	0,3	0,3
Arbetsmarknadsgap ³	-1,2	-0,5	0,4	1,1	1,1	0,8	0,5	0,1
Produktivit								
Potentiell produktivitet	1,0	0,7	0,6	0,8	1,3	1,4	1,5	1,5
Varav potentiell produktivitet, näringslivet	1,3	1,3	1,3	1,4	1,7	1,8	1,9	1,9
Faktisk produktivitet	3,3	0,5	0,2	0,7	1,0	1,3	1,4	1,5
Produktivitetsgap ⁴	1,1	0,9	0,5	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0
BNP								
Potentiell BNP	1,9	1,8	1,9	1,9	2,1	2,2	2,2	2,2
Faktisk BNP	4,2	2,4	2,4	2,5	1,9	1,7	1,8	1,8
BNP-gap ⁵	-0,2	0,4	0,9	1,5	1,3	0,9	0,5	0,1

¹ Nivå i procent av potentiell arbetskraft. ² Nivå i procent av arbetskraften. ³ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell produktivitet uttryckt i procent av potentiell produktivitet. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A20 Scenario för svensk ekonomi

Procentuell förändring om inget annat anges

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Befolkning	1,1	1,3	1,4	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9
Befolkning, 15–74 år	0,7	0,9	1,1	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5
BNP ¹	4,2	2,4	2,4	2,5	1,9	1,7	1,8	1,8
BNP per invånare ¹	3,1	1,2	1,0	1,4	0,9	0,7	0,8	0,9
Arbetade timmar ¹	0,9	2,0	2,1	1,8	0,9	0,4	0,3	0,3
Produktivitet	3,1	0,3	0,3	0,8	1,1	1,3	1,4	1,5
Arbetskraft	0,8	1,0	2,0	1,2	0,9	0,5	0,6	0,7
Sysselsättning	1,4	1,5	2,3	1,7	0,9	0,5	0,4	0,4
Sysselsättningsgrad ²	66,7	67,1	67,8	68,4	68,6	68,6	68,5	68,4
Arbetslöshet ³	7,4	6,9	6,7	6,3	6,2	6,2	6,4	6,7
Timlön ⁴	2,4	2,4	2,3	2,6	2,9	3,3	3,6	3,6
Arbetskostnad per timme ¹	3,6	2,9	2,5	3,6	2,6	3,3	3,6	3,6
Enhetsarbetskostnad	0,7	3,1	2,4	3,0	1,5	2,0	2,2	2,1
KPI	0,0	1,0	1,8	2,0	2,5	2,5	2,7	2,7
KPIF	0,9	1,4	2,0	2,1	2,2	2,0	2,0	2,0
Offentligt finansiellt sparande ⁵	0,2	1,1	1,6	0,7	0,7	0,8	0,6	0,5
Strukturellt offentligt sparande ⁶	-0,1	0,5	0,7	0,2	0,1	0,5	0,5	0,5

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Andelen sysselsatta av befolkningen 15–74 år. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Enligt konjunkturlönestatistiken. ⁵ Procent av BNP. ⁶ Procent av potentiell BNP.

Källor: Medlingsinstitutet, Riksbanken, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A21 BNP och efterfrågan

Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hushållens konsumtionsutgifter	3,0	2,8	2,3	2,2	2,0	1,9	1,9	1,9
Offentliga konsumtionsutgifter	2,1	3,2	0,3	1,1	0,8	1,1	1,3	1,3
Fasta bruttoinvesteringar	6,3	3,8	6,5	3,5	1,2	1,4	1,5	1,6
<i>Inhemsk efterfrågan exkl. lager</i>	<i>3,6</i>	<i>3,2</i>	<i>2,8</i>	<i>2,2</i>	<i>1,4</i>	<i>1,5</i>	<i>1,6</i>	<i>1,7</i>
Lagerinvesteringar ¹	0,4	-0,1	0,1	0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0
<i>Total inhemsk efterfrågan</i>	<i>4,0</i>	<i>3,0</i>	<i>2,9</i>	<i>2,4</i>	<i>1,3</i>	<i>1,5</i>	<i>1,6</i>	<i>1,7</i>
Export	5,2	2,5	3,7	3,4	4,4	3,7	3,2	3,0
<i>Total efterfrågan</i>	<i>4,4</i>	<i>2,9</i>	<i>3,2</i>	<i>2,7</i>	<i>2,3</i>	<i>2,3</i>	<i>2,1</i>	<i>2,1</i>
Import	4,8	3,9	5,2	3,2	3,1	3,5	3,0	2,8
<i>Nettoexport¹</i>	<i>0,4</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,2</i>	<i>0,7</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>
BNP	4,2	2,4	2,4	2,5	1,9	1,7	1,8	1,8

¹ Förändring i procent av BNP föregående år.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A22 Räntor och växelkurser

Procent, index 1992-11-18=100 respektive kronor per valutaenhet

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vid slutet av året								
Reporänta	-0,35	-0,50	-0,50	-0,50	0,00	0,50	1,25	2,00
Årsgenomsnitt								
Reporänta	-0,3	-0,5	-0,5	-0,5	-0,2	0,3	0,9	1,6
5-årig statsobligationsränta	0,2	-0,2	-0,1	0,1	0,6	1,4	2,1	2,6
10-årig statsobligationsränta	0,7	0,5	0,7	0,7	1,0	1,6	2,2	2,7
KIX	112,6	111,7	112,9	117,8	117,3	114,9	112,5	110,0
Euro	9,4	9,5	9,6	10,3	10,3	10,1	9,9	9,7
Dollar	8,4	8,6	8,5	8,7	8,9	8,7	8,4	8,2

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser 2018–2022

Tabell A23 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomster	2 047	2 181	2 281	2 348	2 425	2 514	2 613	2 718
<i>Procent av BNP</i>	48,7	49,7	49,8	48,9	48,7	48,4	48,4	48,5
Skatter och avgifter	1 803	1 933	2 025	2 082	2 150	2 227	2 309	2 395
<i>Procent av BNP</i>	42,9	44,1	44,2	43,4	43,2	42,9	42,8	42,7
Skattekvot ¹	43,1	44,2	44,4	43,5	43,3	43,1	42,9	42,9
Kapitalinkomster	63	65	64	70	73	79	89	103
Övriga inkomster	182	183	192	196	202	208	215	221
Utgifter	2 041	2 132	2 210	2 313	2 392	2 492	2 589	2 698
<i>Procent av BNP</i>	48,6	48,6	48,3	48,2	48,1	48,0	48,0	48,1
Konsumtion	1 087	1 154	1 196	1 251	1 297	1 364	1 423	1 484
Transfereringar	751	767	786	817	840	862	887	918
Hushåll	604	624	638	653	667	682	700	723
Företag	75	82	82	84	87	90	94	98
Utland	71	61	66	81	86	90	93	97
Investeringar med mera	178	186	205	219	228	233	239	244
Kapitalutgifter	26	25	24	25	27	32	40	51
Överföring till hushållen²	0	0	0	0	0	-18	-10	-6
Finansiellt sparande³	7	49	71	35	33	41	35	26
<i>Procent av BNP</i>	0,2	1,1	1,6	0,7	0,7	0,8	0,6	0,5
Primärt finansiellt sparande⁴	-30	9	30	-10	-13	-6	-15	-25
<i>Procent av BNP</i>	-0,7	0,2	0,7	-0,2	-0,3	-0,1	-0,3	-0,4
Strukturellt sparande	-3	21	30	9	4	26	27	28
<i>Procent av potentiell BNP</i>	-0,1	0,5	0,7	0,2	0,1	0,5	0,5	0,5
Maastrichtskuld	1 856	1 858	1 870	1 784	1 749	1 785	1 797	1 824
<i>Procent av BNP</i>	44,2	42,4	40,8	37,2	35,1	34,4	33,3	32,5
BNP, löpande pris	4 202	4 385	4 579	4 797	4 977	5 190	5 396	5 605
Potentiell BNP, löpande pris	4 208	4 366	4 537	4 725	4 913	5 145	5 371	5 598
Finansiell nettoställning	794	990	1 216	1 379	1 451	1 540	1 624	1 702
<i>Procent av BNP</i>	18,9	22,6	26,6	28,7	29,1	29,7	30,1	30,4

¹ Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ² Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. ³ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus utgifter plus överföring till hushållen. ⁴ Primärt finansiellt sparande beräknas som finansiellt sparande minus kapitalnettot. Kapitalnettot är kapitalinkomster minus kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A24 Statens finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomster	1 065	1 157	1 207	1 230	1 263	1 309	1 358	1 409
Skatter och avgifter	927	1 013	1 064	1 078	1 108	1 147	1 187	1 227
Kapitalinkomster	22	24	22	27	27	29	33	38
Övriga inkomster	116	120	122	125	128	133	139	144
Utgifter	1 052	1 087	1 125	1 164	1 185	1 217	1 249	1 293
Transfereringar	656	678	710	734	739	748	759	778
Ålderspensionssystemet ¹	23	26	25	24	24	24	25	25
Kommunsektorn	219	247	272	277	270	270	271	272
Hushåll	301	300	302	307	311	314	319	329
Företag	45	48	50	50	51	54	56	59
Utland	68	57	62	77	82	86	89	92
Konsumtion	286	296	301	310	321	336	349	364
Investeringar med mera	89	93	96	100	106	111	115	120
Kapitalutgifter	21	20	18	20	20	22	25	31
Varav ränteutgifter	16	16	13	14	15	16	19	25
Överföring till hushållen²	0	0	0	0	13	26	55	79
Finansiellt sparande	13	70	82	66	64	66	54	38
Procent av BNP	0,3	1,6	1,8	1,4	1,3	1,3	1,0	0,7
Statsskuld	1 352	1 292	1 265	1 140	1 070	1 067	1 046	1 041
Procent av BNP	32,2	29,5	27,6	23,8	21,5	20,6	19,4	18,6
Finansiell nettoställning	-432	-297	-157	-22	49	136	213	273
Procent av BNP	-10,3	-6,8	-3,4	-0,5	1,0	2,6	3,9	4,9

¹ Statliga ålderspensionsavgifter. ² Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minska i motsvarande grad, samtidigt som den beräkningstekniska överföringen från kommunerna till hushållen ökar i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell 23, kommer vara oförändrad.

Källor: Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A25 Ålderspensionssystemets finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomster	279	292	302	316	327	338	351	368
Socialförsäkringsavgifter	224	234	245	258	267	277	288	299
Statliga ålderspensionsavgifter	23	26	25	24	24	24	25	25
Kapitalinkomster	30	31	31	33	33	35	37	41
Övriga inkomster	1	2	2	2	2	2	2	2
Utgifter	270	288	302	311	322	332	344	357
Inkomstpensioner	265	282	296	304	315	325	336	349
Kapitalutgifter	0	0	0	0	0	0	1	1
Övriga utgifter	5	6	6	6	6	7	7	7
Finansiellt sparande	8	4	0	5	5	6	8	11
Procent av BNP	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Finansiell nettoställning	1 246	1 347	1 436	1 493	1 524	1 550	1 578	1 609
Procent av BNP	29,7	30,7	31,4	31,1	30,6	29,9	29,2	28,7

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A26 Kommunsektorns finanser

Miljardier kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomster	957	1 015	1 078	1 113	1 139	1 171	1 209	1 250
Skatter	636	670	699	728	756	784	815	848
Kommunal fastighetsavgift	16	16	17	18	18	19	20	20
Statsbidrag inkl. kompensation för mervärdesskatt	218	241	267	274	267	267	268	269
Kapitalinkomster	12	10	12	11	13	15	20	24
Övriga inkomster	76	78	83	82	85	86	88	89
<i>Genomsnittlig kommunalskattesats¹</i>	<i>31,99</i>	<i>32,10</i>	<i>32,12</i>	<i>32,12</i>	<i>32,12</i>	<i>32,12</i>	<i>32,12</i>	<i>32,12</i>
Utgifter	971	1 040	1 089	1 149	1 189	1 247	1 301	1 357
Transfereringar	81	88	84	86	88	91	94	98
Hushåll	41	43	43	43	44	45	46	48
Övriga transfereringar	39	45	41	43	44	46	48	50
Konsumtion	797	854	891	938	972	1 024	1 070	1 116
Investeringar med mera	89	94	108	119	122	123	123	124
Kapitalutgifter	5	5	5	5	6	10	14	20
Överföring till hushållen²	0	0	0	0	-13	-45	-65	-85
Finansiellt sparande	-15	-25	-10	-36	-36	-31	-27	-22
<i>Procent av BNP</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,4</i>
Finansiell nettoställning	-20	-60	-63	-93	-122	-147	-166	-181
<i>Procent av BNP</i>	<i>-0,5</i>	<i>-1,4</i>	<i>-1,4</i>	<i>-1,9</i>	<i>-2,5</i>	<i>-2,8</i>	<i>-3,1</i>	<i>-3,2</i>

¹ Procent. ² Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från kommunsektorn till hushållen öka i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Eftersom den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minskar i motsvarande grad kommer den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell 23, vara oförändrad.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A27 Offentliga sektorns inkomster vid oförändrade skatteregler

Procent av BNP

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hushållens direkta skatter	15,4	15,9	16,0	15,6	15,5	15,4	15,3	15,3
Företagens direkta skatter	3,0	2,9	3,0	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6
Arbetsgivaravgifter ¹	11,7	12,1	12,2	12,3	12,3	12,2	12,2	12,2
Mervärdesskatt	9,0	9,2	9,3	9,2	9,1	9,1	9,1	9,1
Punktskatter	2,3	2,3	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
Övriga skatter	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6	1,6
Skattekvot²	43,1	44,2	44,4	43,5	43,3	43,1	42,9	42,9
EU-skatter ³	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Övriga inkomster ⁴	4,3	4,2	4,2	4,1	4,0	4,0	4,0	3,9
Offentliga sektorns primära inkomster	47,2	48,2	48,4	47,5	47,2	46,9	46,8	46,7
Kapitalinkomster	1,5	1,5	1,4	1,5	1,5	1,5	1,7	1,8
Offentliga sektorns inkomster	48,7	49,7	49,8	48,9	48,7	48,4	48,4	48,5

¹ Arbetsgivar- och egenföretagaravgifter samt särskild löneskatt. ² Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ³ Skatter till EU, ingår i skattekvoten men inte i den offentliga sektorns inkomster. ⁴ Bland annat transfereringar från utlandet och från a-kassorna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A28 Offentliga sektorns utgifter vid bibehållet åtagande i de offentliga välfärdstjänsterna och oförändrade regler för transfereringarna

Procent av BNP

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Offentlig konsumtion	25,9	26,3	26,1	26,1	26,1	26,3	26,4	26,5
Transfereringar	17,9	17,5	17,2	17,0	16,9	16,6	16,4	16,4
Hushåll	14,4	14,2	13,9	13,6	13,4	13,1	13,0	12,9
Företag	1,8	1,9	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,8
Utland	1,7	1,4	1,4	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Offentliga investeringar	4,2	4,3	4,5	4,6	4,6	4,5	4,4	4,4
Offentliga sektorns primära utgifter	48,0	48,0	47,8	47,7	47,5	47,4	47,2	47,2
Kapitalutgifter	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7	0,9
Offentliga sektorns utgifter	48,6	48,6	48,3	48,2	48,1	48,0	48,0	48,1

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A29 Transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen vid oförändrade regler för transfereringarna

Procent av BNP

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Pensioner ¹	7,8	7,8	7,7	7,6	7,5	7,4	7,4	7,4
Varav inkomstpension	6,2	6,4	6,4	6,3	6,3	6,2	6,2	6,2
Arbetsmarknad ²	0,8	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
Ohälsa ³	1,9	1,9	1,7	1,6	1,5	1,5	1,4	1,4
Familj och barn ⁴	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6
Studier ⁵	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Ekonomiskt bistånd ⁶	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Övrigt ⁷	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4
Transfereringar till hushållen	14,4	14,2	13,9	13,6	13,4	13,1	13,0	12,9

¹ Inkomst- och tilläggspension, garantipension, efterlevandepension, offentliganställdas avtalspensioner och bostadstillägg till pensionärer. ² Ersättning vid arbetslöshet, aktivitetsstöd, etableringsersättning och lönegaranti. ³ Sjuk- och rehabiliteringspension, aktivitets- och sjukersättning, arbetsskadeersättning, handikappersättning. ⁴ Föräldrapenning, barnbidrag, vårdbidrag, bostadsbidrag. ⁵ Studiebidrag och övrig studiehjälp. ⁶ Socialbidrag. ⁷ Assistansersättning och äldreförsörjningsstöd samt övriga transfereringar till hushåll.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A30 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal

Procentuell förändring om inget annat anges

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomstindex	2,1	2,0	3,7	1,5	3,2	3,1	3,3	3,6
Balansindex	2,5	5,9	4,4	2,6	3,2	3,1	3,3	3,6
Balanstal ^{1, 2}	1,004	1,038	1,007	1,013	1,012	1,017	1,014	1,012
Nominell inkomstpension³	0,9	4,2	2,8	1,0	1,6	1,5	1,7	2,0

¹ Nivå. ² Från och med 2017 avses dämpat balanstal enligt Pensionsmyndigheten som anger pensionssystemets tillgångar i förhållande till dess skulder två år före respektive år. ³ Procentuell förändring av balansindex minus 1,6 procentenheter.

Källor: Pensionsmyndigheten och Konjunkturinstitutet.

Tabell A31 Statens budgetsaldo och skuld

Miljarder kronor respektive procent av BNP

	2015	2016	2017	2018	2019
Budgetsaldo	-32,7	85,3	61,8	81,0	58,0
Avgränsningar	10,0	17,7	5,1	4,8	-1,2
Försäljning av aktier med mera	0,0	-0,2	0,0	-2,1	0,0
Extraordinära utdelningar	-11,3	-2,1	-0,1	-0,2	0,0
Delar av Riksgäldens nettoutlåning	16,3	27,2	11,1	12,5	1,5
Övriga avgränsningar	5,0	-7,2	-5,9	-5,4	-2,7
Periodiseringar	32,7	-40,6	11,3	-19,4	8,1
Varav: Skatteperiodiseringar	33,6	-31,4	13,8	-15,7	4,6
Ränteperiodiseringar	-2,7	-8,3	-3,5	0,0	3,5
Övrigt	3,0	7,3	3,5	-0,5	-0,5
Finansiellt sparande i staten	13,1	69,7	81,7	65,9	64,4
Statens lånebehov ¹	32,7	-85,3	-61,8	-81,0	-58,0
Värdeförändringar i statsskulden	-27,4	25,0	35,0	-43,9	-11,9
Statsskuldens förändring	5,3	-60,3	-26,8	-124,9	-69,9
Statsskuld	1 352	1 292	1 265	1 140	1 070
<i>Procent av BNP</i>	<i>32,2</i>	<i>29,5</i>	<i>27,6</i>	<i>23,8</i>	<i>21,5</i>

¹ Statens lånebehov är lika med budgetsaldot med omvänt tecken.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A32 Utgiftstak för staten vid nominellt oförändrade statsbidrag samt oförändrade regler för transfereringarna

Miljarder kronor om inget annat anges

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Utgiftstak för staten	1 158	1 215	1 274	1 337	1 397	1 471
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>27,5</i>	<i>27,8</i>	<i>28,1</i>	<i>28,3</i>	<i>28,4</i>	<i>28,6</i>
Takbegränsade utgifter	1 135	1 184	1 229	1 276	1 304	1 339
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>27,0</i>	<i>27,1</i>	<i>27,1</i>	<i>27,0</i>	<i>26,5</i>	<i>26,0</i>
Budgeteringsmarginal	23	31	45	61	93	132
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	<i>2,0</i>	<i>2,6</i>	<i>3,7</i>	<i>4,8</i>	<i>7,1</i>	<i>9,9</i>

Källor: Ekonomistyrningsverket, Finansdepartementet och Konjunkturinstitutet.